

Jalostuksen tavoiteohjelma

TIIBETINMASTIFFI

Voimassa 1.1.2020-31.12.2024

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 28.09.2014, päivitetty 11.5.2019
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 2.12.2020

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
2.1 Rodun synty	5
2.2 Nykyinen käyttötarkoitus.....	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	6
3.1 Jalostustoimikunta	7
4. RODUN NYKYTILANNE.....	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja.....	10
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	18
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	19
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	19
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta, käyttäytymisestä ja rodun käyttötarkoituksesta ...	19
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	19
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	27
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	28
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	30
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	31
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	31
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	45
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	50
4.3.4 Lisääntyminen	52
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	57
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	60
4.4. Ulkomuoto	60
4.4.1 Rotumääritelmä	60
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	62
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	63

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	64
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	65
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	65
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	68
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	70
6.1 Jalostuksen tavoitteet	70
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	71
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	73
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	74
6.5 Tavoiteohjelman toimintasuunnitelma ja seuranta.....	76
7. LÄHTEET	77

1. YHTEENVETO

Tämä on Suomen Tiibetinmastiffit ry:n jalostuksen tavoiteohjelma tiibetinmastiffille. Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu jalostukseen ja sen etiikkaan liittyvien yleisten suositusten lisäksi rotukohtaisia suosituksia.

Jalostustavoitteet keskittyvät jalostuspohjaan, luonteeseen, ulkomuotoon ja terveyteen. Tavoiteohjelmaa noudattamalla kasvattaja saa hyvät lähtökohdat suunnitellissaan pentueita. Tavoitteiden kokoaminen selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa jalostuksen tavoiteohjelmaan mahdollistaa rotumme jalostuksellisen edistymisen kasvattajien yhteistyönä.

Tiibetinmastiffi on seurakoiria joka vahtii. Tänä päivänä sen vahtimistaipumusta voidaan hyödyntää laumanvartijana. Tiibetinmastiffeja on viime aikoina hankittu lammasta ja karjatalouksien turvaksi ja petovahdiksi. Tiibetinmastiffilla on luontainen taipumus vahtia omaa aluettaan, reviiriään. Oman alueen ulkopuolella sen ei kuitenkaan pitäisi osoittaa vahtimiselkeitä. Tiibetinmastiffeja on rekisteröity Suomessa 2094 kpl (28.03.2019 mennessä). Suomen Tiibetinmastiffit ry on tiibetinmastiffien rotujärjestö. Rotujärjestössä jalostusta ohjaa jalostustoimikunta. Jalostustoimikunta seuraa rodun terveydentilaa mm. järjestämällä terveystarkastuksia (vuosina 2005, 2008, 2010 ja 2014-2018.)

Tiibetinmastiffien luonteiden kehittymistä seurataan jatkuvasti. Luonnetestissä on käynyt 51 koiraa (vuosina 1994-2018) ja MH-kuvauksessa 44 koiraa (vuosina 2010-2018). Yhdistys on järjestänyt 4 MH-luonnekuvausta. Luonteeltaan tiibetinmastiffin pitäisi säilyä itsenäisenä, suojelevana ja kunnioitusta herättävänä. Tiibetinmastiffin tulee olla erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen. Toisaalta myös käänsä vihaisuutta ja aggressiivisuutta ei sallita.

Yksi jalostuksen ongelma tiibetinmastiffeilla on edelleen yksittäisten urosten liikakäyttö, tosin hieman parannusta tähän on tullut, jälkeläismäärän rajaaminen 30 pentuun (1.1.2010 alkaen) lienee auttanut asiaa. Rotujärjestö pyrkii lisäämään jalostuskäytössä olevien urosten määrää mm. pitämällä uroslistaa netissä, järjestämällä joukkoterveystarkastuksia sekä PEVISA:an lisätyllä jälkeläisrajalla joka on siis 30 pentua per koiraa. Ns. kotikoiria pitäisi käyttää enemmän jalostukseen.

Rotujärjestö järjestää joukkoterveystarkastuksia muutaman kerran vuodessa. Tutkimuksiin kuuluu lonkka- ja kyynärkuvaus sekä silmätarkastus. Näin pyritään saamaan myös ei-jalostukseen aiottuja koiria terveystarkastusten piiriin. Vuosien 1998-2018 tilastojen mukaan lonkkakuvattuja koiria on 542 kappaletta ja kyynärkuvattuja koiria on 427 kappaletta, silmätarkastuksia on tehty 740 kappaletta.

Rodussa esiintyy edelleen liian paljon lonkka- ja kyynärniveldysplasiaa, vaikka lonkkien osalta tilanne on jo parantunut huomattavasti. Kyynärniveltien osalta seuranta on vasta alkanut (kuvaus tuli pakolliseksi jalostuskoirille 2012). Silmätarkastuksessa yleisimmät löydökset ovat olleet distichiasis ja erilaiset luomenkiertymät. PEVISA:n ulkopuolisista sairauksista merkittävimmät ovat kilpirauhasen vajaatoiminta, polven ristiksidevauriot, demodikoosi, epilepsia ja korvatulehdukset.

Tiibetinmastiffin rotumääritelmä ei sisällä vaatimuksia, jotka altistavat koirat hyvinvointiongelmille, mutta siitä puuttuu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. Rodun koko on ollut kasvussa 2000-luvun alusta lähtien.

Tiibetinmastiffi on ulkonäöltään monimuotoinen, useat värit ovat sallittuja, aina täysin mustasta puhtaasta kullanväriin. Tämä monimuotoisuus halutaan säilyttää, tuomatta mukaan kuitenkaan liioiteltuja piirteitä. Tiibetinmastiffi on ainutlaatuinen alkukantainen rotu, jossa on paljon säilyttämisen arvoisia ominaisuuksia. Suomen oloissa mm. säänkestävyys.

2. RODUN TAUSTA

2.1 Rodun synty

Tiibetinmastiffin varhaisista vaiheista tiedetään vähän. Tiibet oli hyvin suljettu maa ja vieraat ajettiin maasta järjestelmällisesti pois, harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta. Mutta ne, jotka törmäsivät matkoillaan tiibetinmastiffeihin, poikkeuksetta kuvailivat nämä pelottomiksi eläimiksi, jotka yleensä vartioivat kyliä tai olivat työkoirina.

Rotu on ollut voimakkaasti myyttien ympäröimä. Aristoteleen (384–322 eKr.) maininnasta Aasiaan vuonna 1271 matkanneen Marco Polon kuuluisiin kirjoituksiin saakka, kaikki historialliset selonteot ylistävät tiibetinmastiffin niin fyysistä kuin psyykkistäkin luontaista vahvuutta ja vaikuttavuutta. Jopa sen haukkua on kuvattu ainutlaatuiseksi ja rodun tarkkaan vaalituksi erityispiirteeksi. Menneiden aikojen johtavat eurooppalaiset kynologit kuten Martin ja Youatt, Megnin, Beckmann ja Siber sekä Strebel ja Bylandt ovat tarkasti kuvailleet tiibetinmastiffirotua, sillä heitä on kiehtonut sen alkuperä ja osuus tiibetiläisessä kulttuurissa. Rotua on jopa pidetty kaikkien kookkaiden vuoristokoira- ja mastiffirotujen esi-isänä. Koirat kuvattiin aasin kokoisiksi mikä on harhaanjohtavaa. Tiibetiläiset ihmiset olivat pienikokoisia paimentolaisia joten koirat saattoivat näyttää suurilta heidän rinnallaan.

Luostareissa pienet koirat olivat korkeilla muureilla ja ilmoittivat alempana oleville mastiffeille vaarasta. Max Siber, saksalainen tiibetinmastiffin tutkija, kertoo teoksessaan "Der Tibet Hund" (Tiibetin koira) 1897, että tiibetinmastiffilla on ollut tunnettu ulkomuoto 3000 vuoden ajan. Varhaisemmat eläintieteilijät, kuten Keller ja Kraemer, uskoivat, että newfoundlandinkoira, englanninmastiffi ja bernhardinkoira, polveutuvat tiibetinmastiffista.

Koiria oli useampaa eri tyyppiä, ketterämpää ja raskaampaa. Yksi ensimmäisistä tunnetuista länteen saapuneista tiibetinmastiffeista oli uros, jonka lordi Hardinge lähetti Länsi-Intiasta kuningatar Victorialle vuonna 1847.

1800-luvun puolivälissä tuotiin tiibetinmastiffeja silloin tällöin Eurooppaan, etupäässä Englantiin. Usein näistä koirista tuli joko seurapiirien ihmettelyn kohteita tai ne päätyivät eläintarhojen ahtaisiin häkkeihin missä ne useimmiten eivät eläneet vanhoiksi.

Vasta 1928 alettiin rotua kasvattaa Englannissa rouva Irma Bailyn ansiosta, joka, kiitos hyvien suhteiden Tiibetin aateliin, sai hankkia viisi erinomaista koira. Ruotsissa kasvatuksen aloitti Sicken Beckman 1983 ja Suomessa Inkeri ja Taisto Collanus vuonna 1984.

2.2 Nykyinen käyttötarkoitus

Tiibetinmastiffin nykyinen käyttötarkoitus on olla laumanvartijana, vahtikoirana ja seurakoirana. Tänä päivänä kotitalouksissa harvoin on tilanteita joissa koira käytettäisiin työkoirana, vaikkakin lammas- ja karjataloudessa sen luontaista taipumusta vahtia on viime aikoina merkittävästi alettu hyödyntämään ja petovahtina käyttö onkin Suomessa lisääntynyt viime vuosina. Tiibetinmastiffi ei ole niin sanottu alistuva rotu, joten sillä ei ole mitään tarvetta miellyttää omistajaansa. Sille riittää, että se saa osallistua perheen tapahtumiin tarkkailijana, sivummalla, mutta tilanteen tasalla.

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Tiibetinmastiffi on ikivanha tiibetiläinen rotu, jonka käyttötarkoitus on ollut toimia luostareiden vahtina, jakki- ja lammaslaumojen, paimentolaisten telttakuntien suojelijana sekä taakkojen kantajana.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Rotu on tyypiltään hyvin monimuotoinen ja pysynyt hyvin alkuperäismuodoissaan.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Tiibetinmastiffin uskotaan olevan molossirotuisten koirien kantaisä.

Eri linjat

Rodussa ei ole varsinaista jakoa käyttö-/ metsästys-/tai näyttely- tms. linjoihin. Historian teksteistä löytyy kuitenkin seuraavaa. Tiibetiläiset jakoivat koirat kahteen eri päätyyppiin. Näitä molempia tyyppejä kutsutaan myös yleisesti nimellä do-khyi (kytkykoira). Rong khyi: koira joka asui laaksossa ja jonka ovat kasvattaneet laaksossa asuvat ihmiset, jotka pääosin pysyivät paikallaan. Rong khyi ei kykene paimentolaiselämään, mutta se on erittäin tehokas taistelemaan petoja vastaan. Sitä voidaan kutsua myös nimillä tsang khyi, bzang khyi tai sang khyi. Brog khyi: paimentolaisten kasvattama koira joka kykenee paimentolaiselämään. Pystyy myös taistelemaan petoja vastaan, mutta ei niin tehokkaasti kuin rong khyi. Yleisesti pienempi kooltaan ja ketterämpi kuin rong khyi. Yksi brog khyin muunnos on seng khyi (lion dog). Seng khyillä on pitkistä karvoista muodostuva leijonanharja.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset tiibetinmastiffit tulivat Suomeen v. 1984, Taisto ja Inkeri Collanuksen omistamaan Rajakan kenneliin, narttu Ruotsista ja uros Iso-Britanniasta. Ensimmäinen Rajakan kennelissä syntynyt pentue syntyi 31.12.1986, jossa oli kaksi urosta; näitä kumpakaan ei käytetty jalostukseen. Seuraava pentue syntyi joulukuussa 1987, josta osaa käytettiin jo jalostuskoirina. Vuonna 1990 syntyi ensimmäinen Of Zlazano – pentue, Alankomaan tuontien jälkeläiset. Vuonna 1991 syntyi Parvatin kennelin ensimmäinen pentue, jolloin viimeistään voitiin katsoa rodun vakiintuneen suomeen.

Tiibetinmastiffien rekisteröintien kehitys:

Vuonna 1991 rekisteröityjä tiibetinmastiffeja oli noin 40 ja vuonna 1992 ylitettiin 100 rekisteröidyn raja. Vuonna 1994 rekisteröityjä oli 210 ja vuonna 1999 rekisteröintejä oli 544. Tuhannen rekisteröidyn raja ylitettiin vuonna 2005 ja vuonna 2009 rekisteröityjä oli 1301. 2010-luvulla vuosittaiset rekisteröinnit ovat vaihdelleet 47 ja 100 välissä ja tuontirekisteröinnit vuosittain ovat vaihdelleet 5 ja 15 välissä. Tiibetinmastiffeja on rekisteröity Suomessa niiden 20 vuoden kuluessa, jonka ajan rotua on maassamme esiintynyt, noin 1700 yksilöä.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Tiibetinmastiffien rotujärjestö on Suomen Tiibetinmastiffit ry. Suomen Tiibetiläiset ry perustettiin vuonna 1971 jolloin siihen kuului useita rotuja, kuten tiibetinspanielit, tiibetinterrierit ja lhasa apsoit. Tiibetinmastiffit ry:n perustamispäätös tehtiin Helsingin Messukeskuksessa pidetyn näyttelyn yhteydessä 3.12.1989, yhdistykseksi rekisteröinti sekä sääntöjen hyväksyntä tapahtui vuonna 1991 ja Suomen Kennelliiton alaiseksi jäsenyhdistykseksi se hyväksyttiin 5.5.1992. Ennen omaksi jäsenyhdistykseksi hyväksymistä tiibetinmastiffien jalostuksesta vastasi Suomen Tiibetiläiset Ry. Kun Suomen Tiibetiläiset ry:en kuului rotuna enää tiibetinmastiffit, päätti rotujärjestö vaihtaa nimensä Suomen Tiibetinmastiffit ry:si.

Yhdistys julkaisee Tiibetinmastiffi-lehteä, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lisäksi joka vuodelta toimitetaan vuosikirja. Yhdistyksellä on myös omat kotisivut: <http://www.suomentiibetinmastiffit.fi>. Yhdistyksen hallitukseen kuuluvat vuosikokouksessa valittu puheenjohtaja, joka valitaan yhdeksi vuodeksi, sekä kahdeksi vuodeksi valitut neljä (4) varsinaista jäsentä sekä kaksi (2) varajäsentä.

Yhdistyksellä ei ole erillistä pentuvälittäjää, vaan jalostustoimikunta ylläpitää yhdistyksen sivuilla olevaa pentuelistaa. Pentuvälitykseen otettavien pentueiden tulee täyttää yhdistyksen kulloinkin

määrittelemät kriteerit. Näillä kriteereillä tähdätään jalostuksen tavoiteohjelmassa asetettujen tavoitteiden täyttymiseen.

Rotujärjestö on järjestänyt joidenkin tapahtumiensa yhteyteen jalostustarkastuksen. Näihin toivotaan osallistuvan mahdollisimman paljon koiria, varsinkin sellaisia, jotka eivät osallistu näyttelyihin. Jalostustarkastus on ulkomuototuomarin antama yksityiskohtainen arvio koiran ulkomuodollisista ominaisuuksista ja käytöksestä. Jalostustarkastus on nostettu yhdistyksessä samanarvoiseen asemaan kuin näyttelyarvostelu. Jälkeläisarvostelu olisi myös tärkeä saada suoritetuksi mahdollisimman monelle jalostuskoiralle, sillä jalostuskoiran arvo tulee ilmi siinä, millaisia sen jälkeläiset ovat ja miltä ne näyttävät suhteutettuna rotumääritelmään. Rotujärjestön ja kasvattajien tulisi myös tähdentää omistajille terveystarkastusten merkitysten tärkeyttä, jotta rodun terveystilanteesta saataisiin mahdollisimman kattava kuva kuvaamaan jalostuskoiran arvoa myös terveysnäkökulmasta.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Yhdistyksen jäsenmäärä on 2010-luvulla vaihdellut kahden sadan molemmin puolin.

3.1 Jalostustoimikunta

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Rodun jalostusta ohjaa ja hoitaa rotujärjestön (Suomen Tiibetinmastiffit ry) vuosikokouksessaan valitsema jalostustoimikunta. Toimikunta valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jalostustoimikunta pitää tiiviisti yhteyttä rodun kasvattajiin. Jalostustoimikuntaan kuuluu yleensä neljä jäsentä, joista yksi toimii puheenjohtajana. Jalostustoimikunta seuraa rodun terveydentilaa mm. järjestämällä terveyskyselyitä (vuosina 2005, 2008, 2010, 2014 ja 2018).

Hallitus ohjaa ja valvoo jalostustoimikuntaa. Jalostustoimikunta valmistelee jalostukseen liittyviä päätöksiä ja esittelee ne hallitukselle.

Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu kerätä ja julkaista tietoa koirien terveydestä sekä rekisteröinneistä. Jalostustoimikunta antaa myös pyydettyä jalostusneuvoja, kuten urosehdotuksia kasvattajille. Sen tehtävänä on esittää sopivaksi katsomiaan vaihtoehtoja kasvattajan toiveiden perusteella, mutta kasvattajalla on aina valinnan vapaus sekä vastuu tekemistään ratkaisuista ja kasvattamistaan pennuista. Jalostustoimikunta ei tee valintoja kasvattajan puolesta, vaan sen rooli on lähinnä tiedottaa, neuvoa ja tehdä ehdotuksia.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus.

Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä. (Lähde: kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Pennut (kotimaiset)	50	82	74	95	65	71	121	78	57	62
Tuonnit	2	5	3	8	10	7	8	12	8	10
Rekisteröinnit yht.	52	87	77	103	75	78	129	90	65	72
Pentueet	8	10	11	13	10	11	16	12	10	10
Pentuekoko	6,2	8,2	6,7	7,3	6,5	6,5	7,6	6,5	5,7	6,2
Kasvattajat	7	9	10	10	8	10	11	8	7	7
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	7	10	11	13	9	11	14	12	10	9
- kotimaiset	5	3	5	3	7	8	7	8	9	7
- tuonnit	1	6	6	9		2	4	3	1	2
- ulkomaiset	1	1	0	1	2	1	3	1	0	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 6 kk	3 v 7 kk	3 v 6 kk	3 v 5 kk	4 v	4 v 6 kk	4 v 4 kk	4 v 1 kk	5 v 6 kk	4 v 1 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	8	10	11	13	10	11	14	10	9	10
- kotimaiset	7	9	9	11	9	8	11	7	6	10
- tuonnit	1	1	2	2	1	3	3	3	3	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 11 kk	3 v 2 kk	3 v 9 kk	4 v 1 kk	3 v 6 kk	3 v 7 kk	3 v 7 kk	3 v 1 kk	4 v	4 v 1 kk
Isoisät	14	15	18	18	15	19	24	17	11	14
Isoäidit	15	17	19	22	16	18	24	19	14	17
Sukusiitosprosentti	2,69 %	2,32 %	2,23 %	0,96 %	2,99 %	1,93 %	2,49 %	5,32 %	2,76 %	4,19 %

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit syntymävuoden mukaan (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rodun rekisteröintimäärät ovat olleet laskusuunnassa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tiibetinmastiffilla on kiima kerran vuodessa ja käytännössä lähes kaikki pennut syntyvät aikavälillä marraskuuta maaliskuuta.

Jakautuminen linjoihin

Rodussa ei ole tapahtunut varsinaista jakaantumista erillisiin linjoihin. Ulkomuodossa on havaittavissa muutos, jossa osa kasvattajista pyrkii suureen massiiviseen koiraan (mastiffityypin piirteitä) ja osa pyrkii säilyttämään ns. vanhan tyyppin joka on pienempi ja kevyempi. Lisätietoa osiosta ulkomuoto. Koska varsinaisia eri linjoja ei ole, niistä ei voida laskea vuosittaisia rekisteröintimääriä, ja eri tyyppisiä koiria myös käytetään jalostukseen keskenään.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä on vuosina 2009-2018 vaihdellut vuonna 2011 syntyneestä 12 koirasta vuoden 2018 kahteen tuontikoiraan, keskiarvon ollessa 7,3 koiraa per vuosi. Tuontimäärät ovat olleet laskussa, tosin kaikkia tuonteja ei ole rekisteröity Kennelliittoon. Suurin osa tuontikoirista on lähtöisin Virosta. Tuontikoirien osuus (k-a) on noin 9% vuosittaisista rekisteröinneistä (k-a).

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen eri urosten ikä (k-a) vuosina 2009-2018 oli 4 vuotta ja 2 kuukautta. Jalostukseen käytettyjen eri narttujen ikä (k-a) samoina vuosina on ollut 3 vuotta 9 kuukautta. Rodussa jalostukseen käytettävien koirien ikä ei ole erityisen korkea tai matala, ja se on pysynyt tasaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Erityistä nousua tai laskua ei ole havaittavissa. Jalostusurosten ja -narttujen iän perusteella rodun keskimääräinen sukupolven pituus on noin 4 vuotta.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (lähde: kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Jalostustietojärjestelmän sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehityssuunta on kuitenkin tärkeä. Sukusiitosprosentin keskiarvo oli vuosina 2009-2018 2,79 %. Jalostuksessa suositellaan sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25% joten keskiarvo on selkeästi alle tämän. Sukusiitosaste on vaihdellut vuodesta toiseen, korkein arvo on ollut 5,32 % vuonna 2011 ja pienin 0,96 % vuonna 2015. Pitkällä aikavälillä voidaan todeta sukusiitosasteen kääntyneen laskuun, vuosina 1994-2003 sukusiitosprosentin keskiarvo oli 5,7 % ja vuosina 2004-2013 3,8 %. Tämä positiivinen kehityssuunta on siis edelleen jatkunut.

4.1.2 Jalostuspohja

Vuositilasto - jalostuspohja										
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Per vuosi										
- pentueet	8	10	11	13	10	11	16	12	10	10
- jalostukseen käytetyt eri urokset	7	10	11	13	9	11	14	12	10	9
- jalostukseen käytetyt eri nartut	8	10	11	13	10	11	14	10	9	10
- isät/emät	0,88	1	1	1	0,9	1	1	1,2	1,11	0,9
- tehollinen populaatio	10 (62%)	13 (65%)	15 (68%)	17 (65%)	13 (65%)	15 (68%)	19 (59%)	14 (58%)	12 (60%)	13 (65%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	2 %	10 %	12 %	12 %	11 %	16 %	14 %	23 %	12 %
- nartuista käytetty jalostukseen	0 %	3 %	3 %	15 %	10 %	17 %	18 %	23 %	25 %	25 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	42	44	45	50	49	49	48	46	51	57
- jalostukseen käytetyt eri urokset	33	36	41	41	38	38	35	30	29	29
- jalostukseen käytetyt eri nartut	41	37	37	39	37	38	36	37	38	45
- isät/emät	0,8	0,97	1,11	1,05	1,03	1	0,97	0,81	0,76	0,64
- tehollinen populaatio	51 (61%)	49 (56%)	51 (57%)	53 (53%)	50 (51%)	51 (52%)	48 (50%)	46 (50%)	46 (45%)	51 (45%)
- uroksista käytetty jalostukseen	6 %	9 %	11 %	13 %	13 %	15 %	16 %	19 %	19 %	18 %
- nartuista käytetty jalostukseen	6 %	8 %	12 %	15 %	17 %	21 %	23 %	25 %	24 %	23 %

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä (per sukupolvi)

Rodun uroksista käytetään jalostukseen noin 14 % (10v. k-a) ja nartuista noin 17 % (10v. k-a). Tilastosta on nähtävissä että jalostukseen käytettyjen urosten osuus on kymmenen vuoden tarkastelujaksolla laskenut. Nuorimpien ikäluokkien koiria tullaan kuitenkin vielä käyttämään jalostukseen, joten voidaan olettaa että näiden prosenttiluvut kasvavat tulevien vuosien aikana. Mitä suurempaa osuutta rodun koirista käytetään jalostukseen, sitä suurempi on myös kannan tehollinen koko. Rodussa jalostukseen käytettävien urosten osuus syntyneistä tulisi olla suurempi.

Isät/emät -luku (per sukupolvi)

Isät/emät-luku osoittaa merkkejä parantumisesta, vuodesta 2013 lähtien on päästy arvoon yksi ja vuonna 2016 suhde oli 1,11. Rodussa on hyödynnetty mm. kaksoisastutusta ja jälkeläismäärän rajoittaminen on purrut nimenomaan urosten käyttöön. Mitä tasaisemmin uroksia käytetään jalostukseen, sitä tehokkaammin saadaan säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy

rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $N_e = 4 \cdot N_u \cdot N_n / (2 \cdot N_u + N_n)$, jossa

- N_u on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- N_n neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Jos rodun tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geenimuotoja niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä mahdollisimman useaa eri koiraa jalostukseen ja huolehtimalla, että niiden jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailta, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Lähde: kennelliitto.fi MMT Katariina Mäki 31.10.2013)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Kennelliiton jalostustietojärjestelmän käyttämässä kaavassa ei pystytä ottamaan huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia, joten tehollisen populaatiokoon luku on yliarvio. Sen kehityssuunta on kuitenkin tärkeä. Rodun tehollinen populaatiokoko (per sukupolvi) ei ole juurikaan noussut tai laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kymmenen vuoden keskiarvo (2009-2018) oli 49,6, pieni nousu edelliseen kymmenvuotiskauteen mutta luku on edelleen liian alhainen. Edellisten tavoiteohjelmien keinoja tehollisen populaatiokoon nostamiseksi voidaan kuitenkin pitää onnistuneina, sillä pitkällä aikavälillä on saavutettu edistymistä. Edellisen kymmenvuotisjakson (2004-2013) keskiarvo oli 47 ja sitä edeltävän (1994-2003) 34.

JALOSTUSUROKSET			Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Uros	Synt. vuosi	Pentueita	Pentuja	% osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	LAFAHHS LHA GYALO LA YIN JALO	2004	6	40	5,25 %	5 %	8	44	6	40
2	ICARUS TO GIRLS OF ROCKY DU DOMAINE	2013	3	24	3,15 %	8 %	2	13	3	24

	DE TOUNDRA									
3	ISHO LEK DU DOMAINE DE TOUNDRA	2013	3	23	3,02 %	11 %	0	0	3	23
4	TSEPO DOM-DONG	2008	3	22	2,89 %	14 %	8	55	3	22
5	HANUMILA'S MAD MAX OF YAN-MA'S	2010	3	19	2,49 %	17 %	0	0	3	19
6	CHUBA TEJAKES NAMAHU DU DOMAINE DE TOUNDRA	2007	2	17	2,23 %	19 %	15	83	5	37
7	BHOJA DEL DHARMAPURI	2011	2	17	2,23 %	21 %	2	18	2	17
8	CHENPOREWA SHU SAIF	2014	2	17	2,23 %	23 %	0	0	2	17
9	DOUBLE EYE CAESAR DZOGCHEN	2010	2	17	2,23 %	26 %	0	0	2	17
10	DOUBLE EYE ASLAKKI	2007	2	17	2,23 %	28 %	5	44	2	17
11	SHERPA GAUN KO CHHORO	2010	2	17	2,23 %	30 %	4	22	2	17
12	WIYODAN WAAHID MR MM	2013	2	14	1,84 %	32 %	0	0	2	14
13	OF ZLAZANO GYELPO	2008	2	14	1,84 %	34 %	1	7	2	14
14	NAMGRU'S A LIG	2013	2	14	1,84 %	36 %	0	0	2	14
15	HANUMILA'S WAMCHASS	2007	2	14	1,84 %	38 %	1	6	2	14
16	ZERIIDA'S QUIRINUS	2008	2	14	1,84 %	39 %	0	0	2	14
17	DAR SHING TARA NATHA	2006	2	13	1,71 %	41 %	3	21	2	13
18	HANUMILA'S ANNAPURNA TAARAA	2010	2	13	1,71 %	43 %	2	13	2	13
19	TEJAKES BOOTES	2011	2	13	1,71 %	44 %	2	9	2	13
20	KAILAS CHILIME	2008	2	13	1,71 %	46 %	3	25	2	13

Taulukko 3. Viimeisen 10 v. aikana (2009-2018) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta (tiedot poimittu koiranet 7.2.2019)

Urosten välisiä sukulaisuussuhteita on kuvattu eri värein. Samalla värillä on merkitty veli-puoliveli ja isä/poika suhteissa olevat koirat. Väritykset antavat suuntaa antavia siinä mielessä, että yhdellä koiralla voi olla useampia sukulaisuussuhteita muihin taulukossa esiintyviin koiriin, mutta värillä on pyritty seuraamaan tiettyä uros- tai narttulinjaa. Taulukosta voidaan todeta seuraavat asiat:

- 20 runsaimmin käytetyn uroksen jälkeläismäärän (Suomessa) keskiarvo on 18,6 pentua.
- 20 runsaimmin käytettyä urosta tuottaa noin 46 % tilastoajan pennuista
- Tällä kymmenvuotiskaudella eniten käytetyn uroksen, Lafahhs Lha Gyalo La Yin Jalon, pentueista kaksi on syntynyt ennen PEVISA:n jälkeläisrajoituksen voimaantuloa, rajoitus astui voimaan 2010.

Eniten käytetyillä uroksilla on jälkeläisiä suhteessa sukupolven (4v.) kokonaisrekisteröintimäärään:

Sukupolvessa 2015-2018 (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)	Pentueita	Pentuja	% rekisteröinneistä
LAFAHHS LHA GYALO LA YIN JALO	6	40	11,87 %
ICARUS TO GIRLS OF ROCKY DU DOMAINE DE TOUNDRA	3	24	7,12 %
ISHO LEK DU DOMAINE DE TOUNDRA	3	23	6,82 %
TSEPO DOM-DONG	3	22	6,53 %
HANUMILA'S MAD MAX OF YAN-MA'S	3	19	5,64 %
CHUBA TEJAKES NAMAHU DU DOMAINE DE	2	17	5,04 %
BHOJA DEL DHARMAPURI	2	17	5,04 %
CHENPOREWA SHU SAIF	2	17	5,04 %
DOUBLE EYE CAESAR DZOGCHEN	2	17	5,04 %
DOUBLE EYE ASLAKKI	2	17	5,04 %
SHERPA GAUN KO CHHORO	2	17	5,04 %
WIYODAN WAAHID MR MM	2	14	4,15 %
OF ZLAZANO GYELPO	2	14	4,15 %
NAMGRU'S A LIG	2	14	4,15 %
HANUMILA'S WAMCHASS	2	14	4,15 %
ZERIIDA'S QUIRINUS	2	14	4,15 %
DAR SHING TARA NATHA	2	13	3,86 %
HANUMILA'S ANNAPURNA TAARAA	2	13	3,86 %

TEJAKES BOOTES	2	13	3,86 %
KAILAS CHILIME	2	13	3,86 %

Vuosina 2015-2018 rotua rekisteröitiin 337 kpl, rekisteröintimäärien perusteella sitä voidaan vielä pitää harvalukuisena. Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % suhteessa 4 v. rekisteröinteihin.

- Viidellä eniten käytetyllä uroksella ylittyy jälkeläisten maksimimääräsuositus (17 jälkeläistä) ja kuudella seuraavalla pentumäärä on juuri tämä suositeltu maksimimäärä.
- Icarus to Girls of Rocky Du Domaine de Toundra ja Isho Le Du Domaine de Toundra ovat velipuolia, niiden yhdessä tuottama jälkeläismäärä verrattuna neljän vuoden ajanjakson rekisteröinteihin on noin 14 %.
- Hanumila's Mad Max Of Yan-Mas ja Hanumila's Wamchass ovat velipuolia ja niiden yhdessä tuottama jälkeläismäärä on noin 10 % ajanjakson rekisteröinneistä.
- Chuba Tejakes Namahu du Domaine De Toundra on Wiyodan Waahid Mr MM isä, yhdessä nämä ovat tuottaneet 9 % ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista
- Double Eye Aslakki on Double Eye Caesar Dzogchen isä. Yhteensä ne ovat tuottaneet noin 10 % neljän vuoden rekisteröidystä koiramäärästä.
- Sukulaisuussuhteet huomioiden nämä 4 urossukua on tuottanut jälkeläisiä 43 % sukupolven rekisteröintien määrästä.
- Tilanne on parantunut huomattavasti sitten edellisen tarkastelun jolloin 4 eniten käytettyä urossukua tuotti 88 % sukupolven rekisteröintien määrästä.

Toisen polven jälkeläismäärien tarkastelu (värikoodit samat kuin edellä):

#	Uros	Synt. vuosi	Jälkeläisiä 2. polvessa	% sukupolven rekisteröintimäärästä
1	ARES STRAZCE Z TIBETU	1995	163	48,37 %
2	COREY V. ALTNAHARRA	1996	127	37,69 %
3	CHUBA TEJAKES NAMAHU DU DOMAINE DE TOUNDRA	2007	83	24,63 %
4	CAMBU SUNDARI	2005	76	22,51 %
5	DAR SHING KARANDA	1999	72	21,36 %
6	TSEEPO DOM-DONG	2008	55	16,32 %
7	CHENPOREWA ANDORG	2002	55	16,32 %
8	SIERRAS KAHLUA N CREAM	1996	54	16,02 %
9	VAYU MEI DAN NI A SOECHAVATI	1997	54	16,02 %
10	RAJAKAN CHI-GO	2001	53	15,73 %
11	LAFAHHS LHA GYALO LA YIN JALO	2004	44	13,06 %
12	DOUBLE EYE ASLAKKI	2007	44	13,06 %
13	OF ZLAZANO LINS-PA	1997	39	11,57 %
14	OF ZLAZANO MAHR-PO	2004	39	11,57 %
15	OF ZLAZANO BURAM	2002	35	10,39 %

Taulukko 4. Top 15 isoisät: 1995 lähtien syntyneet urokset (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)

Suositus toisen polven jälkeläismäärästä pienilukuisissa roduissa on 10 % suhteessa rodun 4 v. aikana tehtyihin rekisteröinteihin.

- Kaikkien listalla olevien koirien toisen polven jälkeläismäärä suhteessa sukupolven rekisteröintimääriin on 10 % tai enemmän.
- Ares Strazce Z Tibetu on Of Zlazano Buramin isä, Of Zlazano Buram puolestaan on Of Zlazano Mahr-Pon isä, näiden kolmen yhteenlaskettu toisen polven jälkeläismäärä kattaa 70 % rodun sukupolven aikana tehdyistä rekisteröinneistä.
- Vayu Mei Dan Ni A Soechavati on Dar Shing Karandan isä, näiden toisen polven jälkeläisten määrä on noin 37 % sukupolven rekisteröintimäärästä.
- Double Eye Aslak on Rajakan Chi-Gon poika, näiden toisen polven jälkeläisiä on yhteensä noin 28 % sukupolven rekisteröintimäärästä.
- Of Zlazano Lins-Pa on Chenporewa Andorgin poika.
- Värikoodilla merkittyjen sukulaisuussuhteiden lisäksi uroksilla on myös muita sukulaisuussuhteita keskenään.
- Tilaston kärjestä löytyy kaksi 90-luvun puolivälissä syntynyttä matadoria.

JALOSTUSNARTUT			Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Narttu	Synt. vuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBLE EYE	2009	4	34	4,46 %	1	7	4	34
2	CHENPOREWA HUM HARITI OF DOUBLE EYE	2008	4	32	4,20 %	1	7	4	32
3	DAR SHING DARLA	2009	3	21	2,76 %	7	41	3	21
4	ZELWOODS AL SER MA-SHA	2011	2	20	2,62 %	1	4	2	20
5	TIGIDAS I-MSE VIMSE	2010	2	19	2,49 %	3	15	2	19
6	DOUBLE EYE CHIKHAI	2010	2	18	2,36 %	5	42	2	18
7	ZERIIDA'S LUNA	2008	2	18	2,36 %	2	11	2	18
8	NAMAHU'S ANG-KI CHII	2009	2	16	2,10 %	3	20	2	16
9	DAR SHING NAMGRU	2009	3	16	2,10 %	3	21	3	16
10	TEJAKES DAMILLY	2005	2	15	1,97 %	0	0	3	17
11	DAR SHING PANTS SA LIKA	2011	2	14	1,84 %	2	16	2	14
12	TEJAKES METTE-MARIT	2007	2	14	1,84 %	4	26	2	14
13	TEJAKES DAKINI NAMAHU	2005	2	13	1,71 %	2	16	2	13
14	OF ZLAZANO GYA GYA	2006	2	13	1,71 %	4	31	2	13
15	OF ZLAZANO YUM-BAN	2006	2	12	1,57 %	7	49	2	12
16	TSEEPO OP-CAN DNUL	2012	1	12	1,57 %	1	7	1	12
17	NAMAHU'S CEAGGAI BARFI	2012	2	11	1,44 %	0	0	2	11
18	DOUBLE EYE IMATRAN INKERI	2012	1	11	1,44 %	0	0	1	11
19	OF ZLAZANO LING-KA	2010	1	10	1,31 %	1	7	1	10
20	DAR SHING ZLABA	2014	1	10	1,31 %	0	0	1	10

Taulukko 5. Viimeisen 10 v. aikana (2009-2018) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)

Narttujen välisiä sukulaisuussuhteita on kuvattu vastaavasti väreillä kuten uroksilla. Samalla värillä on merkitty sisar-puolisisar ja äiti/tytär suhteessa olevat koirat. Väritykset antavat suuntaa antavien värien mielessä, että yhdellä koiralla voi olla useampia sukulaisuussuhteita muihin taulukossa esiintyviin koiriin, mutta värillä on pyritty seuraamaan tiettyä uros tai narttulinjaa.

- 20 runsaimmin käytetyn nartun jälkeläismäärän keskiarvo tilastoajana on 16,6 pentua ja tilastoajan keskimääräinen pentuemäärä on 2,1.
- Käytetyimpien narttujen taulukossa kärjessä olevalla nartulla on neljä pentuetta, kaikki ovat syntyneet vuonna 2010 jälkeläisrajoituksen käyttöönoton jälkeen. Seuraavalla on myös neljä pentuetta, joista yksi on kaksoisastutus. Kaikkiaan näiden 20 eniten käytetyimmän nartun pentuemäärän keskiarvo on 2, populaation kokoon nähden ja monimuotoisuuden kannalta matala pentuemäärä on hyvä asia.
- Tejakes Damilly ja Tejakes Dakini Namahu ovat täyssisaruksia, Tejakes Mette-Marit on näiden puolisisar. Tejakes Dakini Namahu on Namahu's Ang-Ki Chiin emä, joka taas on Namahu's Ceaggai Barfin emä. Yhdessä nämä nartut ovat tuottaneet jälkeläisiä määrän, joka vastaa 9 % rodun neljän vuoden rekisteröinneistä.
- Chenporewa Hum Hariti of Double Eye ja Chenporewa Isha Imandar to Double Eye ovat täyssisaruksia. Yhdessä niiden jälkeläismäärä vastaa noin 9 % neljän vuoden rekisteröinneistä.
- Dar Shing Zlaban emä on Dar Shing Pansa Lika jonka emä on Dar Shing Darla.
- Of Zlazano Gya Gya on Zelwoods Al Ser Ma-Shan emä.
- Double Eye Imatran Inkeri on Double Eye Chikhain tytär.
- Sukulaisuussuhteet huomioiden 4 suosituinta sukua on tuottanut jälkeläisiä noin 23 % sukupolven rekisteröintejä vastaavasta määrästä, edellisellä kymmenvuotiskaudella 2004-2013 vastaava luku oli 67 %.

Eniten käytetyillä nartuilla on jälkeläisiä suhteessa sukupolven (4v.) kokonaisrekisteröintimäärään:

Sukupolvessa 2015-2018 (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)	Pentueita	Pentuja	% rekisteröinneistä
CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBLE EYE	4	34	10,09 %
CHENPOREWA HUM HARITI OF DOUBLE EYE	4	32	9,50 %
DAR SHING DARLA	3	21	6,23 %
ZELWOODS AL SER MA-SHA	2	20	5,93 %
TIGIDAS I-MSE VIMSE	2	19	5,64 %
DOUBLE EYE CHIKHAI	2	18	5,34 %
ZERIIDA'S LUNA	2	18	5,34 %
NAMAHU'S ANG-KI CHII	2	16	4,75 %
DAR SHING NAMGRU	3	16	4,75 %
TEJAKES DAMILLY	2	15	4,45 %
DAR SHING PANTSA LIKA	2	14	4,15 %
TEJAKES METTE-MARIT	2	14	4,15 %
TEJAKES DAKINI NAMAHU	2	13	3,86 %
OF ZLAZANO GYA GYA	2	13	3,86 %
OF ZLAZANO YUM-BAN	2	12	3,56 %
TSEEPO OP-CAN DNUL	1	12	3,56 %
NAMAHU'S CEAGGAI BARFI	2	11	3,26 %
DOUBLE EYE IMATRAN INKERI	1	11	3,26 %
OF ZLAZANO LING-KA	1	10	2,97 %
DAR SHING ZLABA	1	10	2,97 %

Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista.

- Seitsemällä eniten käytetyllä nartulla ylittyy jälkeläisten maksimimääräsuositus. Näiden yhteenlaskettu osuus sukupolven rekisteröintimäärää vastaavasta määrästä on 48 %, kun tähän lisätään näiden narttujen tältä listalta löytyvät, värikoodilla merkityt sukulaiset, nousee yhteenlaskettu osuus lähes 63 %:iin.
- Kaksi eniten käytettyä narttua ovat sisaruksia ja niiden yhteenlaskettu jälkeläismäärä vastaa viidesosaa neljän vuoden ajanjakson rekisteröintimäärästä.
- Tejakes Damilly, Tejakes Dakini Namahu, Tejakes Mette-Marit, Namahu's Ang-Ki Chii ja Namahu's Ceaggai Barfi ovat tuottaneet jälkeläisiä myös sukupolven rekisteröintimäärästä viidesosaa vastaavan määrän.
- Dar Shing Darla, tytär Dar Shing Pantsa Lika ja tyttärentytär Dar Shing Zlaba ovat yhdessä tuottaneet jälkeläisiä noin 13% sukupolven rekisteröintimäärää vastaavasta määrästä.

Toisen polven jälkeläismäärien tarkastelu (värikoodit samat kuin edellä):

#	Narttu	Synt. vuosi	Jälkeläisiä 2. polvessa	% sukupolven rekisteröintimäärästä
1	OF ZLAZANO LIN-GA	1995	88	26,11 %
2	TEJAKES NAMANA	2003	70	20,77 %
3	BUMO SONGCÄN GAMPO	2006	62	18,40 %
4	OF ZLAZANO LAMIDA	2002	62	18,40 %
5	FA-SIEN BOHEMIA BAL-JUL	1998	58	17,21 %
6	SIFFELTAPSIN SI-LI-LI	1997	54	16,02 %
7	OF ZLAZANO YUM-BAN	2006	49	14,54 %
8	OF ZLAZANO GAYA-GAURI	1998	46	13,65 %
9	OF ZLAZANO YETI MITI	1999	43	12,76 %
10	DOUBLE EYE CHIKHAI	2010	42	12,46 %
11	DAR SHING DARLA	2009	41	12,17 %
12	HANUMILA'S YAN-PO	2006	40	11,87 %
13	TEJAKES DESMORE	2005	39	11,57 %
14	RAJAKAN ARA-BELLA	1997	32	9,50 %
15	OF ZLAZANO GYA GYA	2006	31	9,20 %

Taulukko 6. Top 15 isoäidit: 1995 lähtien syntyneet nartut (tiedot poimittu koiranet 7.2.19)

Suositus toisen polven jälkeläismäärästä pienilukuisissa roduissa on 10 % suhteessa 4 vuoden rekisteröinteihin.

Tilastokärkeä pitää edelleen 90-luvun puolella syntynyt koira. Runsaimmin käytettyjen koirien joukosta löytyy useita lähisukulaisia. Käytetyin Of Zlazano Lin-Ga on isoäiti Hanumila's Yan-po:lle sekä Of Zlazano Yum-Ban:lle. Bumo Songcän Gampo on Double Eye Chikhain emä. Tejakes Namana on Tejakes Desmoren äiti. Lisäksi useimmat näistä nartuista ovat sukua keskenään isovanhempien kautta. Tilanne voisi olla parempi. Tällä hetkellä suositeltava toisen polven jälkeläismäärä ylittyy 13:sta nartulla (synt. vuosi 1995->).

Jalostuskoirien käyttömäärät

Jalostuskoirien käyttömäärät ylittävät suositukset ensimmäisessä ja toisessa polvessa, sekä urosten että narttujen osalta. Uusien matadorien syntyminen näkyy lähinnä toisen polven jälkeläismäärissä. Populaation kannalta olisi parempi käyttää laajemmin eri sukuisia uroksia ja narttuja.

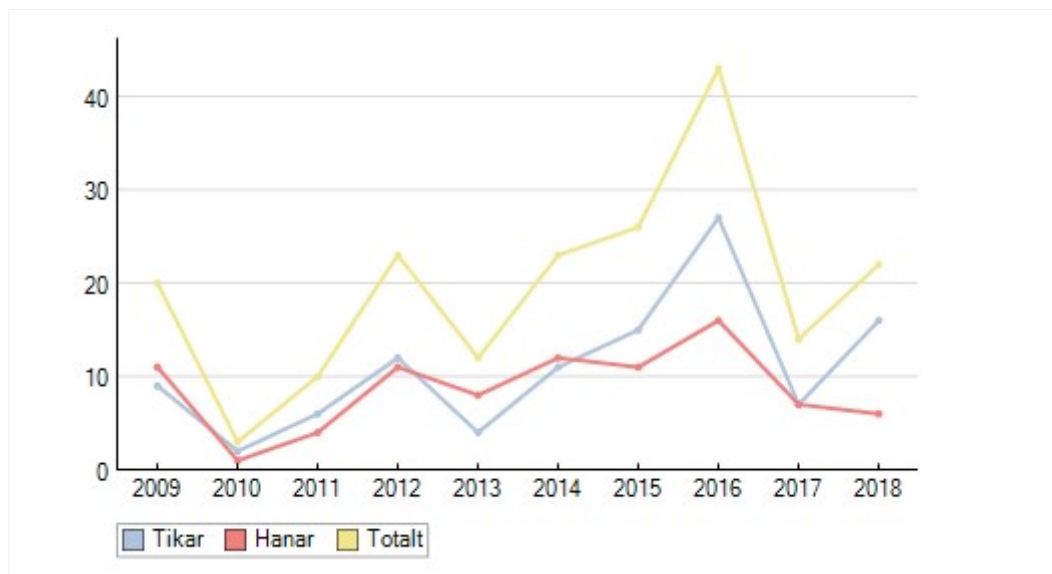
Koirankasvatus on vähintäänkin Euroopan laajuista, tuontikoiria on ollut jo aikaisemmin ja määrä on pysynyt tasaisena. Niinpä urosten toisen polven jälkeläistilastossa on mukana myös koiria, jotka eivät näy Suomen ensimmäisen polven tilastossa ollenkaan vaan ovat täällä sukupuukoiria. Nartuilla "matadoriksi" pääseminen on hitaampaa kuin uroksilla, joten niiden seuraavan polven tilastossa ei näy sukupuukoiria. Koiran vaikutus koko kantaan voi olla suuri, vaikka sillä itsellään ei olisikaan ollut paljon jälkeläisiä.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Enemmistö jalostuskoirista kuuluu 4-5 suosituimpaan sukuhaaraan. Eniten käytetyt urokset ja nartut ovat vahvasti sukua keskenään.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun rekisteröintimääristä eri maissa ei ole kattavaa tietoa saatavilla. Suurimmat populaatiot ovat tämänhetkisen tiedon mukaan Venäjällä, Virossa, Yhdysvalloissa, Suomessa ja todennäköisesti myös Kiinassa. Merkittäviä populaatioita löytyy lisäksi Itä- ja Keski-Euroopasta.

Lähde: Hunddata

Ruotsissa on rekisteröity v. 1990 jälkeen 420 tiibetinmastiffia, viimeisten 10 vuoden aikana keskimäärin 19,6 tiibetinmastiffia vuosittain (lähde Hunddata). 1991-2018 syntyi 54 pentuetta, keskimääräinen pentuekoko oli n. 6,3. Ruotsissa urosten jälkeläistilastoa johtaa Uchangou de New Flame. Isoisä-tilaston kärjessä on Lafahhs Varada. Eniten käytetty narttu on Mimayin Brag-Srin-Mo ja isoäiti-tilaston kärjessä on Tai Winds Marty of Jamars.

Norjassa on rekisteröity keskimäärin yksi tiibetinmastiffi (tuonteja) per vuosi 2004 lähtien. NKK database:ssa näkyy yksi Norjaan rekisteröity pentue vuonna 2018.

Virossa on rekisteröity vuosina 2009-2018 yhteensä 1746 tiibetinmastiffia, joista tuonteja 33 kpl (lähde: EKL koirarekisteri, register.kennelliit.ee, tiedot 8.2.19). EKL koirarekisteri on varsin epäinformatiivinen, se ei tarjoa tietoa populaatiosta tai jalostuskoirista. Sama ongelma toistuu monien muiden maiden kohdalla.

Yhdysvalloissa on rekisteröity v. 2007-2013 keskimäärin 207 tiibetinmastiffia vuosittain, luvut vaihtelevat 169-249 välillä. Yhdysvalloissa rotu siirtyi avoimesta täydelliseen rekisteröintiin v. 2006 jolloin rekisteröitiin 2925 koiraa (lähde: ATMA 18.9.14).

Saksassa on rekisteröity vuosina 2008-2017 yhteensä 147 pentua, keskimäärin 16,3 pentua per vuosi (lähde: VDH welpenstatistik vdh.de, tiedot 8.2.19).

Euroopasta ei ole kovinkaan helppoa löytää uusia koiria siitokseen. Useat eurooppalaiset koirat ovat suomalaisten tiibetinmastiffien hyvinkin läheisiä sukulaisia. Myös suosittujen tuontikoirien vaikutus leviää nopeasti koko Euroopan populaatioon. Kiinassa, joka on nykyään FCI-maa, esiintyy varsin monen tyyppisiä ja luonteisia tiibetinmastiffeja. Valitettavasti eläinsuojelu ja tietoisuus koiran terveyteen vaikuttavista tekijöistä on kehittyvissä maissa vielä lapsenkengissä eikä ylilyönneiltä ole välttytty.

FCI:n ulkopuolisessa rekisterissä olevia koiria on mahdollista rekisteröidä Suomeen koirarekisteriohjeen mukaisella menettelyllä. Rotuunotto ei ole tällä hetkellä rodussa käytössä.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Rodun jalostuspohja on edelleen kovin kapea. Vaikka rodun tehollinen populaatio on noussut viimeisten 10 vuoden aikana, on se silti liian matala ja populaatio erittäin haavoittuvassa tilassa. Tehollisen populaation koon pitäisi olla yli 50. Lisäksi runsaimmin käytetyt urokset ja nartut ovat vahvasti sukua toisilleen. Kasvattajien tulee edelleen kiinnittää huomiota teholliseen populaatioon, ja on pyrittävä käyttämään ei pelkästään eri yksilöitä, vaan myös eri sukuisia jalostuskoiria. KoiraNet ei kaikissa tapauksissa tarjoa riittävästi tietoa sukulaisuussuhteista, tuontikoirista tallennetaan vain muutaman polven tiedot joten sukusiitosaste jää usein aliarvioksi todellisesta tilanteesta.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodussa on esiintynyt, ja esiintyy edelleen sekä yksittäisten koirien että linjojen jalostuksellista liikakäyttöä. Osiltaan ongelma johtuu sukulinjojen vähäisestä lukumäärästä. Nykyisillä rekisteröintimäärillä monen uroksen jälkeläismäärät ovat silti liian suuria. Myös eniten käytettyjen urosten ja narttujen läheinen sukulaisuussuhde kaventaa jalostuspohjaa.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Voimaantulo-vuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2010			Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2015			Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta, käyttäytymisestä ja rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä, KÄYTTÖTARKOITUS: Seura-, vahti- ja vartiokoira. Rotumääritelmä viittaa myös välillisesti työkäyttöön lauseessa ”Koirassa yhdistyy majesteettinen vahvuus, vankkuus ja kestävyys; se soveltuu työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa.” Lisäksi kerrotaan tiibetinmastiffin luonteesta seuraavaa: Käyttäytyminen/luonne: Itsenäinen ja suojeleva, kunnioitusta herättävä. Erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Suomessa tiibetinmastiffeilla ei ole selkeää jakautumista näyttely-, käyttö, tms. -linjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Tiibetinmastiffin PEVISA ei sisällä luonteita tai käyttäytymistä mittaavia kuvauksia tai testauksia.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

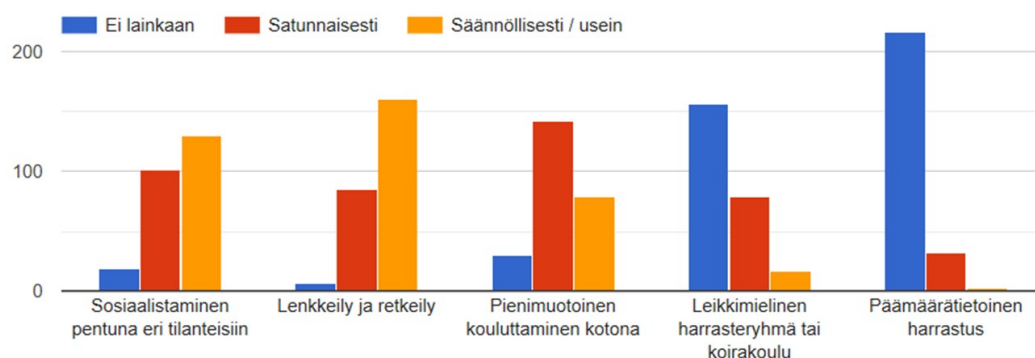
Tiibetinmastiffi on yksi laumanvartijaroduista ja se vahtii reviiriään. Taipumus vahtia voimistuu pimeään tullen. Reviirinsä ulkopuolella tiibetinmastiffin tulisi olla välinpitämätön ympäristöstään.

Luonnekysely 2018

Tiibetinmastiffien luonnekysely tehtiin syksyllä 2018, koska kysely tehtiin tässä muodossa ensimmäistä kertaa, on kyselyyn vastattu samoista koirista kuin aikaisempienkin kyselyjen kohdalla. Kyselyyn saatiin 251 vastausta. Narttuja 125 kpl ja uroksia 126 kpl. Kodinvaihtajia oli mukana 24 kpl. Tiibetinmastiffit asuvat omakotitalossa, kyselyn mukaan kerrostaloasukkeja oli 3 kpl ja rivitaloasukkeja 7 kpl. Useimmilla ei vastausten perusteella ole lähinaapureita. Useimmat koirat oleskelevat sekä ulkona että sisällä. Käytännössä koirilla on tällöin aitaus, mutta pääsevät tarvittaessa sisälle. Tyypillisesti tiibetinmastiffi on perhekoira, eli samassa laumassa on sekä ihmisiä että muita koiria. Vain osa (14 %) elelee ainoana koirana. Muista lemmikeistä emme kysyneet.

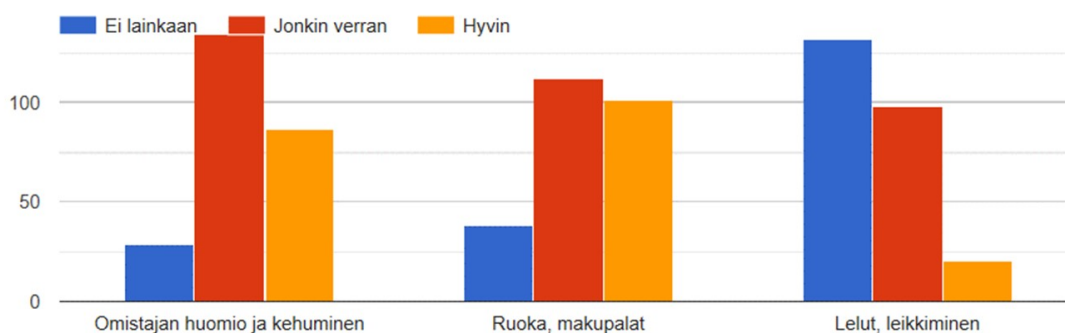
Vuosina 2004-2018 on rekisteröity 1106 tiibetinmastiffia. Vastauksia tuli 251 kpl eli 23 % tuosta määrästä. Moni vastasi kaikista koiristaan, joten vastausten kattavuus on kohtuullinen.

Koiran kanssa tekemisissä nousee esiin pentuajan sosiaalistaminen ja retkeily. Päämäärätietoista harrastamista ei tee juuri kukaan, pienimuotoista kouluttamista tekee kotona 88 % ja harrasteryhmässä 38 %.

Kuva 1. Koiran kanssa harrastaminen

Omistajan mielestä 10 koiran motivointiin ei toimi mikään kysytyistä. Koirista 12 % ei kiinnosta lainkaan omistajan huomio eikä 15 % ruoka. Tiibetinmastiffi ei innostu leikkimisestä, tätä mieltä oli 53 %.

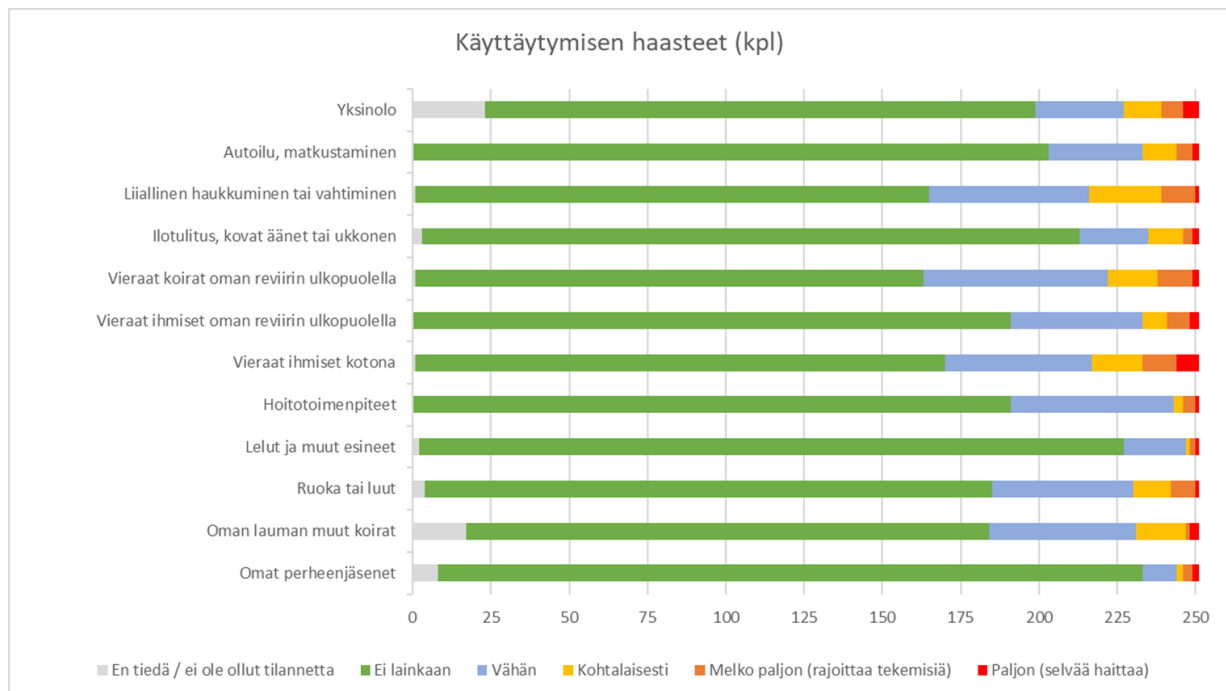

Kuva 2. Koiran motivoituminen

Käyttäytymisen haasteita raportoitiin kyselyssä seuraavasti. Vastausvaihtoehdot kohtalaisesti, melko paljon tai paljon saivat mainintoja seuraavasti:

- Liiallinen haukkuminen tai vahtiminen 35 kpl eli 14 %
- Vieraat ihmiset kotona 34 kpl eli 14 %

- Vieraat koirat oman reviirin ulkopuolella 29 kpl eli 12 %
- Yksinolo 24 kpl eli 10 %
- Ruoka tai luut 21 kpl eli 8 %
- Oman lauman muut koirat 20 kpl eli 8 %
- Autoilu, matkustaminen 18 kpl eli 7 %
- Vieraat ihmiset oman reviirin ulkopuolella 18 kpl eli 7 %
- Ilotulitus, kovat äänet tai ukkonen 16 kpl eli 6 %
- Hoitotoimenpiteet 8 kpl eli 3 %
- Omat perheenjäsenet 7 kpl eli 3 %
- Lelut ja muut esineet 4 kpl eli 2 %

Kuva 3. Koiran käyttäytymisen haasteita

Käytöksen takia lopetettuja koiria oli kyselyn mukaan 5 kpl. Aineistosta näkee, että päivittäinen elämä näiden kanssa on alkanut vaatia erityisjärjestelyjä. Haasteet omien perheenjäsenten kanssa on suuri (80 %), kun se muussa aineistossa on pieni (3 %). Kaksi on näykkännyt ihmistä oman reviirin ulkopuolella. Näitä koiria on sosiaalistettu pentuna siinä missä muitakin ja näistä 2 koiraa on kodinvaihtajia.

Koiranetin mukaan käytöksen takia lopetettuja koiria on 12 kpl.

Luonnekysely terveyskyselyn osana (vuodet 2005, 2008 ja 2010)

Luonnekysely on tehty vuosina 2005, 2008 ja 2010. Kysely on ollut vuosina 2008 ja 2010 samanlainen, mutta valitettavasti vuonna 2005 hieman erilainen. Täten tuloksia ei voi suoraan vertailla. Luonnekysely on tehty terveyskyselyn yhteydessä. Vuonna 2014 tehtiin pelkkä terveyskysely Kennelliiton tekemällä kaikille roduille yhteisellä kyselyllä (luonnekyselyä ei ollut käytettävissä).

Vuonna 2005 vastauksia palautettiin 70 kpl, vuonna 2008 141 kpl ja vuonna 2010 59 kpl. Vuonna 2010 pyydettiin vain päivitystä niiden koirien osalta, joiden terveydentilassa oli ollut muutoksia.

Vuonna 2005 luonteen kanssa ongelmia oli ollut neljällä koiralla. Kolmella koiralla oli ollut aggressiivisuutta ja yhdellä arkuutta. Aggressiivisiä koiria ei kyselyssä tullut esiin.

Luonneongelmat terveystieteissä 2008 ja 2010

	2008	2010
Liian tiukka	8	1
Kova vahti	0	3
Epäluuloinen vieraita miehiä kohtaan	0	1
Liian arka	1	1
Koiriin kohdistuva liiallinen aggressiivisuus	0	1
Aggressiivisuus perheenjäsentä ja muita perheen koiria kohtaan	0	2
Aggressiivisuus syynä lopetukseen	0	2

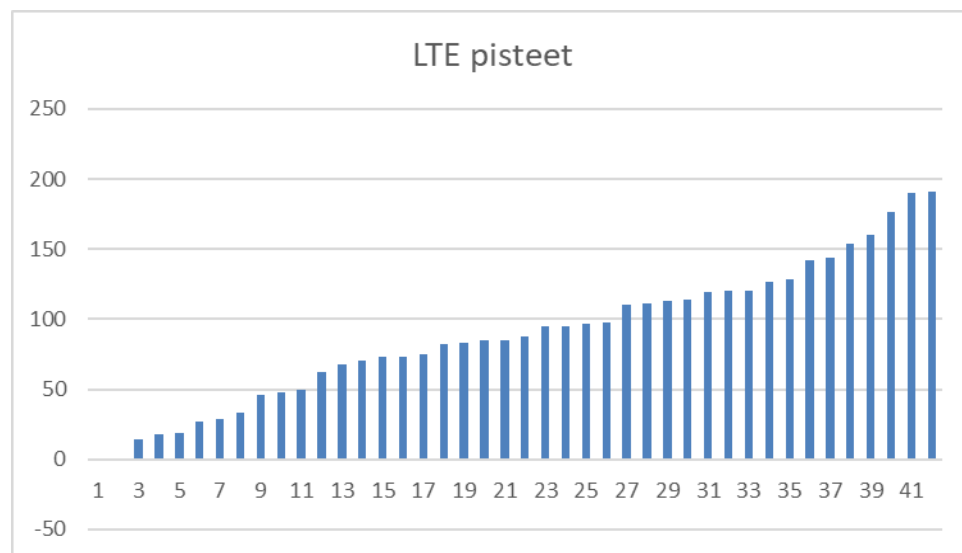
Luonnetesti

Luonnetestiin on osallistunut 50 tiibetinmastiffia, joista 42 on suorittanut sen loppuun asti ja 8 testiä on keskeytetty.

	1994	1996	1997	1998	2002	2005	2006	2007	2008
LTE (suor)	1	3	1	2	3	2	5	1	1
LTE (kesk)									
Yhteensä	1	3	1	2	3	2	5	1	1

	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LTE (suor)	1	2	5	5		4	3	2	1
LTE (kesk)				4	1	1		1	1
Yhteensä	1	2	5	9	1	5	3	3	2

Taulukko 7. Luonnetestiin osallistuneet tiibetinmastiffit

Taulukko 8. Luonnetestissä saadut pisteet

Tiibetinmastiffin osalta on erityisen totta, että loppupisteitä tärkeämpää on eri osioissa saatu tulos ja sen vertailu ihanneprofiiliin. Kutakin osiota tutkittaessa näkyykin selvemmin rodulle ominainen profiili. Jotkut arvot ovat huomattavan tavallisia ja joitain arvoja ei käytännössä esiinny lainkaan.

Toimintakyky		Terävyys		Puolustushalu		Taisteluhalu		Hermorakenne	
Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl
-2	4	1	16	-3	1	-3	3	1	18
-1	18	2	2	-1	8	-2	17	2	7
1	10	3	9	1	14	-1	10	+1b	4
+1b	2	+1b	7	2	2	2	4	+1a	5
				3	9				

Temperamentti		Kovuus		Luoksepäästävyys		Laukaisupelottomuus	
Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl
2	27	-2	9	3	22	++	24
3	2	1	24	+2a	4	+++	9
-1b	5	3	1	+2b	6	-	1
				-1b	1		
				-1a	1		

Taulukko 9. Luonnetestissä annettujen arvojen esiintyminen (yleisimmät lihavoitu)

Koska tiibetinmastiffilta ei edellytetä mitään luonnetestausta, on oletettavaa, että testiin tulee pääosin ”helpompia” koiria, mikä näkyy luoksepäästävyys- ja rauhallisuutena. Toki se on myös rodulle tyyppilistä. Tiibetinmastiffin ei kuulu vartioida reviirinsä ulkopuolella, eivätkä ne ole kiinnostuneita taisteluleikeistä. Tämä näkyy tuloksissa selvästi.

MH-luonnekuvaus

	2018	2017	2015	2014	2013	2012	2010	Yhteensä
suoritettu	1	1	2	5	6	5	6	26
ohj. kesk.	1		1		1		6	9
kuv. kesk.		1					1	2
								37

Taulukko 10. MH-luonnekuvauksessa käyneet tiibetinmastiffit

Keskeytykset ovat tapahtuneet seuraavissa kohdissa (vuodet 2010-2014):

- yllätys (eli haalari), 5 kpl
- ääniherkkyys (eli räminä) 2 kpl
- alkuleikki 1 kpl

Yllätysosiossa ja ääniherkkydessä koirat eivät tulleet tutustumaan laitteeseen tai paineistuivat osiosta muuten niin, että kuvausta ei voitu suorittaa loppuun. Alkuleikissä keskeyttäneitä koiraa ei saatu kiinni annetun aikarajan (2 minuuttia) puitteissa.

MH-luonnekuvattujen koirien iät vaihtelivat 18 kk ja 9 vuoden välillä. Keskimäärin kuvattun koiran ikä oli 3,5 vuotta. Kuvauksiin on osallistunut 17 narttua ja 17 urosta.

Tulos	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	0	4	8	22	0
1b. KONTAKTI Yhteistyö	0	1	30	3	0
1c. KONTAKTI Käsittely	2	2	27	3	0
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	16	13	5	0	0
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	13	18	3	0	0
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	31	1	1	0	0
3a. TAKAA-AJO 1. KERTA	15	7	6	5	0
3a. TAKAA-AJO 2. KERTA	16	4	7	6	0
3b. TARTTUMINEN 1. KERTA	23	8	0	2	0
3b. TARTTUMINEN 2.KERTA	20	10	3	0	0

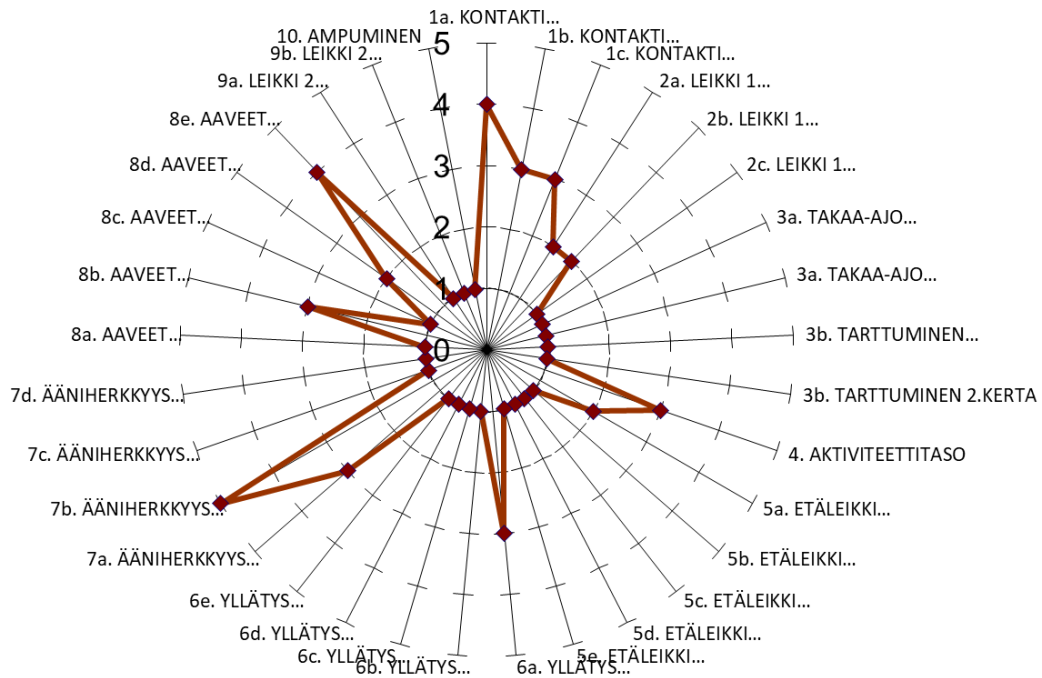
4. AKTIVITEETTITASO	0	14	17	2	0
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	2	18	13	0	0
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	30	2	1	0	0
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	28	1	3	0	1
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	30	3	0	0	0
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	29	1	3	0	0
6a. YLLÄTYS Pelko	1	4	20	4	4
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	21	10	2	0	0
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	24	5	2	0	2
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	7	7	5	9	0
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	24	4	0	0	0
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	0	1	23	1	3
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	12	2	0	2	12
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	17	4	2	3	0
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	24	2	0	0	0
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	15	7	3	1	0
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	3	5	8	6	4
8c. AAVEET Pelko	7	3	5	7	4
8d. AAVEET Uteliaisuus	8	9	2	3	4
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	7	2	1	15	1
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	19	5	2	0	0
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	19	5	2	0	0
10. AMPUMINEN	11	5	5	3	2

Kuva 1. MH-luonnekuvauksen osioiden tulosten esiintyminen

Kuvattujen koirien perusteella voidaan taulukon mukaan tiibetinmastiffi tyypillisesti:

- hyväksyy kontaktin ja käsittelyn, mutta ei ole erityisen kiinnostunut TO:sta
- ei leiki tai korkeintaan nuuskii leikkiesinettä
- ei lähde takaa-ajoon
- on rauhallinen passiivisuuden aikana
- ei kiinnostu etäleikkijästä eikä lähde leikkiin
- pelästyy haalaria väistämällä kääntämättä katsetta. Vaikka pelkoreaktio on melko lievä, ei silti mene ajoissa katsomaan haalaria
- toimii vastaavalla tavalla räminällä kuin haalarilla
- aaveilla reaktiot ovat vaihtelevia, tyypillisesti koira kuitenkin ottaa itse kontaktin aaveeseen
- ei ole kuvauksen aikana lämmennyt leikkimään (edelleenkin)
- ampumisessa reaktiot ovat vaihtelevia

Moodi

Kuva 2. MH-luonnekuvauksessa osioissa useimmiten saatu tulos eli moodi

Jalostustarkastus

Jalostustarkastuksia on viime vuosina järjestetty harvakseltaan, 10 vuoden aikana keskimäärin joka toinen tai kolmas vuosi. Koiria per tarkastus on ollut 5-10, esim. vuonna 2011 tämä oli 9 % syntyneistä. Tarkastuksiin on ollut vaikea saada sekä tarkastaja että koiria. Tarkastuksessa pyritään arvioimaan koiran käyttäytymistä ja suhtautumista käsittelyyn, sanallinen arvio kirjataan lomakkeeseen.

Positiivisia arvioita ovat olleet esim.

- omapäinen mutta hyvin käsiteltävissä
- hyvin rodunomainen, itsevarma
- hyvin tasapainoisesti esiintyvä

negatiivisia esim.

- väistää alta pois
- ei anna tunnustella

ja neutraaleita esim.

- aluksi väistelee, mutta käsittelyn kuluessa vapautuu

Lausunnoista noin 80 % on ollut positiivisia vuosina 2004-2013. Jalostustarkastuksen voi suorittaa rotujärjestön nimeämä tuomari, yleensä rodun pääkouluttaja.

Näyttelyt

Näyttelyarvosteluista saatavat maininnat luonteesta eivät ole kovin syvältä luotaavia. Mikäli koira josta-
kuinkin seisoo paikallaan ja antaa tutkia itseään, lomakkeeseen voidaan kirjoittaa "miellyttävä luonne",
joka sinänsä ei kerro luonteesta paljoakaan. Jos jokin maininta luonteesta/käytöksestä on, se on yleensä
rodulla positiivinen.

Kennelliito on kirjannut ilmoituksia koiran viihäisestä käyttäytymisestä näyttelyissä yhteensä 8 kpl seitsemästä eri koirasta vuosina 2009-2014.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Muista maista ei ole tilastotietoa koirien luonteesta. Ruotsissa MH-kuvattuja tiibetinmastiffeja on 12 kpl.

Sukupuolten väliset erot

Sukupuolten välistä eroa ei ole, erot ovat lähinnä koirakohtaisia. Nartut voivat haukkua enemmän. Seuraavassa taulukossa on analysoitu sitä, saavatko urokset erilaisia tuloksia MH-luonnekuvauksessa kuin nartut. Tulokset ovat muutoin tasaisia, paitsi urokset todellakaan eivät lähde vieheen perään.

Tulos (urokset – nartut)	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	0	0	1	1	0
1b. KONTAKTI Yhteistyö	0	1	4	-3	0
1c. KONTAKTI Käsittely	0	-2	5	-1	0
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	-2	1	3	0	0
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	0	1	1	0	0
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	3	-1	1	0	0
3a. TAKAA-AJO 1. KERTA	6	0	-2	-1	0
3a. TAKAA-AJO 2. KERTA	10	-2	-4	-1	0
3b. TARTTUMINEN 1. KERTA	7	-4	0	0	0
3b. TARTTUMINEN 2.KERTA	8	-4	-1	0	0
4. AKTIVITEETTITASO	0	-2	3	2	0
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	2	2	-1	0	0
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	4	0	-1	0	0
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	0	1	3	0	-1
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	2	1	0	0	0
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	1	1	1	0	0
6a. YLLÄTYS Pelko	1	-2	5	0	-1
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	4	-3	2	0	0
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	1	4	0	0	-2
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	3	2	-1	0	0
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	0	4	0	0	0
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	0	1	4	1	-2
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	2	1	0	0	1
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	1	1	-1	3	0
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	4	0	0	0	0
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	2	3	-1	0	0
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	1	0	4	-1	0
8c. AAVEET Pelko	2	-1	4	0	-1
8d. AAVEET Uteliaisuus	0	2	0	2	0
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	1	-2	-1	5	1
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	3	1	0	0	0
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	3	1	0	0	0
10. AMPUMINEN	-1	4	1	2	-2

Kuva 3. MH-luonnekuvauksen osioiden tulosten erot (urokset - nartut)

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan tiibetinmastiffi on ikivanha Himalajan paimentolaisten työkoira ja Tiibetin luostareiden perinteinen vahti. Himalajan vuoristoseudulla tiibetinmastiffeja on edelleen työkäytössä mm. jakkilojen vahtikoirina.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Tiibetinmastiffilla on synnynnäinen taipumus vahtia. Jalostuksessa ei ole syytä yhdistää tiukimpia vahteja, toisaalta ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä myöskään täysin vahtimattomaan seurakoiraan. Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Laumanvartijalla ei kuulu olla liikaa taipumusta saalistukseen tai paimennukseen, se ei saa esimerkiksi yrittää leikkiä lampaiden kanssa tai jahdata niitä. Niinpä saalisvietin tai leikkihalun ylenmääräinen näkyminen ei ole toivottavaa luonnetestissä tai MH-luonnekuvauksessa, toisaalta elävä lamma ei ole sama asia kuin viehe. Eläimille tulevat koirat kannattaakin jo pentuna totuttaa vahtitaviin eläimiin.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun kotimaa on Tiibet ja rotumääritelmän vastuumaa FCI, yleisesti voidaan todeta että se on kotoisin Himalajan vuoristosta. Nepalissa nähdystä työkoirasta on havaittu seuraavat asiat:

- olot ovat karut ja ravintoa vähän ja se on huonolaatuista, joten koirien on pakko olla energiankäytöltään tehokkaita.
- koirat toimivat ryhmässä, esimerkiksi kylän koirat lähtevät yhdessä selvittämään kuulemaansa ääntä
- toimimattomia koiria ei pidetä tiloilla, toimiminen ei kuitenkaan tarkoita hallitsematonta aggressiivisuutta.

Tiibetissä (Kiinassa) olevien tiibetinmastiffien luonteista on hyvin vähän ensikäden tietoa, eräessä lehdistäartikkelissa luonnetta on kuvailtu näin: "Kun vieras ohittaa kahlitun Tsang Khyi'n tämä hyökkää ja ponnistelee, kaula kuristuu, silmät loistavat punaisina, hampaat narskuvat ja kuulemme vain käheän, huohottavan äänen. Kaikki tämä on osoitus koiran raivokkuudesta. (Lähde: Tiibetinmastiffin rotutyypin ja rakenteen Tiibetissä, Luo Go 2010)"

Rotujärjestön kanta on, että kuvatuinen luonne/käyttäytyminen ei ole toivottavaa kotimaisessa kasvatustyössä.

Kokeet

Tiibetinmastiffit eivät osallistu kokeisiin luonnetestiä ja MH-luonnekuvausta lukuun ottamatta.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Tiibetinmastiffia ei mainittavissa määrin käytetä hyöty- eikä virkakäytössä.

Luonnekyselyn mukaan aluevahtina koirista on 122 kpl ja eläinten vahtina 26 kpl (17 koiraa molempina). Aluevahtiminen tarkoittaa käytännössä kotipihaa. Vahdittavia kohteita mainittu kommentteissa seuraavasti:

- Piha 52 kpl
- Hevostila 2 kpl
- Lampaat tai vuohet 8 kpl
- Naudat 1 kpl
- Kanat 2 kpl

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Tiibetinmastiffilla on synnynnäinen taipumus vahtia. Vahtimistaipumusta voi saada heikennettyä, mutta kokonaan sitä on käytännössä mahdotonta kitkeä. Useimmat tiibetinmastiffit elävät sellaisissa olo-

suhteissa, että vahtimistaipumusta ei kannata myöskään vahvistaa. Tiukimmat vahdit eivät sovi useimpien omistajien elämäntapaan, sillä melko harva koira on Suomessa työkäytössä. Eikä työkoiralle ole eduksi osoittaa liiallista aggressiota vieraita ihmisiä tai koiria kohtaan, vaan karkottaa. Vaikka jokamiehenoikeudella ei voida liikkua pihalla tai laitumella silloin, kun karja on laitumella, vartioivan koiran reviiroiksi käsittämällä alueella voi toisinaan käyskennellä vieraitakin ihmisiä. Pääasiallinen käyttö tiibetintmastiffille on perheen lemmikkinä ja seurakoirana oleminen.

Tiibetintmastiffi tarvitsee vahdittavakseen oman aidatun reviiirin. Vahdittavan eläinlauman puuttuessa vahdittavaksi soveltuu myös oma perhe ja oma reviiiri. Monessa paikassa on tiibetintmastiffien lisäksi myös muita kotieläimiä mm. lampaita.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Tiibetintmastiffi on hyvin päättäväinen ja vahva koira, joten koiran halutessa sisältä ulos (tai ulkoa sisälle), se saa melkoisen tuhon aikaiseksi. Kaikissa näissä tapauksissa ei ole kyse eroahdistuksesta. Joka tapauksessa koira kannattaa totuttaa myös yksinoloon. Monet tiibetintmastiffit elävät useamman koiran laumoissa, joten ne eivät luonnollisestikaan jää koskaan aivan yksin.

Luonnekyselyssä (251 koiraa) yksinoloon liittyvistä ongelmista ilmoitettiin 24 koiran kohdalla

- Koirista 17 kpl perheessä oli muitakin koiria
- Kodinvaihtajia oli 3 kpl

Käytös yksin jäädessä oli kommenttien mukaan seuraavanlainen

- Haukkuu, ulvoo, itkee 9 kpl
- Tuhoaa, yrittää murtautua 8 kpl
- Haukkuu, ulvoo sekä tuhoaa 3 kpl
- Ahdistuu 2 kpl
- Ei mainittu, mitä tekee 2 kpl

Lisääntymiskäyttäytyminen

Avattu tarkemmin luvussa 4.3.4.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Tiibetintmastiffi tulee tyypillisesti hyvin toimeen laumaansa kuuluvien kanssa. Tiibetintmastiffeja pidetään (koiramäärästä riippuen) laumoissa, joissa on useampia uroksia ja narttuja, eikä eristämiseen narttujen kiima-aikoja lukuun ottamatta ole juurikaan tarvetta. Laumaan voi kuulua myös muun rotuisia koiria sekä muita eläimiä ja ihmisiä.

Oman perheensä ihmisiä kohtaan tiibetintmastiffi on mukava ja lempeä, tosin jästipäinen. Vieraita ihmisiä kohtaan koira on nuorempana jossain määrin leikkisä, vanhempana lähinnä välinpitämätön. Rotujärjestön tiedossa on yksilöitä, jotka eivät hyväksy vieraita ihmisiä omalla reviiirillään lainkaan, mutta se ei ole toivottavaa käytöstä, jos omistaja on läsnä.

Tiibetintmastiffit ovat ennemminkin ronkeleita ruokansa suhteen kuin ahneita. Ruoka-aggressio ei ole mitenkään yleinen, mutta rotujärjestön tiedossa on muutamia yksilöitä. Tiibetintmastiffi voi vartioida parhaita herkkujaan, kuten luita, mutta se ei vielä tarkoita, että koira olisi ruoka-aggressiivinen.

Tiibetintmastiffi on oman reviiirinsä ulkopuolella useimmiten välinpitämätön ympäristöstään. Tiibetintmastiffi voi ottaa reviiirikseen paikan, jossa se oleskelee riittävän kauan. Täten esimerkiksi oma auto tai omistajan tavarat voivat olla koiran mielestä sen omaa reviiiriä. Samaten kodin lähellä oleva lenkkipolku voi muuttua koiran omaksi. Jos koiralla on käytösongelmia (kuten toisten koirien ohitukset), kannattaa niitä alkaa työstää ensin alueella, joka varmuudella ei ole koiran omaa reviiiriä eli käytännössä vieraassa paikassa. Tiibetintmastiffi myös hyväksyy helpommin reviiirillään jo olevat kuin sinne tulevat vieraat.

Niinpä tutustuminen vieraisiin reviirin ulkopuolella ja sen jälkeen reviirille siirtyminen järjestyksessä vieraat ensin, on hyvä tapa hoitaa tutustumiset.

Reviirin ulkopuolella varoittavia signaaleita näytetään pidempään ja konfliktia pyritään välttämään. Reagointikyky on korkeampi kuin monella muulla laumanvartijarodulla. Usein oman reviirin ulkopuolella tapahtuvassa uhkaavassa tilanteessa alkaa ensin voimakas rauhoittelu, koira ei enää välttämättä tule luo kutsuttaessa ja se pyrkii kiertelemällä välttämään konfliktia. Se käyttää aggressiota vasta viimeisenä keinona, mutta käyttäessään seurauksena on suoranaista raivoa jolloin koiraan ei enää saada kontaktia. Normaalisti tällaisia tilanteita ei pitäisi päästä syntymään.

Tiibetinmastiffin omistajat sanovat koiriensa olevan leikkisiä, mutta kannattaa huomioida, että sen leikki on omanlaistaan. Harva tiibetinmastiffi innostuu leluista tai ihmisen kanssa leikkimisestä. Omistajan kanssa tiibetinmastiffi leikkii joskus, vieraiden kanssa vielä harvemmin. Etenkin nuorena tiibetinmastiffit painivat mieluusti toisten tiibetinmastiffien kanssa, joskus isonkin porukan kesken.

Tiibetinmastiffi on koulutettavissa ja oppii nopeasti, mutta ei kestä toistoja, eikä puutteellisesta miellyttämisenhalusta johtuen tarjoa käytöstä. Haasteellisinta on motivointi. Mikäli koira on ylipäänsä kiinnostunut ruuasta, on siitä apua koulutuksessa. Valitettavasti tiibetinmastiffi voi todeta parin-kolmen herkun jälkeen että vatsa on täynnä ja uutuudenviehätys makkarasta on kadonnut. Aggressio ei rodulla toimi motivaattorina edellä mainituista syistä, ja painostus/pakottaminen johtaa rauhoitteluun, jolloin koulutus vaikeutuu. Tiibetinmastiffin koulutus ei ole ihmiselle kovin palkitsevaa. Parasta onkin vääntää vitsa hyvin nuorena, kun tiibetinmastiffi on vastaanottavaisimmillaan.

Pelot ja ääniherkkyys

Ääniin reagoimista raportoitiin luonnekyselyssä 16 koirasta (koiria 251). Kommenttien perusteella näistä 10 koiralla oli muitakin haasteita (arkuutta, aggressiivisuutta tms.).

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Tiibetinmastiffi usein laiskistuu ikääntyessään ja taipumus vahtimiseen laimenee, joka ilmenee lähinnä turhan vahtimisen jäädessä pois. Iän mukana tulevat fyysiset vaivat saattavat tehdä koirasta ärtyisän.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Liian raskas rakenne, mikäli siihen lisäksi liittyy rakenteellisia ongelmia, vaikeuttaa työkoirana toimimista. Huonot lonkat ja kyynärät voivat aiheuttaa kipua ja ennalta arvaamatonta käyttäytymistä. Mikä tahansa muukin hoitamaton sairaus voi aiheuttaa koiralle kipuja ja vaikuttaa käyttäytymiseen. Tiibetinmastiffi ei juurikaan näytä kipuaan, joten pieniinkin oireisiin kannattaa kiinnittää huomioita.

Erilaiset immunologiset sairaudet, kuten demodikoosi tai kilpirauhasen vajaatoiminta, tekevät koirasta apaattisen ja muuttavat käytöksen ei-rodunomaiseksi.

Terveysongelmia, jotka ovat luonnekyselyssä (251 koiraa) vastaajan mielestä voineet vaikuttaa koiran käytökseen listattiin 36 koiralta:

- Joku rakenneongelma (lonkat, kyynärät, polvet tms) 21 kpl
- Kilpirauhasen ongelma 3 kpl
- Autoimmuunisairaus (allergia, epilepsia, sikaripunkki) 5 kpl
- Muu syy 7 kpl

Noin puolella näistä koirista esiintyi käytösongelmia (analysoitu kommenttikentän perusteella)

- Käytöksen takia lopetettuja 1 kpl
- Aggressiivisuutta 2 kpl
- Ärtyneisyyttä 6 kpl
- Arkuutta ja pelokkuutta 5 kpl
- Ongelmia vieraiden hyväksymisessä 6 kpl

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Aggressiivista tai arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Koiranetin kuolinsyytilaston mukaan tiibetinmastiffeja on lopetettu 12 kpl käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. Kuolinsyitä ilmoitetaan tiibetinmastiffeista vielä vähän (kuolinsyitä on ilmoitettu 241 kpl, kun tiibetinmastiffeja on rekisteröity noin 2 100 kpl), joten kuolinsyiden kautta ilmoitettu määrä ei kerro koko totuutta.

Rotujärjestölle ilmoitetaan liiallisesta aggressiivisuudesta (kohdistuen sekä koiriin että ihmisiin), mutta näistä ei ole saatavilla tarkempia tilastoja. Ulkomailta tuonti on lisääntynyt. Kasvattajien tuontien lisäksi myös ns. kotikoiria haetaan Virosta. Näitä kotikoiria ei pääosin rekisteröidä tuontikoirina Suomeen, mutta yhdistys saa näistä yhteydenottoja vuosittain (määrä vaihtelee 3-8 yhteydenoton välillä). Erilaisista näissä yhteydenotoissa on se, että yhteydenottajien mukaan tiibetinmastiffi on alkanut käyttäytyä aggressiivisesti vieraita tai toisia koiria kohtaan jo pentuiässä, kun tyyppillisesti vaikein ikä on kahden vuoden tienoilla. Ulkomaisten koirien ongelmista yhteydenotot saa yhdistys, sillä koiran kasvattaja ei ole aina tavoitettavissa. Yhteydenottojen määrä on ollut hienoisessa kasvussa, sillä joitakin vuosia sitten niitä ei ollut.

Joissakin tapauksissa omistajien ilmoituksen mukaan koirilla on ollut kasvuhäiriöitä, ja muita sairauksia jotka ovat voineet vaikuttaa käytökseen.

Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen työryhmä on myös halunnut huomauttaa, että kyseessä on suurikokoinen koira, jolla tulisi olla parempi/hyvä hermorakenne sekä korkea(mpi) kynnyks käyttäytyä hampaita ihmisiin. Pohdittavaksi jää miten tätä ominaisuutta voitaisiin jatkossa mitata ja ohjata paremmin jalostuksessa. Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta totesi myös, että rodussa esiintyy linja, jossa on liiallista vahtimisviettiä.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Tiibetinmastiffi ei ole jokaisen ihmisen koira. Koira tarvitsee pihan vahdittavakseen ja olosuhteet, joissa se ei stressaannu liikaa. Omakotitalo, jossa ei ole naapureita aivan rajan takana on ideaalinen, mutta muissakin olosuhteissa koiran kanssa pärjää. Tiibetinmastiffia ei suositella kerrostaloon lainkaan. Luonnekyselyn mukaan suurin osa koirista onkin rodulle sopivissa olosuhteissa ja selvästi myös omistajien odotukset ovat realistiset.

Kokeneellekin tiibetinmastiffin omistajalle voi tulla vastaan yksilö, jonka kanssa ei pärjää normaaleilla järjestelyillä, vaan elämää koiran kanssa joutuu järjestelemään enemmän. Näitä tapauksia tulee rotujärjestön tietoon muutama vuodessa (rodun vuosittainen pentumäärä noin 80 – 100 kpl)

Avainasemassa ongelmien ehkäisyyn on kasvattajien vastuullinen toiminta. Jalostusvalintoja tehdessä on huomioitava koiran luonne, lisäksi kullekin pennulle on löydettävä sopiva koti. Koiran sosiaalistamisessa oleellista on myös pentuaika, jonka se viettää kasvattajan luona. Oleellista rodun kannalta on saada tilastotietoa populaatiosta, jotta voimme nähdä mihin suuntaan luonteet ovat menossa. Kumpikaan mainituista testeistä (LT ja MH) ei ole aivan omiaan laumanvartijalle, mutta antaa kuitenkin enemmän tietoa kuin koiranäyttelyissä käyttäytyminen tai puskaradio.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Tiibetinmastiffi liittyi PEVISA-ohjelmaan vuonna 2002.

Nykyinen PEVISA:

Rotujärjestön yleiskokous on hyväksynyt muutoksia PEVISAan vuosille 2020-2024. Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkka- ja kyynärkuvauslausunto ja voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Lonkka- ja kyynärkuvaushetkellä koiran tulee olla täyttänyt 18kk. Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen O saaneen koiran kanssa. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24kk vanhempi. PRA sulkee koiran jalostuksesta. Silmätarkastuksen alaikäraja on 12 kk. Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan. Ohjelma on voimassa 1.1.2020 - 31.12.2024.

Ulkomaisia uroksia koskeva koirarekisteriohjeen mukainen pysyvä poikkeuslupa:

Ulkomaisilta uroksilta ei vaadita rotukohtaisen PEVISA-ohjelman mukaisia tutkimustuloksia. Poikkeuslupa koskee ulkomaisessa omistuksessa olevan uroksen ulkomailla tapahtuvaa astutusta tai ulkomaisen uroksen sperman käyttöä.

PEVISA-ohjelma on voimassa Suomessa, se koskee vain Suomessa rekisteröitäviä pentueita eikä rajoita koirien tuontia Suomeen.

Rodun PEVISA-ohjelmaan tehdyt muutokset:

Voimaantulo-vuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2002	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD	Lonkkakuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Ei raja-arvoja
2002	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto	Lausunto ei saa olla 24kk vanhempi.
2007	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto	ECVO lomake tuli käyttöön. SKL ei hyväksy lomaketta, johon on jätetty merkitsemättä silmäsairautta koskeva diagnoosi. Tietokannassa näkyvät myös avoimet/ epäilyttävät diagnoosit.
2009			Tutkimustulosten tulee olla aina voimassa astutushetkellä
2010			Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2011	Kyynärnivelen kasvuhäiriö, ED	Kyynärkuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Ei raja-arvoja
2020	Kyynärnivelen kasvuhäiriö, ED Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD Perinnölliset silmäsairaudet	Raja-arvo jalostukseen käytettäville koirille. Silmätutkimuslausunto väh. 12 kk ikäisenä	Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen O saaneen koiran kanssa. PRA sulkee koiran jalostuksesta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD

Kuvaus: Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Arvosteluasteikko:

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraali-reuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Oireet ja vaikutus elämään: Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen. (Lähde: SKL ELL Anu Lappalainen, Lonkkanivelen kasvuhäiriö <http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio>)

Vaikutus käyttötarkoitukseen: Ontuva ja kipuileva koira ei ole soveltuva työkoiraksi, vaikka tiibetinmastiffi hoitaakin tehtävänsä suurimmaksi osaksi tarkkailemalla ympäristöä.

Hoito: Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Periytyminen: Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä.

Geenitesti: ei ole.

Yhteenveto vuosilta 2002–2016:

15 vuoden tilasto on otettu valitulta ajalta, koska koirat kuvataan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina.

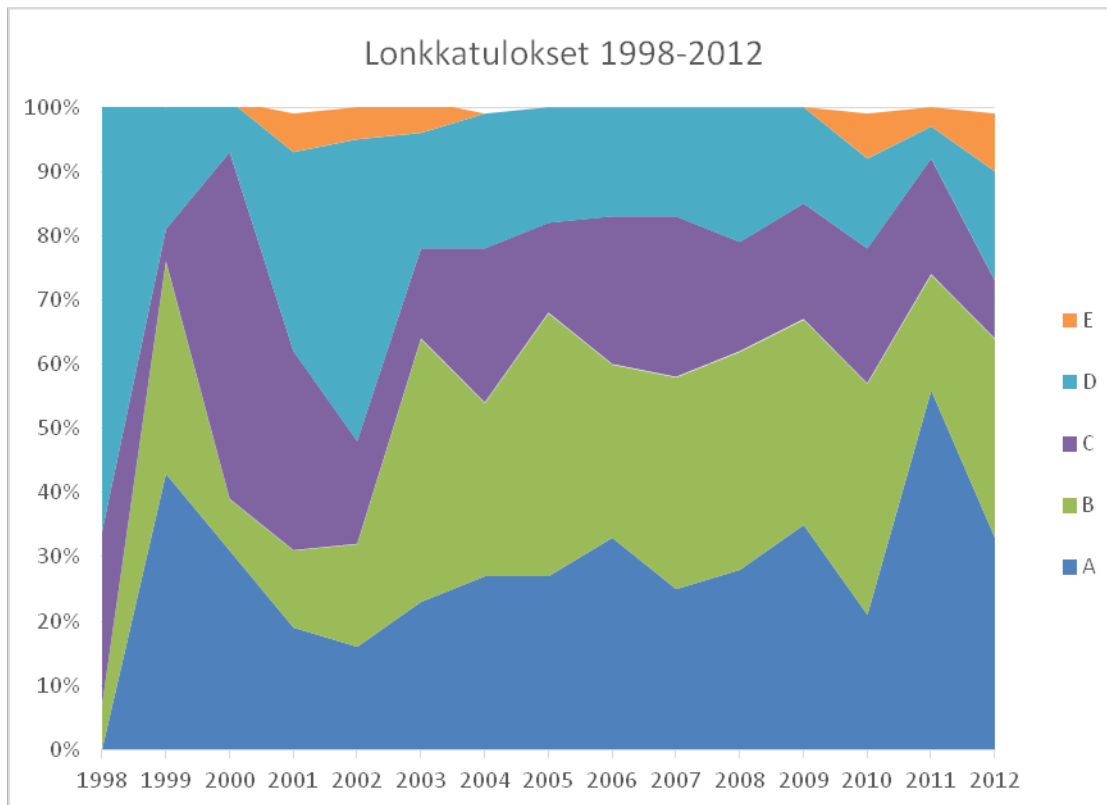
Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2002	70	3	3	3	9	1	19
2003	65	5	9	3	4	1	22
2004	97	9	9	8	7	0	33
2005	65	6	9	3	4	0	22
2006	104	10	8	7	5	0	30
2007	104	6	8	6	4	0	24
2008	92	8	10	5	6	0	29
2009	72	12	11	6	5	0	34
2010	65	6	10	6	4	2	28
2011	90	22	7	7	2	1	39
2012	129	18	17	5	9	5	54
2013	78	8	8	6	1	0	23
2014	75	11	7	4	1	0	23
2015	103	14	10	9	4	2	39
2016	77	7	8	0	3	2	20
Yhteensä	1286	145	134	78	68	14	439

Taulukko 11. Lonkkakuvausten lukumäärät syntymävuoden mukaan

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2002	27%	16%	16%	16%	47%	5%
2003	34%	23%	41%	14%	18%	5%
2004	34%	27%	27%	24%	21%	0%
2005	34%	27%	41%	14%	18%	0%
2006	29%	33%	27%	23%	17%	0%
2007	23%	25%	33%	25%	17%	0%
2008	32%	28%	34%	17%	21%	0%
2009	47%	35%	32%	18%	15%	0%
2010	43%	21%	36%	21%	14%	7%
2011	43%	56%	18%	18%	5%	3%
2012	42%	33%	31%	9%	17%	9%
2013	29%	35%	35%	26%	4%	0%
2014	31%	48%	30%	17%	4%	0%
2015	38%	36%	26%	23%	10%	5%
2016	26%	35%	40%	0%	15%	10%
Yhteensä	34%	33%	31%	18%	15%	3%

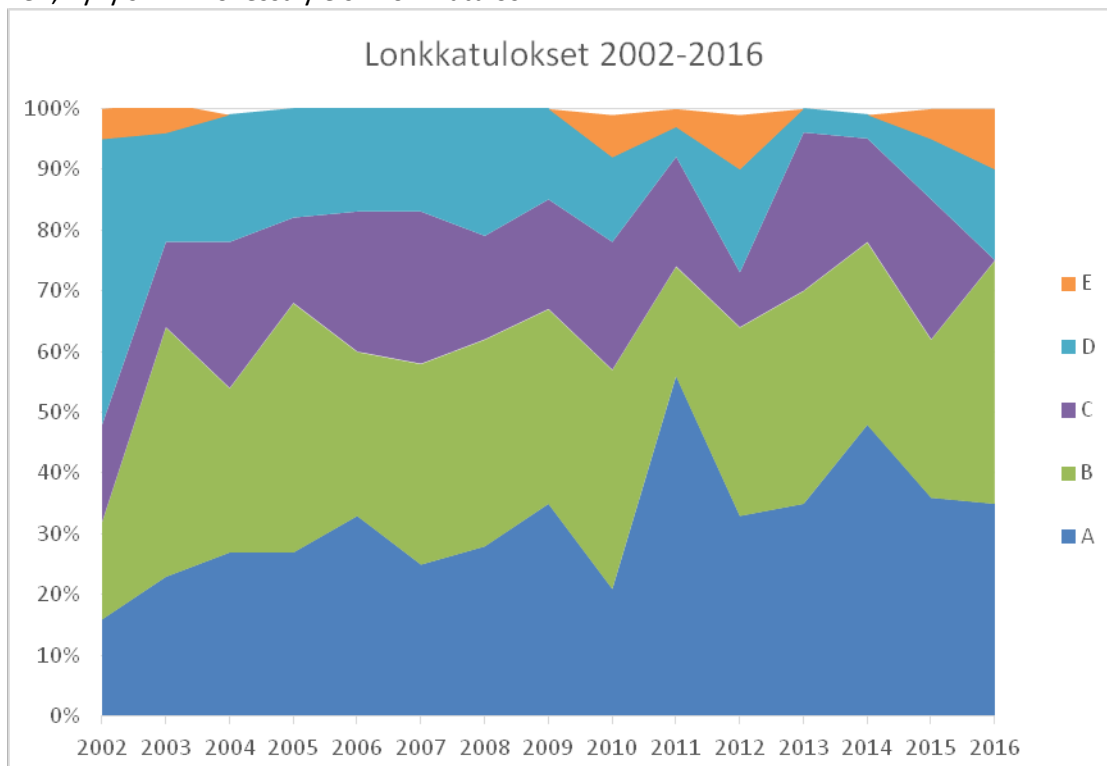
Taulukko 12. Lonkkakuvausten suhteelliset prosenttiosuudet syntymävuoden mukaan

Lonkkien kuvaaminen on ollut lievässä nousussa 2009 alkaen, mutta vuosittaisissa määrissä on vaihte-
luita. Kuvausprosentti pyörii noin 34 %:n tienoilla.

Kuva 4 a. Graafi lonkkatulosten suhteellisesta kehittämisestä syntymävuoden mukaan (A on alimpana)

Tilanne 1998-2012: Lonkkatulokset ovat selvästi parantuneet. Aineistossa on toki vuosittaista vaihtelua, mutta tilastojen valossa yleisyyden osalta A ja D ovat vaihtaneet paikkaa. Aikaisemmin D oli varsin yleinen, nykyisin A:n ollessa yleisin lonkkatulos.

Kuva 4 b. Graafi lonkkatulosten suhteellisesta kehittämisestä syntymävuoden mukaan (A on alimpana)

Tilanne 2002-2016: B- ja C- lonkkaisten määrä kasvanut. A:n määrä lähes ennallaan. D-lonkkaisten määrä vähentynyt, mutta E-lonkkaisten kasvanut. Vaikka jalostuksessa on pyritty käyttämään vain terveitä A- ja B-lonkkaisia, sekä muutamissa yhdistelmissä C-lonkkaisia, ei tämä ole parantanut tilannetta.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

PEVISA:an lonkkakuvauspakko tuli 2002, mikä sai aikaan kuvattujen koirien hienoisen nousun (noin 10 % -20 %). 2009 alusta asti terveystutkimukset piti tehdä ennen astutusta, aikaisemmin oli mahdollista astuttaa ensin ja tehdä terveystutkimukset vasta, jos tiinehtyminen onnistui.

Vuosi	Pentueita	Molemmat A tai B	Toinen C	Toinen D	Jompikumpi kuvaamatta	
					Toinen E	
2009	9	3	2	4	0	0
2010	9	4	3	2	0	0
2011	10	5	4	1	0	0
2012	14	4	4	3	0	3
2013	13	6	3	2	0	2
2014	12	6	3	2	0	1
2015	14	7	4	1	1	1
2016	11	7	3	1	0	0
2017	8	4	4	0	0	0
2018	11	3	6	1	1	0

Taulukko 13. Jalostuksessa käytetyt yhdistelmät

Lonkat	Koiria	Suhteellinen osuus
A	31	28 %
B	40	36 %
C	21	19 %
D	12	11 %
E	0	0 %
kuvaamatta	6	5 %

Taulukko 14 a. Jalostuskoirien lonkat vuosina 2009–2013

Lonkat	Koiria	Suhteellinen osuus
A	43	38 %
B	36	32 %
C	23	21 %
D	5	4 %
E	3	3 %
kuvaamatta	2	2 %

Taulukko 14 b. Jalostuskoirien lonkat vuosina 2014–2018

Viimeisten viiden vuoden aikana:

- terveiden yhdistelmien (eli A+A, A+B, B+B) käyttö lisääntyy koko ajan. Toisaalta se on myös mahdollista, sillä tervelonkkaisia koiria on myös yhä enemmän saatavilla.

- myös silloin kun toinen koira on C tai D, on sen parina useimmiten tervelonkkainen. Viiden vuoden aineistossa huolestuttava uusi piirre on kuvaamattomien tai E-lonkkaisten käyttö, jolloin pentue on rekisteröity EJ-rekisteriin.
- vuosien 2002–2016 tilastoissa kaikista koirista on lonkkakuvattu 34 %. Näiden tuloksista 64 % oli A tai B ja 18 % C ja 18 % D tai E. Oletuksena on, että jalostuskoirat valitaan terveystutkittujen koirien joukosta.
- jalostuskoirista 70 % on joko A- tai B-lonkkaisia, 21 % koirista lonkat ovat C ja 7 % D tai E. Kuvaamatta oli 2 %. 15 vuoden otannalla jalostuskoirat olivat lonkiltaan hieman rodun keskiarvoa parempia A:n ja B:n suhteen, C-tuloksen suhteen huonompia ja luonnollisesti D/E-tuloksen suhteen parempia. Kun jalostuskoirissa tervelonkkaisia on 70 %, ja rodun 15 vuoden verrokki-ryhmässä 64 %, jalostuskoirat ovat olleet lonkiltaan rodun keskimääräistä tasoa hieman parempia.

Perinnölliset silmäsairaudet

Tiibetinmastiffin silmät:

Tiibetinmastiffilla silmäluomet ovat tiiviit ja vinot ja ne eivät useinkaan ole alttiita sairauksille. Koirilla joiden silmät oireilevat, esimerkiksi tuulisella säällä lentävästä pölystä ja roskista, voi olla liian avoimet silmäluomet. Liian kireät silmäluomet taas saattavat kääntyä sisäänpäin ja seurauksena on entropium, silmäluomen sisäänpäin kääntyminen, jossa ripset ärsyttävät itse silmää. Luomenkiertymillä on selvä perinnöllinen tausta. Mikäli silmäsairauden aiheuttamia oireita ei hoideta asianmukaisesti se voi johtaa jopa koiran näön pysyvään vammautumiseen.

Sairaudet ja niiden kuvaus, oireet ja vaikutus elämään, hoito, periytyminen:

PRA, (*Progressive Retinal Atrophy*, etenevä verkkokalvon surkastuma) on monella koirarodulla todettu esiintyvä perinnöllinen silmänpohjan verkkokalvon surkastuminen. PRA johtaa lopulta sokeuteen eikä siihen ole olemassa hoitoa. Rotujärjestö suosittelee, ettei PRA-sairasta tai näiden vanhempia, käytettäisi jalostukseen.

Perinnöllinen harmaakaihi (HC)

Harmaakaihi sisältää useita näkökykyä haittaavia sairauksia linssissä. Harmaakaihissa linssin läpinäkyvyys häviää osittain tai kokonaan. Kaihi esiintyy yhdessä tai molemmissa silmissä. Harmaakaihi kehittyy usein aikuisiällä. Jos linssit sumentuvat täysin, johtaa se koiran sokeutumiseen. Kaihiin ei ole olemassa lääkkeellistä hoitoa, joka ennaltaehkäisisi, hidastaisi tai parantaisi sairauden. Kirurginen hoito, jossa linssikapselin ympäröivä linssin samentunut sisältö poistetaan ja tilalle asetetaan valoa taivuttava keinolinssi, on ainoa tapa saada sokeutuneen silmän näkökyky takaisin. *Lähde: www.apexvet.fi* Harmaakaihin periytymistapaa ei ole tarkasti määritelty.

PHTVL/PHPV, (*sikiöaikaisen verisuonijäänteiden aiheuttama silmän kehityshäiriö*)

Normaalisti sikiökautisen lasiaisen ja sikiökautista linssiä ruokkivan verisuonijärjestelmän tulisi hävitä syntymän aikoihin kokonaan, mutta joidenkin yksilöiden kohdalla näin ei käy. Tällöin sikiökautisista liikakasvuisista rakenteista osa jää pysyväksi. Muutoksiin ei ole lääkkeellistä hoitoa. Lievät muutokset eivät etene, eivätkä haittaa koira. Vakavampien muutosten kirurginen hoito on hyvin riskialtista, joten kukin tapaus pitää tarkkaan harkita, jotta koiralle ei koidu leikkauksesta tarpeetonta kärsimystä. *Lähde: www.apexvet.fi* PHTVL/PHPV muutokset jaetaan asteikolla 1-6. On suositeltavaa että yksilöt joilla muutokset ovat asteikolla 2 tai yli ei käytettäisi jalostukseen.

Membranan pupillaris persistens, PPM (*synnynnäinen iiriksen kehityshäiriö*)

Iiriksen eli värikalvon kehityshäiriö, jonka seurauksena normaalisti kasvun myötä surkastuvista verisuonista ja kalvorakenteista jää pysyviä rihmoja silmään. Muutokset ovat yleensä lieviä eikä niillä

ole vaikutusta näkökykyyn. Joissakin tapauksissa rihmojen sijainti saattaa kuitenkin häiritä näköä. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Sairaus ei lievemmissä muodoissa haittaa yksilöä lainkaan. PPM muutokset eivät häviä koskaan, mutta eivät luonnollisesti lisäänykään. *Lähde: www.apexvet.fi.* Rotujärjestö suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta sairasta koiraa, tai linjoja joissa sitä esiintyy yleisesti.

RD, Verkkokalvon synnynäinen vajaakehitys

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinal dysplasia, RD) jaetaan kolmeen muotoon. Lievimässä, multifokaalissa RD:ssä (mRD) muutokset ovat pieniä, yksittäisiä tai lukuisia poimuja verkkokalvolla. Muutokset pysyvät yleensä ennallaan ja niiden merkitys koiralle on hyvin vähäinen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Geograafisessa RD:ssä (gRD) muutos on laajempi ja yleensä melko keskellä silmänpohjaa, jolloin sillä voi olla vaikutusta näkökykyyn. Muutokseen liittyy myös paikallista verkkokalvon ohentumista ja joskus myös irtaumaa. ECVO:n suositusten mukaan gRD:n tulisi sulkea koira jalostuksesta ainakin seuraavilla roduilla: samojedinkoira, labradorinnoutaja ja englanninspringerspanieli. Näillä roduilla muutoksiin saattaa liittyä merkittävää näkökyvyn heikkenemistä.

Useilla roduilla on tällä hetkellä PEVISA-ohjelmassaan rajoitus, joka sulkee gRD-koirat pois jalostuskäytöstä. Rotujärjestöt voivat halutessaan esittää lievennystä rajoitukseen. Kennelliitto suosittelee, että gRD-koiria käytetään jalostukseen vain terveen parituskumppanin kanssa.

Vakavin muoto (ns. totaali RD, tRD) on onneksi harvinaisin. Siinä verkkokalvon kehitys on jäänyt merkittävästi kesken eikä se ole kiinnittynyt normaaliin paikkaansa. Silmä on sokea ja siinä on usein muitakin kehityshäiriöitä. tRD-koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Eri muodoilla (mRD, gRD ja tRD) ei toistaiseksi ole todistettu olevan geneettistä yhteyttä

Distichiasis, (ylimääräisiä silmäripsiä)

Distichiasis on silmänsairaus, jossa silmäluomessa kasvaa ylimääräisiä ulospäin kasvavia ripsiä. Ylimääräisiä ripsiä voi kasvaa sekä ylä- että alaluomessa. Distichiasis saattaa aiheuttaa sarveiskalvon ärsyntymistä, silmätulehduksia, kyynelnesteen lisääntyntä eritystä ja silmän siristystä ripsien hangatessa ja ärsyttäessä silmää. Lievässä muodossa ylimääräiset ripset eivät välttämättä vaivaa koiraa lainkaan. Distichiasista voidaan hoitaa nyppimällä ylimääräiset ripset pois, leikkaus- tai jäädytyschoidolla tai polttamalla. Usein kuitenkin ripset kasvavat takaisin. Distichiasista tavataan useilla eri roduilla ja sairauden oletetaan olevan perinnöllinen. *Lähde: www.koirangeenit.fi.* Rotujärjestö suosittelee, että koiralle, jolla on ylimääräisiä ripsiä, valittaisiin terve kumppani.

Entropium (silmäluomen sisäänpäin kääntyminen)

Silmäluomen sisäänpäinkääntyminen on silmäluomen rakennevirhe. Todennäköisesti vika periytyy polygeenisesti, eli monen ihoon sekä silmäluomien rakenteisiin ja pään muotoon vaikuttavien geenien yhteisvaikutuksesta. Sisäänkiertyneen luomen luomikarvat aiheuttavat sarveiskalvon vaurioita. Vauriot saattavat lisääntyä nopeasti varsinkin koiran hangatessa silmiään. Sarveiskalvoon voi tulla haavaumia silmäluomen karvojen hangatessa sitä jatkuvasti. Ellei sisään kääntyneen silmäluomen asentoa korjata kirurgisesti, voi sarveiskalvo puhjeta. Joillain koirilla vaiva uusii leikkauksen jälkeen, toisilla se korjaantuu yhdellä leikkauksella. Rotujärjestö ja Kennelliitto suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta luomiongelmasta koiraa. Leikattua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Ektropium (silmäluomen ulospäin kääntyminen)

Luomen uloskiertymä (ektropion) ja liian suuri luomirako (makroblepharon) on melko tavallinen löydös erityisesti suurilla koiraroduilla. Pahimmillaan luomiraot ovat niin suuret, että ala- ja yläluomi ovat keskeltä ulos- ja reunoilta sisäänkiertyvät. Tällöin luomien rakenne muistuttaa timanttia ja siitä käytetäänkin diamond eye-nimitystä.

Pään suuri koko, ”numeroa liian suuri iho”, isohko silmäkuoppa ja siihen suhteessa liian pieni silmämuna aiheuttavat epäsuhtaan, jolloin silmäluomen reunat eivät enää asetu sievästi silmää vasten, eivätkä siten toimi normaalisti.

Esiin pilkottavien luomien sisäpintojen ja silmämunan sidekalvot ovat alttiita vedolle, pölylle ja UV säteilylle ja toistuvat sidekalvon tulehdukset ovat tyypillisiä. Kyynelen levittyminen voi olla puutteellista ja siten sarveiskalvojen pinnat voivat ahavoitua ja tulehtua. Vanhemmiten ihon elastisuuden muuttuessa luomet alkavat roikkua usein entistä pahemmin. Tavallisimmin alaluomi on osin irti silmän pinnasta ja uloskiertävä (ektropion). Mutta myös yläluomi voi alkaa roikkua silmän päällä aiheuttaen ongelmia näkökyvylle.

Samoin kuin entropion / trichiasis -koiria, lieviä ektropion / makroblepharon -diagnoosin saaneita koiria voi käyttää jalostukseen, mutta puolisoiksi valittakoon em. vaivan suhteen mahdollisimman terve yksilö. *Lähde: www.apexvet.fi.*

Rotujärjestö ja Kennelliitto suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta luomiongelmaista koiraa. Leikattua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Silmäsairauksien vaikutus käyttötarkoitukseen:

Silmäsairauksista johtuvat ongelmat, kuten sokeus, tulehdukset, kivut ja näköhaitat, vaikeuttavat työkoirana toimimista, tai tekevät sen mahdottomaksi. Seurakoirallakin oireileva sairaus vaikuttaa koiran jokapäiväiseen elämään, joten se tulee ottaa vakavasti jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa.

Yhteenveto vuosilta 2003–2017:

15 vuoden tilasto syntymävuoden mukaan on otettu valitulta ajalta, koska koirat tutkitaan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2003	65	20	31 %	16	80 %
2004	97	30	31 %	24	80 %
2005	65	18	28 %	11	61 %
2006	104	24	23 %	17	71 %
2007	104	25	24 %	18	72 %
2008	92	30	33 %	21	70 %
2009	72	25	35 %	21	84 %
2010	65	31	48 %	22	71 %
2011	90	39	43 %	30	77 %
2012	129	50	39 %	33	66 %
2013	78	24	31 %	20	83 %
2014	75	20	27 %	17	85 %
2015	103	34	33 %	25	74 %
2016	77	17	22 %	14	82 %
2017	87	5	6 %	5	100 %
Yhteensä	1303	392	30 % k.a.	294	77 % k.a.

Koiranet 8.2.2019

Diagnoosi	Esiintymiä
-----------	------------

Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	292
Distichiasis, todettu	47
Silmämuutosten vakavuus, lievä	37
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, todettu	18
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	14
Kortikaalinen katarakta, todettu	7
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	6
Kaihin laajuus, lievä	4
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	4
PPM, iris-iris, todettu	4
Trichiasis, todettu	3
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	2
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, epäilyttävä	2
Muu verkkokalvon sairaus, epäilyttävä	2
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	2
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	2
PPM, todettu	2
PRA, todettu	2
Vilkkuluomen ruston kiertymä, todettu	2
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1
Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	1
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	1
Muu iris sairaus, todettu	1
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	1
PPM, iris-kornea, todettu	1
PPM, iris-linssi, todettu	1
Punktaatti katarakta, epäilyttävä	1
Punktaatti katarakta, todettu	1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	1
RD, multifokaali, todettu	1
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, epiteliaalinen	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, epäilyttävä	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, operoitu	1
Vilkkuluomen rauhasen esiinluiskahdus, todettu	1
Vilkkuluomen ruston kiertymä, operoitu	1

Koiranet 8.2.2019

PRA

PRA on tavattu Suomessa kahdella koiralla. Molemmat ovat samoista vanhemmista, mutta eri pentueesta. Koirien isällä on pentueita yhteensä 8, pentuja yhteensä 41, prosenttiosuus kaikista vuosina 1988–2018 mennessä syntyneistä pennuista 2,15 %, seuraavassa polvessa jälkeläisiä 32 ja prosenttiosuus vuosina 1988–2018 syntyneistä jälkeläisistä on 1,67 %. Toisen polven jälkeläisten määrä ei ole lisääntynyt vuoden 2012 jälkeen.

Koirien emällä on pentueita yhteensä 3, pentuja yhteensä 13, prosenttiosuus kaikista vuosina 1988–2018 syntyneistä pennuista 0,70 %, seuraavassa polvessa jälkeläisiä 3 ja prosenttiosuus vuosina 1988–

2018 syntyneistä on 0,15 %. Sama yhdistelmä on Suomessa toistettu 3 kertaa. Pennuista yhtä ehdittiin käyttää jalostukseen, mutta sen pennuista ei ole enää käytetty yhtäkään.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

PEVISA:an silmätarkastuspakko tuli 2002, mutta se ei näy tilastoissa tutkittujen koirien määrässä juuri-kaan. Silmätarkastusta lienee pidetty merkityksellisenä myös ennen tätä. Joukkotarkastuksessa tehtynä silmätutkimus on myös melko edullinen. Vuosittain syntyneistä tutkitaan noin 30 %. EVCO-lomakkeen tultua käyttöön 2007 on mukaan tullut myös lieviä diagnooseja, jotka on aikaisemmin saatettu jättää merkitsemättä.

Vuosi	Pentueita	OK	Distichiasis lievä	Distichiasis	Luomen rakenne	Muu	PRA	Ei tutkittu
2014	12	17	3	1	2	1	0	0
2015	14	18	5	1	2	2	0	0
2016	11	17	2	0	2	1	0	0
2017	8	12	2	0	2	0	0	0
2018	11	11	2	4	0	4	0	1

Taulukko 15. Yhteenveto jalostuskoirien silmätutkimusten tuloksista (Koiranet 8.2.2019)

Aineistosta voidaan tehdä seuraavia havaintoja:

- Yhdistelmissä 1 kpl oli sellainen, jossa molemmilla vanhemmilla oli distichiasis. Yhdessä yhdistelmässä toisella vanhemmalla oli distichiasis ja toisella luomen rakenneongelma. Kahdessa yhdistelmässä toisella vanhemmalla oli distichiasis ja toisella muu sairaus.
- Vuosien 2003–2017 tilastoissa kaikista koirista on tutkittu 30 %. Tuloksista terveitä oli 77 %.
- Yllä olevassa taulukossa pentueita on 56 kpl, joten jalostukseen käytettyjä koiria on 112 (sama koira voi tulla esiintyä useamman kerran). Näistä terveet silmät olivat melkein 67 %:lla, distichiasista (mukana myös lievät) oli melkein 18 %:lla ja luomen rakenneongelmia (entropium, makroplehabron) hieman yli 7 %:lla. Jalostukseen käytettyjen OK diagnoosin saaneiden koirien prosenttiosuus oli sama kuin koko rodun terveiden tutkittujen osuus.
- Vuosien 2009–2018 ajalta 10 eniten käytetyllä uroksella jakauma on: ok silmiä 7 kpl, luomen rakenneongelmia 2 kpl ja distichiasis 1 kpl.
- Vuosien 2009–2018 ajalta 10 eniten käytetyllä nartulla jakauma on: ok silmiä 5 kpl, luomen rakenneongelmia 1 kpl, distichiasis 3 kpl ja muu 1 kpl.
- Aineistossa täytyy huomioida, että osa silmäsairauksista on todettu vasta jalostuskäytön jälkeen.
- Aineiston perusteella kasvattajat valitsevat pariksi terveen jalostuskumppanin silmien osalta, jos toisella vanhemmista on jokin silmäsairaus.

Rodussa esiintyville silmäsairauksille ei ole olemassa geenitestiä.

Silmien ja silmäluomien sairaudet terveystarkastuksessa

Terveystarkastusvastauksissa entropium ja ektropium tapaukset ovat lisääntyneet, 18 koiran omistajaa ilmoitti koirallaan olevan joko entropium tai ektropium.

Kokonaisuudessaan terveystarkastukseen vastattiin osiosta ”Silmät ja silmäluomet” seuraavasti:

• leikkausta vaativa luomien asentovirhe, entropium tai ektropium	19
• silmäluomen rauhasen esiinluiskahdus, ”kirsikkasilmä”, Cherry eye”	3
• oireita aiheuttavia ylimääräisiä tai virheellisesti suuntautuvia ripsiä	2
• alle 2 v ikäisenä toistuvia tai kroonisia sidekalvon tulehduksia	0
• pannus, pannus plasmooma, krooninen pinnallinen keratiitti	0
• kuivasilmäisyys	1
• sarveiskalvovaurioita tai sarveiskalvohaavoja useita kertoja	0

• perinnöllinen kaihi, HC		4
• linssiluksaatio	0	
• silmänpainetauti, glaukooma	0	
• PRA, RD tai muu perinnöllinen silmänsairaus: PRA		1
• muu silmien tai silmäluomien sairaus:		2
• useita toistuvia silmätulehduksia		2
• ylimääräinen tai ylimääräisiä ripsiä, distichiasis, ei oireita		11
• lievä entropium, ei leikattu		1
• lievä ektropium, ei leikattu		1
• löysät alaluomet		1
• sidekalvotulehdus		1
• vilkkuluomen tulehduksia		1
• rakkulainen sidekalvotulehdus		1
• silmän synnynnäinen rakennevika		1
• syylä yläluomessa		1
• heikkolaatuinen kyynelneste	1	

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Lähteet: [1] ja koiranet.

Kuvaus: Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Arvosteluasteikko:

0	Ei muutoksia.
1 lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka).
2 kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia varttinäluun nivelosassa, varislisäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta.
3 voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät rappeutumismuutokset/voimakas epämuotoisuus. Kiinnittymätön processus anconaeus.

Oireet ja vaikutus elämään: Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Vaikutus käyttötarkoitukseen: Ontuva ja kipuileva koira ei ole soveltuva työkoiraksi, vaikka tiibetinmastiffi hoitaakin tehtävänsä suurimmaksi osaksi tarkkailemalla ympäristöä. Tiibetinmastiffi on vieläpä etuosaltaan raskas koira.

Hoito: Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Periytyminen: Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista, eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla, todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Geenitesti: ei ole.

Yhteenvedo vuosilta 2003–2017:

15 vuoden tilasto on otettu valitulta ajalta, koska koirat kuvataan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2003	65	9	0	0	0	9
2004	97	16	0	0	0	16
2005	65	21	1	0	0	22
2006	104	21	2	0	0	23
2007	104	18	2	0	0	20
2008	92	23	3	0	0	26
2009	72	24	1	5	2	32
2010	65	24	3	1	0	28
2011	90	33	2	1	3	39
2012	129	47	3	3	1	54
2013	78	20	0	2	1	23
2014	75	17	3	3	0	23
2015	103	33	2	0	4	39
2016	77	16	1	1	3	21
2017	87	9	1	1	0	11
Yhteensä	1303	331	24	17	14	386

Taulukko 16. Kyynärkuvausten lukumäärät syntymävuoden mukaan

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2003	14 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2004	16 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2005	34 %	95 %	5 %	0 %	0 %
2006	22 %	91 %	9 %	0 %	0 %
2007	19 %	90 %	10 %	0 %	0 %
2008	28 %	88 %	12 %	0 %	0 %
2009	44 %	75 %	3 %	16 %	6 %

2010	43 %	86 %	11 %	4 %	0 %
2011	43 %	85 %	5 %	3 %	8 %
2012	42 %	87 %	6 %	6 %	2 %
2013	29 %	87 %	0 %	9 %	4 %
2014	31 %	74 %	13 %	13 %	0 %
2015	38 %	85 %	5 %	0 %	10 %
2016	27 %	76 %	5 %	5 %	14 %
2017	13 %	82 %	9 %	9 %	0 %
Yhteensä	30 %	86 %	6 %	4 %	4 %

Taulukko 17. Kyynärkuvausten suhteelliset prosenttiosuudet syntymävuoden mukaan

Kyynärkuvausten teko on ollut jossain määrin satunnaista vuoteen 2004 asti ja vuosittain määrissä on suuria vaihteluita. Nyt, kun kyynärkuvaus on pakollinen, on tutkittuja 30 % vuonna 2003-2017 syntyneistä koirista. Onneksi tilanne näyttää vielä tässä kohdin hyvältä, kun tarkastellaan koko rotua 15 vuoden ajanjaksolla. Terveitä 86 %, lievät muutokset (aste 1) 6 % ja pahemmat muutokset (aste 2 tai 3) 8 %. Jos tilannetta tarkastellaan vuodesta 2009 eteenpäin niin huomataan, että se onkin huonompi. Kuvattujen osuus 34 % koko rodusta, joka on suurempi kuin 15 vuoden otannalla. Terveitä 82 %, 1-asteen muutoksia 6 % ja 2- tai 3-asteen muutoksia 12 %. Vaikka tutkimusmäärät ovat nousseet niin silti terveiden osuus on laskenut sekä 2- tai 3-asteen muutokset ovat lisääntyneet. Toivottavasti tämä suuntaus ei jatku pidempään.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

PEVISA:an kyynärkuvauspakko tuli 2011. Vuonna 2011 sai vielä rekisteröityä vuoden 2010 puolella asutetut myös kuvaamattomista vanhemmista. Vuoden 2013 ja 2014 kuvaamattomat ovat ulkomailla asuvia koiria (mahdolliset ulkomailla kuvatut tulokset eivät näy tilastoissa tai koiria ei ole kuvattu). Vuoden 2015 kuvaamattomia ei ole lainkaan tutkittu ja pennut on rekisteröity EJ-rekisteriin.

Vuosi	Pentueita	Molemmat 0	Toinen 1 tai 2	Toinen 3	Toinen kuvaamatta	Molemmat kuvaamatta
2013	13	11	1	0	1	0
2014	12	8	3	0	1	0
2015	14	11	1	0	2	0
2016	11	8	3	0	0	0
2017	8	8	0	0	0	0
2018	11	10	1	0	0	0

Aineistoa on vähän, joten johtopäätösten tekeminen jalostuskäytöstä on osaltaan arvailua:

- ennen kyynärkuvauksen pakolliseksi tuloa, osa kasvattajista on jättänyt rutiininomaisesti kyynärät kuvaamatta
- ennen pakollisuutta jalostuskoirien huonoja tuloksia on todennäköisesti jäänyt myös lähettämättä Kennelliittoon
- Vuosien 2003–2017 tilastoissa kaikista koirista on kyynärkuvattu 30 %. Tuloksista 86 % oli 0 ja 14 % 1 tai huonompi.
- Yllä olevassa taulukossa pentueita on 69 kpl, joten jalostukseen käytettyjä koiria on 138 (sama koira voi toki esiintyä useamman kerran). Näistä kuvaamattomia oli 4, kyynärarvolla 0 oli 125 koira ja huonommilla, tai arvolla 1 oli 9 koira. Jalostuskoirissa terveet kyynärät on yli 90 %, kuvaamatta on lähes 3 % ja sairaita on ollut 6,5 %. Kuvaamattomissa ovat mukana ulkomaiset koirat.
- Vuosien 2009–2018 ajalta 10 eniten käytetyllä uroksella jakauma on: nollan kyynäriä 8 kpl, kyynäriä 1 tai huonompia 2 kpl.

- Vuosien 2009–2018 ajalta 10 eniten käytetyllä nartulla jakauma on: nollan kyynäriä 7 kpl, kyynäriä 1 tai huonompia 2 kpl ja puuttuvia tuloksia 1 kpl.
- Johtopäätöksenä voidaan siis todeta, että kuvauspakko on tuonut kyynärongelman näkyviin ja poistanut mahdolliset 3 kyynärit jalostuksesta (aikaisemmin nämä ovat saattaneet olla kuvamattomina mukana).
- Jalostusta kyynärit eivät ole ohjanneet valintojen suhteen. Koska terveitä kyynäriä on 86 % (rodun kaikista koirista), ei ole vaikeaa löytää terveitä kyynäriä. Tutkimattomia on silti jalostuskoirissa melkein 3 % (mukana ulkomaiset koirat) ja sairaita 6,5 %. Tutkimattomien osalta tilanne on parantunut huomattavasti, 22 % -> 3 %, mutta sairaiden käytön osalta pysynyt samassa verrattuna viiden vuoden takaiseen tilanteeseen.

Sairauksien esiintyminen muissa maissa

Kaikkia yllämainittuja sairauksia esiintyy myös muissa maissa. Läheskään kaikissa maissa terveystutkimukset eivät ole pakollisia ja vertailukelpoisia tilastoja on huonosti saatavilla.

Ruotsin Kennelliitto listaa rodun sairauksiksi: lonkkaniveldysplasia, epilepsia, PRA ja sikaripunkki (lähde: <http://www.skk.se/sv/hundraser/tibetansk-mastiff/>). Svenska Tibetanska Mastiff Klubben:in listalla on edellä mainittujen lisäksi: kyynärniveldysplasia, kilpirauhasen vajaatoiminta ja entropium (lähde: <http://www.svtmk.se/>).

Saksan KTR (Internationaler Klub für Tibetische Hunderassen) edellyttää jalostuskoirilta tutkimusta seuraavien perinnöllisten sairauksien osalta (lähde: www.tibethunde-ktr.de):

- lonkkaniveldysplasia
- polvilumpioluoksaatio
- silmätutkimus

Lisäksi suositellaan tutkimusta kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta.

Sveitsissä jalostuskoirilta edellytetään tutkimusta seuraavien perinnöllisten sairauksien osalta (lähde: Do-Khyi Club Schweiz <http://www.do-khyi-club.ch/>):

- lonkkaniveldysplasia
- kilpirauhasen vajaatoiminta
- tutkimus silmänsairauksien varalta (ECVO tasoinen, väh. 15kk iässä)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Jalostustoimikunta järjesti terveystutkimuksen vuoden 2014 alussa kartoittaakseen tiibetinmastiffien tämänhetkistä terveydentilaa. Kennelliiton pohjan mukaan tehty uusi kysely tulee kestävämpään aikaa paremmin kuin aikaisemmat kyselyt. Vertailtavuutta aikaisempiin aineistoihin on haitannut sekä kyselyn muuttuminen että tuloksinvaraisuus. Uuden kyselyn yhteydessä toivottiin, että jo aikaisempiin terveystutkimuksiin vastanneet täyttäsivät myös uuden kyselyn. Suurin osa vastanneista oli yhden tai kahden koiran omistajia. Osa kasvattajista ja omistajista jätti vastaamatta, mikä on harmillista ja vaikeuttaa rodussa esiintyvien sairauksien kartoittamisessa. Edelliseen kyselyyn vastattiin 183 koiran osalta. Tätä ennen terveystutkimus on tehty 3 kertaa. Vuoden 2014 jälkeen terveystutkimus on ollut auki ja vuosina 2015-2018 kyselyyn vastattiin 35 koiran osalta. Vastausten yhteenveto on ohjelman liitteenä.

Vuoden 2014-2018 terveystarkastuksen vastauksista suurin osa ilmoitti koiransa olevan terve ja hyvinvoiva.

*koira on aina ollut terve ja hyvinvoiva	133
*koiralla ei ole ollut merkittävästi sairauksia	41
*koira on sairastanut enemmän kuin odotin	21
*koira on sairastanut jonkin verran, mutta sairaus ei ole haitannut sen arkielämää, hyvinvointia ja elämänlaatua	9
*koira on sairastanut paljon ja sairaudet ovat vaikuttaneet merkittävästi sen hyvinvointiin ja elämänlaatuun	12

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi)

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashormonista on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirotujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittelyä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytäärin tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityyppin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyrokseeni- ja l-tyrosiinihoitoa. (Lähde: ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema kennelliitto.fi)

V. 2014 terveystarkastuksessa 18 koiran omistajaa ilmoitti koiransa sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan geneettistä taustaa ei tunneta riittävän hyvin, että geenitestillä olisi vielä saatavilla. Sairauden esiintymisestä ulkomailla ei ole tarkkoja lukuja, mutta useiden maiden jalostussuosituksissa suositellaan/edellytetään tutkimusta kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta.

Polven ristisidevaurio

Polven etummaisen ristisiteen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimestön sairaus. Sitä esiintyy erityisesti raskailla roduilla. Oire on ontuminen. Ristiside tavallisimmin pettää vähitellen viikkojen ja katkeaa lopulta aivan normaalin liikunnan seurauksena. Hoitona on tavallisesti leikkaus.

Polvinivelen keskellä sijaitsevat ristisiteet estävät sääriluun liikkumista eteen- ja taaksepäin suhteessa reisiluuhun. Ristisiteitä on kaksi, etummainen ja takimmainen. Kun puhutaan

ristisidevammasta, tarkoitetaan yleensä etummaisen ristositeen vauriota. Takimmaisen ristositeen katkeaminen on hyvin harvinaista ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Ristositeen pettämisen oire on ontuma. Kun ristoside on osittain poikki, ontuma on vaihtelevaa ja se voi tilapäisesti loppua kun raajaa rasitetaan vähemmän. Kun ristoside on kokonaan poikki, ontuma on yleensä jatkuvaa. Koiralla, jolla toisen polven ristoside on pettänyt, on melko suuri todennäköisyys (noin 30 %) saada sama vaiva toiseenkin polveen. Joidenkin tutkimusten mukaan tämä riski on tietyillä roduilla jopa 70 %.

Ristositeen pettämisen eräs syy on nykykäsityksen mukaan ”huonot takaraajan kulmaukset” eli reisiluun ja sääriluun välinen kulma lähestyy oikokulmaa, 180 astetta. Tällöin sääriluun yläpään nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu sääriluuta eteenpäin työntävä voima joka kerta, kun reisiluun nivelpinta tukeutuu sääriluun yläpään nivelpintaan. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristositeen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” tällaista voimaa ei synny. Myös koiran ylipaino ja reiden huono lihastasapaino altistavat ristositeen repeämälle.

Kun eturistoside on poikki, sääriluu pääsee koiran askeltaessa lonksumaan eteen-taakse-suunnassa suhteessa reisiluuhun. Tämä aiheuttaa kipua, ontumista sekä nivelrikkomuutosten kehittymistä ja usein myös vaurioittaa sisemmän nivelkierukan takahaaraa. Eläinlääkäri voi todeta eturistositeen katkeamisen polvea tunnustelemalla, jos ristoside on kokonaan poikki ja jollei katkeamisesta ei ole kulunut kovin pitkää aikaa.

Yli 4–7 kg painoisilla koirilla ristosidevammaksi hoidoksi suositellaan leikkaushoitoa, ennen kuin nivelrikko ehtii kehittyä vaikea-asteiseksi. Vuosien varrella on kehitetty lukuisia leikkaustekniikoita, joissa katkennut ristoside korvataan. (Lähde: Koiran polven ristositeen repeämä: Esa Eskelinen, ELL Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, drmouse.fi)

Ristosidevaurioiden ensisijaiset syyt ovat perinnölliset rakennepuutteet. Geneettistä taustaa ei tunneta tarkemmin, eikä geenitestistä ole olemassa. Leikkausmenetelmien kehittymisestä huolimatta tiedossa on useita tapauksia joissa leikkauksesta huolimatta tiibetinmastiffi on jouduttu lopettamaan ristosidevaurion vuoksi.

Vuoden 2014 terveystutkimuksessa 15 koiran omistajaa ilmoitti koirallansa olevan polven ristosidevaurio. Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristosidevaurio on tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy kun yhdistetään Koiranetin ja yhdistyksen tieto kuolinsyistä.

Rodun ristosidevaurioiden yleisyydestä ulkomailla ei ole tarkempaa tietoa.

Ristosideongelmaista tai ristosideleikkauksesta toipunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Demodikoosi (sikiripunkki)

Demodex canis eli sikaripunkki kuuluu koiran ihon normaalifaunaan (eläimistöön). Sen elinkierto tapahtuu isännän karvatupissa sekä talirauhasissa.

Paikallinen demodikoosi on yleisintä 3-6 kuukauden ikäisillä pennuilla. Punkkien paikallinen lisääntyminen kasvoissa tai eturaajoissa aiheuttaa ihomuutoksen, jossa voidaan nähdä karvattomuutta, punoitusta ja hilseilyä. Koira, jolla on normaali immuunipuolustus, paranee helposti. Demodexin lisääntymiseen voi vaikuttaa esimerkiksi muut loiset, huono ravitsemus, immuunipuolustusta madaltava lääkitys sekä stressi. Sikaripunkin aiheuttamaan ihomuutokseen iskee myös helposti sekundäärinen bakteeritulehdus. Paikallinen demodikoosi voi myös kehittyä yleistyneeksi muodoksi.

Yleistynyt demodikoosi jaetaan nuoren (3-18 kuukautta) ja aikuisen koiran muotoihin. Pääoireet ovat samat kuin paikallisessa muodossa, mutta runsaammat. Lisäksi voidaan nähdä ihon ”jäkälöitymistä”,

tummumista, näppylöitä, ruvettumista sekä haavaumia. Sekundääriset bakteeri-infektiot voivat aiheuttaa hengenvaarallisen verenmyrkytyksen.

Aikuisen koiran yleistyneen demodikoosin taustalla on usein immuunipuolustuksen lasku, esimerkiksi lisämunuaisen liikatoiminta (Cushingin tauti), kilpirauhasen vajaatoiminta, diabetes, puolustusta laskevat lääkkeet (esim. kortisoni) sekä erilaiset kasvaimet. Lisäksi kiiman ja penikoinnin on todettu liittyvän demodikoosin puhkeamiseen.

Geneettisten ja/tai immunologisten vaikutusten epäillään liittyvän demodikoosin puhkeamiseen. Joillain yleistynyttä demodikoosia sairastavilla koirilla on todettu alhainen erään välittäjäaineen (interleukiini-2) tuotanto, mikä johtaa immuunipuolustuksen T-soluvasteen ja siis koko immuunipuolustuksen alenemiseen.

Pododemodikoosi (kuuluu demodikoosin yleistyneeseen muotoon)

Sikaripunkkia esiintyy myös paikallisesti tassuissa. Tassut turpoavat, punoittavat, tulehtuvat ja tulevat aroiksi. Tässä muodossa on huono hoitovaste. Sikaripunkki löytyy yleensä helposti iholta otetuista raapenäytteistä. Jos ihomuutokset ovat voimakkaat, erityisesti tassuissa, voidaan lisäksi tutkia ihokoepalat. Hyvin monet ihosairaudet näyttävät päällepäin samanlaisilta. Jos sikaripunkkeja ei raapenäytteessä löydy, etsitään muita mahdollisia syitä ihomuutoksien aiheuttajiksi. Usein ihossa on lisäksi sekundaarisia bakteeritulehduksia. Spontaanin paranemista ei ole koskaan raportoitu, ja vain hyvin harvoin koira paranee täysin. Hoito on usein kuukausia kestävä. Hoitoa jatketaan, kunnes on todettu 2 perättäisessä tutkimuksessa negatiiviset raapenäytteet. Senkin jälkeen raapenäytteitä tutkitaan 3 kuukauden välein vähintään vuoden ajan. Voi myös käydä niin, että hoidolla oireet lievittyvät, mutta uusivat pian hoidon lopettamisen jälkeen. Stressi, kuten nartun kiima, voi laukaista sairauden. Siksi suositellaan eläimen sterilointia. Tulehtunut iho vaatii lisäksi antibioottihoidon, joka myös kestää useita viikkoja. Kaikkia kortisonivalmisteita on vältettävä. Aikuisiällä puhjenneen demodikoosin taustasy tai sairaus on selvitettävä.

Tiibetinmastiffi kuuluu riskirotulistaan demodikoosista puhuttaessa. Ongelman yleisyys voi viitata koirien yleisen vastustuskyvyn laskuun ja immuunijärjestelmän heikkouteen. Erilaiset tulehdussairaudet ja hypotyreoosin lisääntyminen voivat viitata samaan.

Demodikoosiin sairastunutta, sitä sairastavaa, tai siitä toipunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myös paikallista demodikoosia sairastaneet koirat tulee jättää pois jalostuksesta. Lisäksi kahta demodikoosista toipunutta tai niiden lähisukulaista ei tulisi yhdistää.

Demodikoosi tapaukset näyttävät olevan vähenemään päin. Demodikoosin geneettistä taustaa ei tunneta riittävän hyvin, että geenitestiä olisi vielä kyetty kehittämään. Sairauden esiintymisestä ulkomailla ei ole tarkkoja lukuja, mutta useiden maiden jalostussuosituksissa/rodun sairauksissa mainitaan sikaripunkki.

Vuosien 2014-2018 terveystarkastus

- 15 koiranomistajaa ilmoitti koiransa sairastuneen demodikoosiin
- 2 koiranomistajaa ilmoitti koiransa sairastuneen pododemodikoosiin (tassuissa)

Näiden lisäksi rotujärjestölle on tullut vuosien varrella ilmoituksia useista muista tapauksista.

Toistuvat tai krooniset ulkokorvan tulehdukset

Ulkokorvantulehduksen oireita ovat pään ravistelu, korvien raapiminen, käveleminen pää kallellaan, usein korvakäytävä on punoittava ja/tai turvonnut ja siinä on epänormaalia eritettä. Korvatulehduksen syntymekanismi on melko monimutkainen. Sen syyt jaetaan altistaviksi, primäärisiksi ja pahentaviksi.

Korvatulehdukselle altistavat syyt eivät itse aiheuta tulehdusta vaan tekevät sen alkamisen ja etenemisen helpommaksi. Näitä ovat esimerkiksi luppakorvat, korvakäytävässä kasvavat karva, pitkä ja/tai kapea korvakäytävä; myös korvakäytävän kasvaimet altistavat tulehduksille ahtauttamalla korvakäytävää ja vaikeuttamalla sen tuulettamista. Kroonisen tulehduksen seurauksena paksuuntunut korvakäytävän iho tekee uuden tulehduksen alkamisen helpommaksi. Uiminen ja lämmin ja kostea ilmasto myös altistavat korvatulehdukselle.

Primääriset syyt ovat varsinaisia tulehduksen aiheuttajia, jotka pystyvät aiheuttamaan tulehduksen terveeseen korvaan. Yleisimpiä niistä ovat korvapunkit (*Otodectes cynotis*), vierasesineet (usein ruohon siemenet, korvatulehdus on silloin toispuoleinen) ja allergiat (atopia, ruoka-aineallergia ja kontaktiallergia). Harvemmin korvatulehdusta aiheuttavat kapi ja sikaripunkit, kasvaimet, hormonaaliset sairaudet (kilpirauhasen vajaatoiminta ja Cushingin tauti), juveniili selluliitti (pentujen steriili ihotulehdus), *Pemphigus foliaceus* (harvinainen immuunivälitteinen sairaus), primääriset ihon keratinisaation (sarveistumisen) häiriöt.

Pahentavat tekijät eivät itse aiheuta korvatulehdusta vaan pahentavat jo olemassa olevaa tulehdusta ja ylläpitävät sitä vaikka sen primäärisyys olisikin jo poistettu. Näitä ovat ulkokorvan bakteeri- ja hiivatulehdukset, keskikorvantulehdus ja krooniset ihon liikakasvumuutokset. (Lähde: Ulkokorvan tulehdus, Aisti www.aisti.info)

Vuosien 2014-2018 terveyskyselyssä yhdeksän koiran omistaja ilmoitti koiransa sairastuneen toistuviin tai kroonisiin ulkokorvan tulehduksiin. Lisäksi rotujärjestön tiedossa on muita tapauksia, mm. kuolin-syytilastoinnin kautta.

Tarkempia lukuja ei ole saatavilla ja ongelman laajuudesta ulkomailla ei ole tietoa. Toistuvien/kroonisten korvatulehdusten taustalla voi olla useita eri sairauksia, eikä periytymistapaan näin ollen voida ottaa kantaa. Rotujärjestö ei suosittele toistuvia tai kroonisia ulkokorvan tulehduksia sairastavaa koiraa käytettävän jalostukseen.

Epilepsia / kouristukset

Epilepsia on aivosähkötoiminnan purkauksellinen häiriö, joka ilmenee toistuvina kohtauksellisinä häiriöinä mm. tajunnan, motoriikan, aistimisen tai käyttäytymisen häiriöinä. Epilepsia voidaan jakaa kahteen tyyppiin: symptomaattiseen eli toissijaiseen epilepsiaan ja idiopaattiseen epilepsiaan.

Symptomaattisessa epilepsiassa kouristusten syy on löydettävissä. Se voi olla esimerkiksi aivojen toimintaan vaikuttava aineenvaihduntasairaus, aivojen fyysinen vaurio tai aivojen tulehdussairaus. Idiopaattisessa epilepsiassa taustasyitä ei ole olemassa ja kohtausten oletetaan liittyvän aivojen sähköisen toiminnan häiriöihin. Idiopaattinen epilepsia on perinnöllistä kaikilla roduilla, mutta geneettistä taustaa ei ole vielä useimmilta roduilta saatu selville.

Epilepsia puhkeaa yleensä ikävuosilla noin puolesta vuodesta viiteen vuoteen. Epilepsiakohtauksia voi olla vain muutaman sekunnin kestävä poissaolokohtaus tai vaikeimmillaan tuntikausia kestävä tai lyhyin välein toistuva. Pahimmillaan kohtaus johtaa koiran kuolemaan.

Ulkomaisten tiibetinmastiffien omistajat ovat olleet yhteydessä jalostustoimikunnan jäseniin koiriensa sairastuttua epilepsiaan. Koska saman sukuisia sairastuneita koiria on myös Suomessa, voidaan olettaa kyseessä olevan idiopaattinen epilepsia.

Sveitsin Do Khyi järjestön sivuilla on kerrottu kolmen sairastuneen tiibetinmastiffin tarina, mukaan lukien kohtauksien tiheys, annettu lääkitys, sekä koirien sukutaulut (<http://www.do-khyi-club.ch/>). Saksassa Hannoverin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa on meneillään professori Ottmar Distl:n alaisena Projekt Epitest; tieteellinen tutkimus epilepsiasta tiibetinmastiffeilla. (<http://www.dokhyi-epilepsie.de/>)

Suomessa Koirien Geenitutkimusryhmän yhtenä tavoitteena on tunnistaa uusia epilepsiageenejä. Geenilöydöt mahdollistaisivat DNA-testit roduille epilepsian vastustamiseksi. 14.3.2014 näytteet oli kerätty 146 tiibetintsaiffilta. Rotujärjestö on tukenut tutkimustyötä rahallisesti ja järjestämällä näytteenottotilaisuuksia, sekä tiedottamalla tutkimuksesta. Samansuuntaista tutkimusta tekee myös Amerikkalainen Canine Epilepsy Research (Patterson & Johnson) joka kertoo tilannekatsauksessaan 31.10.2013 että sille on toimitettu näytteet 25:stä tiibetintsaiffista. Tutkimus pyrkii kehittämään DNA testin, jolla voidaan havaita ja erottaa epilepsiaa aiheuttavat alleelit.

Epilepsian diagnosoinnin kannalta on tärkeää, että sen tekee asian hallitseva eläinlääkäri ja muut kohtausseyyt suljetaan pois, jolloin jäljelle jää epilepsiadiagnoosi, joka yleisesti katsotaan perinnölliseksi.

Epilepsian yleistymisen vastustamiseksi on suositeltavaa, ettei idiopaattiseen epilepsiaan sairastuneita koiria käytetä jalostukseen eikä uusita yhdistelmää, joka on tuottanut idiopaattista epilepsiaa. Idiopaattinen epilepsia puhkeaa yleisimmin 1-5 vuoden iässä, siihen sairastuneen koiran täyssisarusten ja vanhempien jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin. Rotujärjestö suosittelee, ettei linjoja, joissa ko. sairautta on esiintynyt yleisesti, yhdistettäisi. Epileptistä koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Vuosien 2014-2018 terveystarkastuksessa ilmoitettiin 6 epilepsiaa tapausta. Näiden lisäksi rotujärjestön tietoon on aiemmissa terveystarkastuksissa ja omistajien ilmoitusten myötä tullut useita muita tapauksia.

Epilepsiaa tiedetään esiintyvän rodussa myös muissa maissa, eniten tutkimusta aiheesta on tehty Saksassa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko yleisimmistä kuolinsyistä on poimittu Koiranetistä 8.2.2019. Tällöin kuolleeksi merkittyjä koiria oli yhteensä 241 kappaletta. Violetilla merkitty rivi kertoo kyseiseen sairauteen kuuluvat kaikki tapaukset ja sen alapuolelle on eritelty tarkempi tieto.

Kuolinsyy Koiranet 8.2.2019	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 6 kuukautta	3
Epilepsia	2 vuotta 10 kuukautta	2
Muu hermostollinen sairaus	7 vuotta 10 kuukautta	1
Iho- ja korvasairaudet	3 vuotta 7 kuukautta	4
Iho- ja korvasairaudet	4 vuotta 3 kuukautta	1
Krooninen tai uusiutuva korvatulehdus	1 vuotta 6 kuukautta	1
Pyoderma, vakava tai toistuva märkivä ihotulehdus	4 vuotta 3 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	6 vuotta 0 kuukautta	1
Muu immunologinen sairaus	6 vuotta 0 kuukautta	1
Kadonnut	4 vuotta 9 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 9 kuukautta	29
Hermoston kasvain	5 vuotta 11 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 4 kuukautta	12
Luun tai nivelten kasvain	4 vuotta 11 kuukautta	2
Lymfoma, imusolmukesyöpä	7 vuotta 6 kuukautta	4
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	5 vuotta 8 kuukautta	2
Muu kasvainsairaus	9 vuotta 5 kuukautta	4
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	9 vuotta 11 kuukautta	1

Utarekasvain, nisäkasvain	10 vuotta 8 kuukautta	3
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	5 vuotta 4 kuukautta	7
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	5 vuotta 11 kuukautta	15
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 9 kuukautta	12
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 2 kuukautta	3
Salakavaluus tai arvaamattomuus	3 vuotta 11 kuukautta	6
Vihaisuus	4 vuotta 11 kuukautta	3
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 1 kuukautta	23
Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittynyt nivelrikko	4 vuotta 11 kuukautta	4
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 7 kuukautta	8
Muu luuston tai nivelten kasvuhäiriö	1 vuotta 5 kuukautta	1
Muu luuston tai nivelten sairaus	7 vuotta 5 kuukautta	1
Nivelrikko, artroosi, muualla kuin lonkissa tai kyynärnivelissä	5 vuotta 11 kuukautta	1
Polven ristisidevaurio	6 vuotta 9 kuukautta	8
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 1 kuukautta	6
Mahalaukun kiertyminen	2 vuotta 10 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	4 vuotta 5 kuukautta	2
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 3 kuukautta	3
Muu sairaus, jota ei ole listalla	5 vuotta 7 kuukautta	14
Sydänsairaus	5 vuotta 7 kuukautta	4
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	10 vuotta 2 kuukautta	1
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	3 vuotta 7 kuukautta	2
Sydänsairaus	5 vuotta 1 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	2 vuotta 0 kuukautta	8
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 2 kuukautta	61
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 5 kuukautta	4
Muu virtsatie- tai lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 7 kuukautta	2
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 3 kuukautta	2
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	6 vuotta 10 kuukautta	49
Kaikki yhteensä	7 vuotta 7 kuukautta	241

Taulukko 18: kuolinsyyt, lähde: Koiranet

Kaksi yleisintä kuolinsyytä taulukon mukaan olivat ”vanhuus (luonnollinen tai lopetus)”, yli 25 % vastanneista, sekä ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu” 20 % vastanneista. Vanhuuteen kuolleiden/lopetettujen koirien keski-ikä kuollessa oli 12 vuotta ja 2 kk. Toivottavaa olisi, että koirien omistajat ilmoittaisivat koiriansa kuolinsyyntä, jotta tilasto olisi todenmukaisempi sekä rodun terveystilanteesta saataisiin enemmän tietoa.

Seuraavaksi yleisimmät kuolinsyyt olivat ”kasvainsairaudet, syöpä” n. 12 % vastanneista sekä luusto- ja nivelsairaudet, melkein 10 % vastanneista.

Jos koko vertailuaineistosta otetaan mukaan ne kuolinsyyt, joista ei ole tietoa tai sitä ei ole ilmoitettu, nousee tuntemattomien kuolinsyyden osuus reiluun 35 %:n. Tähän kategoriaan voidaan laskea ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu”, ”muu sairaus jota ei ole listalla”, ”kuollut ilman sairauden diagnosointia” sekä ”lopetus ilman sairauden diagnosointia”.

4.3.4 Lisääntyminen

Kasvattajat joilla on ollut pentuja yhdistyksen pentuvälityksessä, olivat vastanneet jalostustoimikunnan luomaan pentueseurantakyselyyn aikavälillä 30.11.2008 – 16.1.2019. 49 vastausta oli tullut jalostustoimikunnalle tammikuuhun 2019 mennessä. Aikavälillä 30.11.2008 - 31.12.2018 syntyi Suomessa kaiken kaikkiaan 115 pentuetta, eli vastausprosentti oli melkein 43 %. Vastauksista on tehty yhteenveto, jota käsitellään alla olevissa osioissa.

Keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräisestä pentuekoosta esitetään alla kaksi taulukkoa, joista käy ilmi keskiarvo ja moodi. Pentukokoa ei voida analysoida pelkästään keskiarvon perusteella, siksi mukaan on otettu myös taulukko 20.

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Pennut (kotimaiset)	67	76	74	96	87	88	100	65	56	53
Pentueet	11	8	11	14	12	13	14	10	9	9
Pentuekoko (k.a.)	6,1	8,4	6,7	6,9	7,2	6,8	7,1	6,5	6,2	5,9
Kasvattajat	10	8	9	11	12	11	11	8	7	6

Taulukko 19: pentuekoot (k.a.) rekisteröintivuoden perusteella

Pentuekoot - rekisteröintivuoden mukaan										
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
1	6	11	7	6	8	4	10	10	4	4
2	3	9	7	6	3	8	7	3	5	9
3	6	9	3	12	7	7	8	8	5	4
4	7	10	6	4	10	8	8	6	2	3
5	6	9	7	9	7	3	8	9	6	8
6	7	7	9	7	9	7	9	5	8	6
7	8	5	11	9	9	8	5	7	10	6
8	7	6	5	9	7	8	7	5	7	6
9	5		8	9	4	8	8	6	9	7
10	5		8	7	6	10	3	8		
11	7		3	6	9	7	7			
12				6	8	7	10			
13				2		3	9			
14				4			1			
moodi	7	9	7	6	7	8	8	8	5	6
k.a.	6,1	8,4	6,7	6,9	7,2	6,8	7,1	6,5	6,2	5,9

Taulukko 20: pentuekoot eriteltynä rekisteröintivuoden perusteella

Taulukosta 20 käy ilmi, että pentuekoko on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana hieman vaihteleva. Pienin keskiarvo 5,9 ja suurin 8,4. Keskiarvo kymmenen vuoden keskiarvoille on 6,78.

Taulukosta 20 voimme nähdä, että pentuekoon moodi on suuremmaksi osaksi suurempi kuin alla esitetty keskiarvo. Moodi luku kuvastaa paremmin tiibetinmastiffin pentuekokoa kuin keskiarvo, koska keskiarvoon voi vaikuttaa yksikin erittäin suuri tai pieni pentue. Kuitenkin voidaan todeta, että yleisimmin esiintyvät moodit ovat 7 ja 8, jotka ovat lähellä keskiarvoa.

Astumisvaikeudet

Melkein 75 % kertoi, että astuttaminen oli sujunut pääosin ilman ulkopuolista apua. Seitsemän vastaan-
nutta olivat antaneet hieman apua astutustilanteessa. Kuusi koiraa oli keinosiemennetty.

astutus:	49	
sujuu ilman apua	36	
tarvittiin hieman apua	7	
keinosiemennys	6	

taulukko 21: astutuksen sujuminen

Tiibetinmastiffiurokset ovat pääsääntöisesti hyviä astumaan. Nartut antavat astua, kunhan aika on oikea. Avun tarpeessa urosta on voitu ohjata oikeaan suuntaan. Keinosiemennykseen on voitu turvautua tapauksissa, joissa koirat ovat olleet kokemattomia, nartun progesteroniarvot ovat olleet hyvin korkeat, on tehty kaksoissiemennys tai uroksen ja nartun kovasta yrittämisestä huolimatta astutus ei ole onnistunut. Myös pakastespermaa käyttäessä on luonnollisesti tehty keinosiemennys.

Kantoaika oli sujunut nartuilla pääosin hyvin. Ainoastaan yksi vastanneista kertoi, että nartulla oli kantoaikana erittäin suurta kutinaa ja karvanlähtöä, joka todennäköisesti johtui suuresta progesteronituotannosta.

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisvaikeuksia ei ole toistaiseksi rodussa raportoitu. Usein tyhjäksi jäämisen syynä on ollut väärä astutusajankohta. Myös uroksen heikko sperman laatu on voinut jättää nartun tyhjäksi.

Synnytysongelmat

Yli 65 % vastanneista kertoi nartun synnyttäneen miltei itsekseen. Noin 6 % nartuista oli keisarinleikattu ja noin 10 % oli kokenut synnytyksen hieman ongelmalliseksi. Alle 20 %:ssa emä oli tarvinnut hieman apua.

synnytys:	49	
Emä hoiti kaiken miltei itsekseen	32	
keisarinleikkaus	3	
emä tarvitsi hieman apua	9	
hieman ongelmallinen	5	

Taulukko 22: synnytyksen sujuminen

Keisarinleikkaukseen oli jouduttu turvautumaan totaalisen polttoheikkouden takia, liian suuren pennun takia sekä polttojen loputtua kesken synnytyksen. Muutamalle nartulle oli jouduttu antamaan oksitosiinia sekä/tai kalkkia pistoksena polttojen loputtua. Virheasentoisia sekä liian suuria pentuja oli jouduttu auttamaan käsin ulos. Kehitysvammainen pentu oli myös aiheuttanut ennenaikaisen synnytyksen.

Seuraavalla sivulla taulukko useimmin esiintyvistä ongelmista, jotka ovat johtaneet avun antamiseen tai keisarinleikkaukseen.

synnytysongelmia:	24
kuollut pentu	7
liian suuri pentu	4
pennun virheasento	2
polttoheikkous	10
kalkkikramppi	1

Taulukko 23: synnytysongelmat

Synnytyksen kesto vaihtelee todella paljon tiibetinmastiffeilla. Lyhyimmät synnytykset kestivät kolme tuntia ja pisimmät 24 tuntia. Pentueen koolla ei ollut merkittävää yhteyttä synnytyksen keston. Synnytyksen keston ja sujumiseen vaikuttavia tekijöitä olivat nartun ikä, fyysinen kunto sekä millaisia poltot olivat olleet.

Kasvattajia pyydettiin myös ilmoittamaan pentujen syntymäpainot sekä painot luovutusiässä. Syntymä- sekä luovutusiän painoista kysyttiin pienimmän sekä suurimman pennun painoa. Kaiken kaikkiaan 34 vastaukseen sisältyi 366 pentua (syntymäpaino) ja 357 pentua (luovutuspaino). Pentujen syntymäpainoista oli raportoitu seuraavaa.

syntymäpainot:	
pienin	226 g
suurin	690 g
pienin (k.a.)	416 g
suurin (k.a.)	550 g

taulukko 24: pentujen syntymäpainot

Syntymäpainoissa oli suurta vaihtelua. Kaikista pennuista pienin oli syntymähetkellä 226 g ja suurin 690 g. Keskiarvoa laskettaessa vaihtelu tasoittuu, keskiarvosyntymäpainon ollessa pienimmillään 416 g ja suurimmillaan 550 g. Kaikki pennut olivat kehittyneet normaalisti pienestä syntymäpainosta huolimatta.

luovutuspainot:	
pienin	3,7 kg
suurin	11 kg
pienin (k.a.)	6,2 kg
suurin (k.a.)	7,8 kg

taulukko 25: pentujen luovutuspainot

Luovutusiän painoissa oli myös huomattavan suurta vaihtelua 3,7 kilon ja 11 kilon välillä. Keskiarvopainoissa painovaihtelu tasoittuu pienimmän keskiarvon ollessa 6,2 kiloa ja suurimman 7,8 kiloa. Luovutusiässä vähemmän painaneet pennut olivat kehittyneet normaalisti ja kirineet painossa myöhemmin.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Yleensä tiibetinmastiffinartut hoitavat pentujaan hyvin. 49 vastauksesta vain yksi kertoi, että narttu vaati paljon silmälläpitoa ja neljä vastasi, että narttu tarvitsi vain hieman silmälläpitoa. Syitä emän tarkkailuun on ollut esim. se, että emä on maannut pennun kuoliaaksi tai kasvattaja on ollut sitä mieltä, että emä käsittelee pentuja liian kovakouraisesti. Moni on myös halunnut tarkkailla maidonsaantia.

Kasvattajilta kysyttiin myös nartun maidonerityksestä sekä pentujen kiinteästä ravinnosta, vastaukset alla olevissa taulukoissa.

nartun maidoneritys	49
runsasta	35
riittävä	14

Taulukko 26: nartun maidoneritys

Yli 70 % kertoi nartun maidonerityksen olleen runsasta ja alle 30 % kertoi sen olleen riittävää. Lisäruokintaan ei ollut tarvinnut turvautua.

pentujen kiinteä ravinto:	49
teollinen	37
teollinen + kotitekoinen	8
teollinen + raaka	4

Taulukko 27: pentujen kiinteä ravinto

Pentujen lisäruokinta oli aloitettu yleensä 3-4 viikon iässä. Pääasiassa kaikille pennuille annettiin teollista kuivamuonaa, 75,5 % vastanneista. Reilu 16 % syötti teollisen kuivamuonan ja kotiruoan sekoitusta, teollisen ja raa'an yhdistelmää reilu 8 % vastanneista. Siirtymäongelmia emänmaidosta kuivamuonaan/kotiruokaan ei ollut ilmoitettu.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuus ei onneksi ole tiibetinmastiffeilla suuri. 405 pennusta kuolleena syntyi 39 ja ensimmäisen elinviikon aikana kuoli kahdeksan pentua. Yksi pentu oli kuollut myöhemmin. Eloojääneiden osuus oli yli 88 % ja kuolleiden yhteensä melkein 12 %. Alla on esitetty arvioita kuolinsyistä. Kuolinsyyt on esitetty tapaus eli pentuekohtaisesti ei pentukohtaisesti.

arvioita kuolinsyistä, tapaukset:	
liian pitkään synnytyskanavassa	9
pentu lopetettu: laaja ien- ja nenähalkio	1
pentu lopetettu: muu syy	1
synnynnäinen vika	2
tukehtuminen	1
elimellinen vika, kehityshäiriö	4
pentu syntyi ilman kalvoja	1
emällä tulehdus, josta syystä istukat vaurioituneet	1
istukat irronneet liian aikaisin	3
e. coli	1

taulukko 28: arvioita pentujen kuolinsyistä

Yksi pentu oli lopetettu laajan ien- ja nenähalkion takia, kehityshäiriöitä ja synnynnäisiä vikoja oli kuudessa pentueessa. Tukehtumisesta ja liian pitkään synnytyskanavassa olosta raportoitiin 10:n pentueen osalta, syy todennäköisesti polttoheikkous. Yhdessä tapauksessa emällä oli ollut tulehdus, joka johti istukoiden vaurioitumiseen. Tässä tapauksessa yli puolet pentueesta oli syntynyt kuolleena. Yhdeltä pennulta oli löytynyt e.coli ruumiinavauksessa.

Synnynnäiset viat sekä virheet ja epämuodostumat

Alla olevassa taulukossa 29 esitetään kasvattajien ilmoittamat synnynnäiset viat ja virheet eloon jääneiltä pennuilta. Synnynnäisiä vikoja tai virheitä oli kerrottu olevan 52:llä pennulla, joka on hieman alle 15 % kaikista eloon jääneistä pennuista.

synnynnäiset viat sekä virheet	
napatyrä	15
kivesvika	6
alapurenta	1
yläpurenta	1
ylivalkeisuus	11
muu vika - toinen silmä sininen	1
muu vika - luomien löysyys	2
muu vika - entropium	3
muu vika - pienisilmäisyys	1
muu vika - eturaajojen / takaraajojen virheasennot	6
muu vika - luovutushetkellä toinen alakulmahammas kääntyi sisäänpäin	2
muu vika - pieni koko	2
muu vika – pentuajan sivuääni sydämessä	1
yhteensä:	52

taulukko 29: synnynnäiset viat ja virheet

Napatyrää esiintyi 15 pennulla, osa napatyrästä oli kuitenkin sulkeutunut myöhemmin. Kivesvikaa oli yhteensä kuudella, näistä neljälle pennulle ei toista kivistä laskeutunut vuoden ikään mennessä. Ala – sekä yläpurentaa oli muutama tapaus sekä alakulmahampaan kääntymistä sisäänpäin kaksi tapaus.

Värivirheitä oli yhteensä 11 tapaus joista yhdeksän kertoi pennuissa olleen liikaa valkoista luovutushetkellä. Yli puolella näistä valkoinen oli iän myötä kadonnut. Yhdellä pennulla oli toinen silmä sininen. Silmäluomien liiallista löysyyttä sekä kiertymistä sisäänpäin oli viidellä pennulla luovutushetkellä.

Etu- ja takaraajojen virheasentoja oli yhteensä kuudella pennulla. Kaksi pentua olivat liian pieniä kasvattajien mielestä luovutusikäisinä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Tiibetinmastiffia kuvataan rotumääritelmässä yleisvaikutelmaltaan hyvärakenteiseksi, vahvaksi, jykevaksi ja kestäväksi. Koirien rakenteessa ei ole luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia. Rotumääritelmä sisältää useita määritelmiä ja kieltoja kohdistuen anatomisiin piirteisiin jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille.

Rotumääritelmä ohjaa:

Leuat/hampaat/purenta: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta.

Silmät: Silmäluomet ovat tiiviit.

Kaula: Löysää kaulanahkaa ei saa olla liikaa.

Raajat: Eturaajat ovat suorat, hyvin kulmautuneet. Takaraajat ovat voimakkaat, lihaksikkaat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

Kyynärpäät: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Liikkeet: Voimakkaat, aina keveät ja joustavat; pitkä ja tehokas askel. ... Koira kykenee toimimaan vaihtelevassa maastossa kestävästi ja notkeasti.

Karva: Karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. ... karva on hienolaatuista, kuitenkin karheaa, suoraa ja pystyä, ei koskaan silkkistä, kiharaa tai laineikasta.

Rotumääritelmä ottaa vahvimmin kantaa ulkomuodollisiin piirteisiin jotka altistavat sairauksille tai hyvinvointiongelmille kohdissa vakavat ja hylkäävät virheet. Näitä ovat:

- fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen
- kevyt pää tai voimakkaasti poimuinen päänahka
- riippuvat huulet
- liioiteltu kaulanahka
- suuret ja/tai alas kiinnittyneet korvat
- vaaleat silmät tai tuijottava katse
- puutteellinen pigmentti erityisesti kirsussa
- tynnyrimäinen rintakehä
- tiukasti lantion päälle kiertynyt häntä
- ylikulmautuneet tai suorat takaraajat
- raskaat, väkijäiset liikkeet
- ala- tai yläpurenta

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat rodussa aina hylkääviä virheitä.

Rotujärjestö julkaisee ulkomuotoarvioinnit, eli näyttely- ja jalostustarkastusarvostelut vuosikirjassaan. Taulukkoon 30 on kirjattu arvosteluissa tehty havainnot Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla luetelluista anatomisista ongelmista. Maininnat on laskettu parittomien vuosien vuosikirjoista suomen-, englannin- ja ruotsinkielisiä asiasanoja käyttäen, kattaen tällä hetkellä 9 vuoden ajanjakson. Laskennassa ei ole huomioitu lieviä ilmaisuja, kuten "hieman suorat polvikulmaukset".

Muutamia esimerkkejä poimituista ilmaisuista:

- "ontuu takajalkaa mistä palkinto eva"
- "Voimakkaat takakulmat, kinner ei oikene liikkeessäkään."
- "too much skin under neck."
- "Too open eye lids"
- "Silmäluomet eivät täysin normaalit, ne vuotavat ja ovat rähmäiset."
- "Silmät sijaitsevat syvällä, silmien vuoksi palkinto" (EVA)
- "alaleuka saisi olla voimakkaampi."
- "Kovin löysät silmäluomet"
- "Haluaisin enemmän kulmauksia edessä ja takaa"
- "Varsin niukat takakulmaukset"

Näyttelyarvostelu-/jalostustarkastusmaininnat	2005	2007	2009	2011	2013	2015
	KPL / %	KPL / %	KPL / %	KPL / %	KPL / %	KPL / %
1.Epäterve rakenne						
*ontuminen	1/0,3	2/0,5	1/0,2	0/0	2/0,4	1/0,2
*jäykät välikammenet	0/0	1/0,2	0/0	0/0	0/0	0/0
*liioitellusti kulmautuneet,jäykät kintereet	2/0,6	2/0,5	0/0	0/0	0/0	0/0
*liian niukasti kulmautuneet, ylimenevät kintereet	2/0,6	1/0,2	0/0	3/0,9	2/0,4	1/0,2
*liian niukasti kulmautuneet polvet	6/1,7	6/1,5	9/2,2	15/4,4	23 /4,4	10/4,3
*äärimmäisen hento luusto	-	-	-	-	-	-
2. Kondrodystofia	-	-	-	-	-	-

3. Hengitysvaikeudet	-	-	-	-	-	-
*selvästi äänekäs/vaikeutunut hengitys						
4.Liioiteltu löysä nahka						
*liioitellut poimut	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*yleisesti liian löysä nahka missä tahansa	4/1,2	3/0,7	0/0	2/0,6	4/0,8	2/0,5
rungossa, raajoissa ja päässä						
*runsas poimuttuminen rungossa	-	-	-	-	-	-
5. Iho-ongelmat						
*ärsyyntynyt iho esim. värjäymät raajoissa tai varpaissa	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*ärsyyntyneet korvakäytävät ja korvalehdet johtuen	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
ahtaista korvakäytävistä, luonnottoman alaskiinnittyneistä						
tai raskaista korvista						
6.Karvattomuus, puut.ohut karvapeite	-	-	-	-	-	-
7.Silmät						
*selvästi ulkonevat silmät (mulkosilmät)	-	-	-	-	-	-
*riippuvat selvästi avoimet silmäluomet	5/1,4	2/0,5	3/0,7	1/0,3	6/1,2	3/0,7
*sisäänpäin kiertyneet luomet (entropium)	0/0	0/0	1/0,2	0/0	0/0	0/0
*ulospäin kiertyneet luomet (ektropium)	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*voimakkaasti vuotavat silmät	0/0	1/0,2	0/0	0/0	0/0	0/0
*liian pienet, luonnottoman syvällä olevat silmät	0/0	1/0,2	4/1	1/0,3	0/0	0/0
8.Purenta						
*liian kapeat alaleuat	5/1,4	4/1	2/0,5	2/0,6	3/0,6	2/0,5
*ikeneet painuneet kulmahampaat	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*vinoleuka	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*yli puolen prem.puuttuminen/väh.kuin 5 etuhammasta	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*äärimmäisen pienet hampaat	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*roikkuva, halvaantunut kieli	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
*epäterveet ikenet	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
9. Täydellinen pigmentin puutos	-	-	-	-	-	-
10. Häntämutka normaalisti pitkähäntäisillä koirilla	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
11.Selvästi havaittava kallon aukile	-	-	-	-	-	-
Näyttely- ja jalostustarkastuskäyntejä yhteensä	345	409	412	340	482	432

- ei esiinny rodussa, 0/0 ei esiinny ao. vuosien arvostelussa

Taulukosta voidaan havaita, että eri vikojen lukemat ovat pysyneet melko tasaisina eikä uusia, ennen mainitsemattomia vikoja, ole arvosteluihin ilmestynyt. Vuoden 2013 nousu ”liian niukasti kulmautuneet polvet”-maininnoissa on myös tasaantunut edellisten vuosien tasolle tässä otannassa. Tämän perusteella ei kuitenkaan voida tehdä johtopäätöstä, että tilanne liian niukkojen takakulmausten suhteen olisi parantunut vaan tämä on edelleen yksi rodun vakavimmista rakenneveioista.

Epäterveiden piirteiden listan ulkopuolelle jääviä muita arvosteluissa usein mainittuja rakenneongelmia ovat olleet mm. heikot/epävakaat kintereet ja pehmeät/voimakkaasti taipuvat ranteet. Vuoden 2015 arvosteluissa toistui myös huomattavan usein liian ahtaat takaliikkeet ja ei tarpeeksi tiiviit huulet.

Nykyisen rotumääritelmän mukainen rakenne ei altista tiibetinmastiffia sairauksille, lisääntymis- tai

hyvinvointiongelmille. Rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven risticidevaurioille. Erityisesti liian niukkojen takakulmausten lisääntyminen on huolestuttava trendi, tutkimusten mukaan risticiteiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat ”suorat”. Aiemmin uskottiin, että risticiteiden repeämien syynä oli trauma. Nykyisin risticideongelmaa pidetään rappeutumasairautena. Rappeutuminen alkaa jo koiran ollessa nuori. Liian suorien polvinivelkulmausten ja heikon takajalkojen lihaksiston epäillään kuormittavan rappeutuneita risticiteitä ja altistavat ne myöhemmin repeämille (Lähde: Schmerbach K (2006) Untersuchungen zur Kniegelenkwinkelung des Hundes im Hinblick auf die Ruptur des vorderen Kreuzbandes unter besonderer Berücksichtigung des Tibiaplateaus). Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven risticidevaurio on tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy, kun yhdistetään Koiranetin ja yhdistyksen tieto kuolinsyistä. Johtopäätös on, että liian niukat takakulmaukset altistavat yksilöt sairaudelle, joka voi johtaa kuolemaan.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodussa esiintyy edelleen liian paljon lonkka- ja kyynärniveldysplasiaa, vaikka lonkkien osalta tilanne on jo parantunut huomattavasti. Kyynärnivelen osalta seuranta on vasta alkanut (kuvaus tuli pakolliseksi jalostuskoirille 2012). Silmätutkimuksessa yleisimmät löydökset ovat olleet distichiasis ja erilaiset luomenkiertymät. Luomenkiertymä joudutaan usein korjaamaan kirurgisesti. Tämän hetkisen aineiston perusteella kasvattajat valitsevat pariksi silmien osalta terveen jalostuskumppanin, jos toisella vanhemmista on jokin silmänsairaus, tätä käytäntöä on syytä jatkaa. PEVISA:n ulkopuolisista sairauksista merkittävimmät ovat kilpirauhasen vajaatoiminta (hoidettavissa lääkityksellä), polven risticidevauriot (joudutaan korjaamaan kirurgisesti, ennuste keskimäärin huono), demodikoosi (yleensä hoidettavissa lääkityksellä), epilepsia (osalla kohtaukset pysyvät kurissa lääkityksellä, osalla ei), ja toistuvat/krooniset korvatulehdukset (hoidettavissa mutta hankala vaiva).

Rodun keskimääräinen elinikä on 7 vuotta ja 8 kuukautta, joka on hälyttävän alhainen.

Rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven risticidevaurioille. Erityisesti liian niukkojen takakulmausten lisääntyminen on huolestuttava trendi, tutkimusten mukaan risticiteiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat ”suorat”.

Ongelmien mahdollisia syitä

Jalostuskoirat ovat lonkkanivelen osalta vain hieman keskimääräistä parempia, jatkossa tähän olisi tärkeää kiinnittää huomiota, jalostukseen tulisi valita mahdollisuuksien mukaan terveitä koiria tai yhdistää lieviä muutoksia omaavia koiria vain terveisiin. Kyynärnivelen osalta olisi syytä ottaa huomioon, että jalostukseen käytettäisiin vain kuvattuja koiria sekä näistäkin vain terveitä tai lieviä muutoksia omaavia koiria. Sairas-sairas -yhdistelmiä ei tule tehdä. Yleisin kuolinsyy taulukon mukaan on ”vanhuus (luonnollinen tai lopetus)” yli 25 % vastanneista sekä ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu” 20 % vastanneista. Toivottavaa olisi, että koirien omistajat ilmoittaisivat koiriensa kuolinsyy, jotta tilasto olisi todenmukaisempi ja rodun terveystilanteesta saataisiin enemmän tietoa. Jos koko vertailuaineistosta otetaan mukaan ne kuolinsyyt, joista ei ole tietoa tai sitä ei ole ilmoitettu, nousee tuntemattomien syiden osuus reiluun 35 %:n

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

TIIBETINMASTIFFI (DO-KHYI) Alkuperämaa: Tiibet Vastuu: FCI

KÄYTTÖTARKOITUS: Seura-, vahti- ja vartiokoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 2 pinseri- ja snautserityyppiset, molossityyppiset sekä sveitsinpaimenkoirat, alaryhmä 2.2 vuoristotyyppiset molossirodut; käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Tiibetinmastiffi (do khyi) on Himalajan paimentolaisten ikivanha työkoira ja Tiibetin luostareiden perinteinen vahti. Antiikin ajoista lähtien rotu on ollut voimakkaasti myyttien ympäröimä. Aristoteleen (384 – 322 e.Kr.) maininnasta Aasiaan vuonna 1271 matkanneen Marco Polon kuuluisiin kirjoituksiin saakka kaikki historialliset selonteot ylistävät tiibetinmastiffin niin fyysistä kuin psyykkistäkin luontaista vahvuutta ja vaikuttavuutta. Jopa sen haukkua on kuvattu ainutlaatuiseksi ja rodun tarkkaan vaalituksi erityispiirteeksi. Menneiden aikojen johtavat eurooppalaiset kynologit kuten Martin ja Youatt, Megnin, Beckmann ja Siber sekä Strebel ja Bylandt ovat tarkasti kuvailleet tiibetinmastiffirotua, sillä heitä on kiehtonut sen alkuperä ja osuus tiibetiläisessä kulttuurissa. Rotua on jopa pidetty kaikkien kookkaiden vuoristokoira- ja mastiffirotujen esi-isänä. Yksi ensimmäisistä tunnetuista länteen saapuneista tiibetinmastiffeista oli uros, jonka lordi Hardinge (Intian silloinen varakuningas) lähetti Länsi-Intiasta kuningatar Victorialle vuonna 1847. Myöhemmin, 1870-luvulla, Edward VII (silloinen Walesin prinssi) toi kaksi koiraa mukanaan Englantiin. Varhaisessa vaiheessa kirjattiin tiibetinmastiffipentue, joka syntyi Berliinin eläintarhassa vuonna 1898.

YLEISVAIKUTELMA: Voimakas, raskastekoinen, hyvärakenteinen ja vankkaluustoinen. Olemus on vaikuttava, arvokas ja totinen. Koirassa yhdistyy majesteettinen vahvuus, jyrkyys ja kestävyys; se kykenee työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa. Rotu on hitaasti kehittyvä, nartut ovat täysin kehittyneitä vasta 2 – 3-vuotiaina ja urokset aikaisintaan 4-vuotiaina.

TÄRKEITÄ MITTASUHITEITA: Etäisyys niskakyhmystä otsapenkereeseen on sama kuin otsapenkereestä kirsun kärkeen, joskin kuono voi olla hieman lyhyempi. Runko on hieman säkäkorkeutta pitempi.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Itsenäinen ja suojeleva, kunnioitusta herättävä. Erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

PÄÄ: Leveä, raskas ja voimakas. Aikuisella koiralla on päässä poimu, joka voi ulottua silmien yläpuolelta suupieleen.

KALLO-OSA: Leveä, vain hieman kaareva. Niskakyhmy on voimakkaasti korostunut.

OTSAPENGER: Selvästi erottuva.

KIRSU: Leveä ja karvapeitteen väristä riippuen mahdollisimman tumma. Sieraimet ovat avoimet.

KUONO-OSA: Melko leveä, täyteläinen ja syvä. Kuonon kärki on neliömäinen.

HUULET: Hyvin kehittyneet ja alaleuan peittävät.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta ts. yläleuan hampaat asettuvat tiiviisti alaleuan hampaiden eteen; hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden. Tasapurenta hyväksytään. Hampaat asettuvat tiiviisti.

SILMÄT: Keskikokoiset, kaukana toisistaan, soikeat ja hieman viistot. Silmät ovat väriltään mitä tahansa ruskean, karvapeitteen väriin sointuvaa sävyä, mitä tummemmat sen parempi. Silmäluomet ovat tiiviit. Ilme on omanarvontuntoinen.

KORVAT: Keskikokoiset, kolmiomaiset ja riippuvat, kallon ja silmän väliselle tasolle kiinnittyneet, eteenpäin taittuneet ja suuntautuneet, tiiviisti päänmyötäiset; tarkkaavaisen koiran korvat suuntautuvat eteenpäin. Korvalehdet ovat pehmeän ja lyhyen karvan peittämät.

KAULA: Vahva, lihaksikas ja kaareva. Löysää kaulanahkaa ei saa olla liikaa. Kaulassa on paksu, pystykarvainen kaulus, joka on nartuilla uroksia vähemmän korostunut.

RUNKO: Vahva.

SELKÄ: Suora ja lihaksikas.

LANTIO: Leveä ja melko tasainen.

RINTAKEHÄ: Melko syvä, kohtalaisen leveä ja kyynärpäiden alapuolelle ulottuva. Rintakehä on kaarevien kylkiluiden johdosta sydämenmuotoinen.

HÄNTÄ: Keskipitkä ja runsaskarvainen, ylös selkälinjan tasolle kiinnittynyt, korkea-asentoinen ja löysästi selälle kaartuva koiran ollessa tarkkaavainen tai liikkeessä.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat, hyvin kulmautuneet ja kauttaaltaan vahvan karvan peitossa.

LAVAT: Viistot ja lihaksikkaat.

KYYNÄRPÄÄT: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

KYYNÄRVARRET: Suorat ja vahvaluustoiset.

VÄLIKÄMMENET: Vahvat ja hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Melko suuret, vahvat, pyöreät ja tiiviit. Selvästi kaareutuneiden varpaiden välit on hyvin karvoittuneet.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat voimakkaat, lihaksikkaat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

REIDET: Melko pitkät, vahvat; lihaksisto on voimakas ja kova, mutta ei ulkoneva.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

KINTEREET: Vahvat ja matalat. Takaraajoissa voi olla kannukset.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Voimakkaat, aina keveät ja joustavat; pitkä ja tehokas askel. Nopeuden lisääntyessä koiralla on taipumus yksijälkisyyteen. Käynnissä liikkeet vaikuttavat hyvin verkkaisilta. Koira kykenee toimimaan vaihtelevassa maastossa kestävästi ja notkeasti.

KARVAPEITE

KARVA: Karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. Karva on karheaa ja tiheää; peitinkarva ei saa olla liian pitkää. Kylmänä aikana aluskarva on tiheää ja melko villavaa, lämpiminä kuukausina melko niukkaa. Urosten karvapeite on huomattavasti runsaampi kuin narttujen. Karva on hienolaatuista, kuitenkin karheaa, suoraa ja pystyä, ei koskaan silkistä, kiharaa tai laineikasta. Kaulassa ja lavoissa karvapeite on tuuhea ja muodostaa kauluksen. Häntä on tuuhea ja runsaskarvainen, reisien takaosassa on selvät housut.

VÄRI: Syvänmusta, jossa voi olla punaruskeat merkit; sininen, jossa voi olla punaruskeat merkit sekä kullanväri täyteläisestä kellanruskeasta syvän punaiseen. Kaikkien värien tulee olla niin puhtaat kuin mahdollista. Punaruskea väri vaihtelee syvän kastanjanruskeasta vaaleampaan. Valkea tähti rinnassa on sallittu ja hyvin pienet valkoiset merkit käpälissä hyväksytään. Punaruskeat merkit voivat olla silmien yläpuolella, raajojen alaosassa ja hännän alapuolella. Kuonossa voi olla punaruskeat merkit, ja silmien ympärillä suvaitaan silmälasikuvio.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset vähintään 66 cm, nartut vähintään 61 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen; kevyt pää tai voimakkaasti poimuinen päänahka; riippuvat huulet; liioiteltu kaulanahka; suuret ja/tai alas kiinnittyneet korvat; vaaleat silmät tai tuijottava katse; puutteellinen pigmentti erityisesti kirsussa; tynnyrimäinen rintakehä; tiukasti lantion päälle kiertynyt häntä; ylikulmautuneet tai suorat takaraajat; raskaat, väkineiset liikkeet; säkäkorkeuden alitus, sallittu poikkeama 2 cm.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Aggressiivisuus tai voimakas arkuus; ala- tai yläpurenta; kaikki muut kuin edellä mainitut värit esim. valkoinen, kerma, harmaa, maksanruskea, liila, juovikas (brindle) sekä monivärisyys. Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Rotumääritelmä ei sisällä vaatimuksia, jotka altistavat koirat hyvinvointiongelmille, mutta siitä puuttuu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. Rodun koko on ollut kasvussa 2000-luvulta lähtien.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit 2009-2018

Luokka	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	59% (597 tulosta)	31% (316 tulosta)	7% (67 tulosta)	1% (10 tulosta)	1% (8 tulosta)	1% (6 tulosta)	1004 kpl
Nuorten luokka	64% (435 tulosta)	27% (180 tulosta)	7% (49 tulosta)	1% (4 tulosta)	1% (4 tulosta)	1% (7 tulosta)	679 kpl
Avoin luokka	56% (639 tulosta)	33% (376)	8% (91)	1% (12)	1% (13)	1% (6 tulosta)	1137 kpl

		tulosta)	tulosta)	tulosta)	tulosta)		
Valioluokka	89% (797 tulosta)	9% (84 tulosta)	1% (13 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (2 tulosta)	0% (2 tulosta)	898 kpl
Veteraaniluokka	86% (301 tulosta)	12% (41 tulosta)	1% (5 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (1 tulosta)	349 kpl
Yhteensä	68% (2769 tulosta)	25% (997 tulosta)	6% (225 tulosta)	1% (27 tulosta)	1% (27 tulosta)	1% (22 tulosta)	4067 kpl

Taulukko 31: laatumaininnat näyttelyluokittain vuosina 2009-2018 (tiedot poimittu koiranet 25.2.2019)

Vuosina 2009-2018 syntyi 691 koiraa. Näistä 238 koiraa on käynyt näyttelyssä vähintään kerran

Synt. vuosi	syntyneitä	näyttelyssä käyneet	% syntyneistä
2009	62	31	50,00 %
2010	57	30	52,63 %
2011	78	33	42,31 %
2012	121	46	38,02 %
2013	71	13	18,31 %
2014	37	9	24,32 %
2015	91	33	36,26 %
2016	68	14	20,59 %
2017	63	22	34,92 %
2018	43	7	16,28 %

Taulukko32: kuinka suuri osuus kunakin vuonna syntyneistä on käynyt näyttelyissä vähintään kerran

Oletettavissa on, että nuorimmissa ikäluokissa näyttelyssä käyneiden osuus syntyneistä kasvaa vielä. Keskimäärin noin yksi kolmesta Suomessa syntyneistä koirista käy ainakin kerran näyttelyssä.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksia on viime vuosina järjestetty harvakseltaan, 10v aikana keskimäärin joka toinen tai kolmas vuosi. Koiria per tarkastus on ollut 5-10, esim. vuonna 2011 tämä oli 9% syntyneistä. Viimeisin jalostustarkastus oli vuonna 2015 ja siihen osallistui 6 koiraa. Tarkastuksiin on ollut vaikea saada sekä tarkastaja että koiria. Jalostustarkastus arvioi seuraavia asioita: yleisvaikutelma, mittasuhteet, pää, kaula, purenta, pigmentti, silmät, korvat, eturaajat, takaraajat, käpälät, runko, luusto, häntä, karvapeite, väri, liikkeet, käyttäytyminen ja koko. Jalostustarkastus antaa enemmän informaatiota kuin näyttelyarvostelu mutta se ei yksinään riitä jalostuskelpoisuuden mittariksi, lisäksi tarvitaan tietoa mm. terveydestä ja luonteesta.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rodun käyttötarkoituksen kannalta välttämättömimmät rakenne ja ulkomuoto ominaisuudet ovat rotumääritelmän mukaan "majesteettinen vahvuus, jyrkkyys ja kestävyys; se kykenee työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa. Rotu on hitaasti kehittyvä, nartut ovat täysin kehittyneitä vasta 2 – 3-vuotiaina ja urokset aikaisintaan 4-vuotiaina."

Vahvuus, jyrkkyys ja kestävyys yhdessä ovat hankalia ominaisuuksia; kestävyysjuoksijan ja kuulantytönnäjän rakenteet ovat erilaiset. Näiden yhdistäminen tarkoittaa kompromisseja, koira ei saa olla liian raskas jolloin kestävyys kärsii, eikä liian kevyt jolloin vahvuus ja vankkuus katoavat. Rotumääritelmä korostaa rodun funktiota, se vaatii että koiran tulee kyetä työskentelemään kaikissa ilmasto-olosuhteissa: kovassa pakkasessa, tuulella ja helteessä. Tiibetinmastiffilla karvanlaatu on tärkeämpi kuin määrä, ns. showturkkien (pehmeä karvanlaatu, pitkä peitinkarva) lisääntyminen on huolestuttava trendi. Tiibetinmastiffi vaihtaa karvansa kerran vuodessa ja kerralla, näin ollen sen turkki on normaalisti

kesäisin hyvin niukka. Liitteenä 5 havainnollistava kuvasarja samasta koirasta eri vuodenaikoina ja eri ikäkausina.

Vakavissa virheissä mainitaan mm. fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen ja väkinäiset liikkeet. Karvapeitteestä kerrotaan että karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. Ulkomuotoarvostelussa ja jalostuksessa tulisi huomioida rotumääritelmän mainostama työskentelyyn kykenevä koira ja sen hidas kehitys. Äärityyppejä ei tule suosia. Mikäli rotu muuttuu alati vain raskaammaksi ja jyrkemmäksi, se väistämättä tarkoittaa että rakenteen kestävyys menetetään. Kestävyyden menettämisellä on myös terveydellisiä vaikutuksia. Rodussa esiintyy tällä hetkellä suurta vaihtelua ulkomuodon suhteen. Osalla nykyinen rakenne mahdollistaa kaikki rotumääritelmän mainitsevat käyttötarkoitukset johon rotu on jalostettu, ja osalla ei.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet. Osiosta löytyvään taulukkoon on kerätty tietoa ulkomuotoarvosteluista. Tällä hetkellä edelleen suurimpana yksittäisenä ongelmana ovat liian niukasti kulmautuneet polvet ja pehmeät/voimakkaasti taipuvat ranteet. Vähentyviä ongelmia ovat liioitellusti kulmautuneet, jäykät kintereet joista ei ole ollut enää mainintoja ollenkaan viimeisen kolmen otannan kohdalla. Tasaisesti mainintoja kerääviä ongelmia ovat ontuminen, heikot/epävakaat kintereet, liian löysä nahka, liian avoimet silmäluomet ja liian kapea alaleuka. Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla mastiffirodut mainitaan esimerkkinä kohdassa 1. Epäterve rakenne, alakohdat "ontuminen" ja "liian niukasti kulmautuneet takaraajat". Erityisesti liian niukkojen takakulmausten määrä on rodussa huolestuttavaa, tutkimusten mukaan ristisiteiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat "suorat". Luosto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristisidevaurio on tiibetmastiffin yleisin kuolinsyy, kun yhdistetään Koiranetin ja rotujärjestön tieto kuolinsyistä.

Roduilla joilla on runsaasti löysää nahkaa, ongelmat liittyvät silmäluomien kokoon ja muotoon sekä ihon löysyyteen, raskaisiin korviin ja huuliin. Nämä piirteet voivat liioiteltuina vetää silmänympäryskudoksia alaspäin ja aiheuttaa löysät tai kiertyneet silmäluomet (ektropium ja/tai entropium ja/tai makroblepharon eli liian suuri luomirako), yläluomen riippumisen silmän päällä ja sarveiskalvoon hankaavat silmäripset. Rypyt luomien reunassa vaikeuttavat silmän räpyttämistä.

Silmäkuopan muoto ja syvyys vaikuttaa silmämunan asentoon: se voi johtaa joko syvällä sijaitseviin tai ulkoneviin silmiin. Jos silmä sijaitsee hyvin syvällä, silmäluomi voi kiertyä sisäänpäin (entropium). Leveä kallo lisää entropiumin riskiä silmän ulkokulmassa. Paksut, raskaat poimut kasvoissa tai niiden ympärillä ja/tai raskaat luomet ja korvat voivat myös vääristää luomiaukon muotoa.

Näiden piirteiden asteesta riippuen karvat tai silmäripset voivat hangata sarveiskalvoa ja aiheuttaa ärsytystä tai vaurioita silmän pintaan. Silmäluomi voi eri osiltaan kiertyä sisäänpäin – entropium. Alaluomi voi myös kiertyä ulospäin paljastaen sidekalvon – ektropium. Erityistapaus ovat timantin muotoiset silmät, missä silmäaukko on vinoneliön muotoinen ja saattaa aiheuttaa yhdistelmän entropiumia ja ektropiumia.

Löysää nahkaa ei siis koskaan saa olla liikaa, se aiheuttaa iho-, silmä- ja/tai huuliongelmia. Päässä se voi muodostaa silmien ympärille poimut, ja/tai liian löysät silmäluomet jotka saattavat kiertyä sisään- tai ulospäin; myös epäterveet voimakkaat huulipoimut aiheuttavat koiralle epämukavuutta ja tulehduksia. (Lähde: Suomen Kennelliitto, RKO)

On suositettava koiria, joilla on rotumääritelmän mukainen määrä tervettä nahkaa, oikeanlaiset roikkumattomat huulet ja kirkkaat, terveet silmät ja korvat.

On tieteellisesti hyvin tunnettu fakta että suurten koirien elinikä on lyhyempi kuin pienten. Iso-/jättitiroiset koirat ovat alttiimpia suuremmasta ruumiin koosta ja nopeammasta kasvutahdista johtuville ongelmille. Nopeampi kasvutahti vaatii myös nopeampaa luuston kasvua, jonka on todettu altistavan metabolisille luusairauksille kuten osteokondroosi (OC, OCD). Suuri elopaino lisää nivelten kuormitusta, altistaen dysplasialle ja rappeumasairauksille, joista yleisimmät ovat lonkka-, sekä kyynärniveldysplasia ja ristisiteen repeämät. Koko siis korreloi voimakkaasti paitsi eliniän, myös ortopedisten ongelmien kanssa. Suurten koirien lyhyempään elinikään löytyy olemassaolevien tutkimusten perusteella monia syitä. Ne ovat alttiimpia mm. tietyille syöville, vatsalaukun kiertymille, ja sydänlihasrappeumalle (DCM). (Lähde: www.dogbreedhealth.com)

Kaikkia näitä on todettu tiibetinmastiffeilla viimeisten 10 vuoden aikana. Tilastollisen analyysin perusteella paino on määräävin tekijä elinikää ennustettaessa. Rodussa tulee huomioida ulkomuodon osalta koon merkitys terveydelle. (Lähde: www.sciencedirect.com)

Ongelmien mahdollisia syitä

Tiibetinmastiffi on ikivanha rotu, satoja vuosia koiria valittiin jalostukseen käyttöominaisuuksia suosivasti, vaikkei jalostuksesta tai genetiikasta tiedettykään yhtään mitään. Näin kuitenkin saatiin luotua rotu ja sen ominaisuudet. Nykyinen käyttö seurakoirana, yleinen hyvinvointi ja eläinlääkäripalvelut tarkoittavat että jalostuksesta eivät enää automaattisesti karsiudu heikosti rakentuneet, sairaat ja työskentelyyn kykenemättömät yksilöt. Kiertyvät silmäluomet voidaan korjata, ristisiteet leikata ja ihotulehdukset hoitaa lääkkein. Rotumääritelmän mukainen rakenne ei lähtökohtaisesti altista tiibetinmastiffia ulkomuoto- ja rakenneongelmille. Sen sijaan rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven ristisidevaurioille.

Loppukädessä kasvattajien vastuulla on varmistua siitä, että jalostukseen käytettävät koirat ovat luonteen, terveyden, rakenteen ja populaation näkökulmasta tarkoitukseen sopivia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa 1.1.2015 – 31.12.2019. Ensimmäinen rodun tavoiteohjelma hyväksyttiin Suomen Tiibetiläiset Ry:n vuosikokouksessa 24.3.2001 ja se vahvistettiin Kennelliitossa samana vuonna. Ensimmäisessä ohjelmassa tavoitteet oli esitetty aika väljästi. Jalostuksen tavoitteeksi asetettiin tuolloin "henkisesti ja fyysisesti terverakenteinen -ja luonteinen, rotumääritelmän mukainen tiibetinmastiffi".

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Käytetyimmät urokset ja nartut (syntymävuoden mukaan 2008–2017) ja niiden jälkeläisten Pevisa-tutkimustulokset. Lonkkien, kyynärien ja silmien osalta on esitetty T=tutkittujen määrä, S=sairaitten määrä tutkituista, T%=tutkittujen osuus prosentteina sekä S%=sairaiden osuus tutkituista prosentteina.

Uros		Synt. vuosi	Pennut		Lonkat				Kynärnivelet				Silmät			
			Pentueet sekä pennut		Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosenteissa ilmaistuna.				Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosenteissa ilmaistuna.				Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosenteissa ilmaistuna.			
					T	S	T%	S%	T	S	T%	S%	T	S	T%	S%
1	ICARUS TO GIRLS OF ROCKY DU DOMAINE	2013	3	24	9	2	38 %	22 %	9	1	38 %	11 %	5	1	21 %	20 %
2	TSEPO DOM-DONG	2008	4	23	17	3	74 %	18 %	17	1	74 %	6 %	13	3	57 %	23 %
3	ISHO LEK DU DOMAINE DE TOUNDRA	2013	3	23	3	1	13 %	33 %	3	1	13 %	33 %	2	0	9 %	*
4	HANUMILA'S MAD MAX OF YAN-MA'S	2010	3	19	6	4	32 %	67 %	7	1	37 %	14 %	4	2	21 %	50 %
5	SHERPA GAUN KO CHHORO	2010	2	17	7	1	41 %	14 %	7	1	41 %	14 %	7	1	41 %	14 %
6	BHOJA DEL DHARMAPURI	2011	2	17	12	5	71 %	42 %	12	3	71 %	25 %	11	3	65 %	27 %
7	CHENPOREWA SHU SAIF	2014	2	17	11	2	65 %	18 %	11	3	65 %	27 %	8	1	47 %	12 %
8	DOUBLE EYE CAESAR DZOGCHEN	2010	2	17	3	1	18 %	33 %	3	0	18 %	0 %	2	0	12 %	0 %
9	OF ZLAZANO GYELPO	2008	2	14	2	0	14 %	0 %	2	0	14 %	0 %	2	0	14 %	0 %
10	WIYODAN WAAHID MR MM	2013	2	14	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
11	ZERIIDA'S QUIRINUS	2008	2	14	3	2	21 %	67 %	3	1	21 %	33 %	3	0	21 %	0 %
12	NAMGRU'S A LIG	2013	2	14	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
13	KAILAS CHILIME	2008	2	13	5	3	38 %	60 %	5	0	38 %	0 %	5	1	38 %	20 %
14	TEJAKES BOOTES	2011	2	13	4	2	31 %	50 %	4	1	31 %	25 %	2	1	15 %	50 %
15	HANUMILA'S ANNAPURNA TAARAA	2010	2	13	7	2	54 %	29 %	7	0	54 %	0 %	4	3	31 %	75 %
16	WIYODAN WARING WAMOOQ	2013	1	11	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
17	GHATLANG KIMURA	2009	2	11	3	1	27 %	33 %	3	0	27 %	0 %	3	1	27 %	33 %
18	RISHIWA FEI-LIAN	2008	1	10	2	0	20 %	0 %	2	0	20 %	0 %	1	0	10 %	0 %
19	SKYLIT SHRI SUNZI	2011	2	9	4	3	44 %	75 %	4	1	44 %	25 %	3	0	33 %	0 %
20	KYANG LA'S BAGRO	2011	1	9	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
21	TAMLIN	2011	1	9	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
22	DOUBLE EYE CARAMBOLA	2010	1	9	4	1	44 %	25 %	4	2	44 %	50 %	4	0	44 %	0 %
23	SENG KHRI HEI XIONG	2010	1	9	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
24	DOUBLE EYE BONAPARTE	2008	1	9	6	2	67 %	33 %	6	1	67 %	17 %	7	1	78 %	14 %
25	KYANG LA'S BAGMED	2011	1	9	3	1	33 %	33 %	3	2	33 %	67 %	4	1	44 %	25 %
26	NAMAHU'S CEARGGANAS	2012	1	9	3	2	33 %	67 %	3	2	33 %	67 %	3	0	33 %	0 %
27	DAR SHING BAMO	2012	1	9	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	1	0	11 %	0 %
28	DRAKYI US AND A	2012	1	9	5	1	56 %	20 %	5	1	56 %	20 %	5	0	56 %	0 %
29	HASIN GOLD SENGE	2014	1	9	3	0	33 %	0 %	4	1	44 %	25 %	4	0	44 %	0 %

Taulukko 33: Urosten jälkeläistilasto, jälkeläisiä ≥9 lähde: koiranet 28.2.2019

Selkeästi eniten tutkittuja jälkeläisiä lonkkien ja kyynärien suhteen on ulkomailta syntyneillä uroksilla Tseepo Dom-Dong (ulkomainen tutkimustulos A, 0), Bhoja Del Dharmapuri (B/B, 2/1) sekä Chenporewa Shu Saif (B/B, 0/0), kaikilla yli 10 kuvattua jälkeläistä. Näiden jälkeläisistä on kuvattu 65-74 %. 5-10 kuvattua jälkeläistä on seitsemällä uroksella ja alle viisi kuvattua jälkeläistä on 12 uroksella. Seitsemällä uroksella ei ole tutkittuja jälkeläisiä.

Silmien osalta kahdella uroksella Tseepo Dom-Dong (ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia) ja Bhoja Del Dharmapuri (vaihtelevia silmätutkimustuloksia) on tutkittuja jälkeläisiä yli kymmenen. Näiden jälkeläisistä on tutkittu 57-65 %. Kuudella uroksella on 5-10 tutkittua jälkeläistä ja 15 uroksella alle viisi tutkittua jälkeläistä. Kuudella uroksella ei ole tutkittuja jälkeläisiä.

Urosten osalta lonkkien, kyynärien ja silmien osalta tutkimustuloksia on lukumäärällisesti niin vähän, ettei niistä voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä.

		Synt. vuosi	Pennut		Lonkat				Kynärnivelet				Silmät			
			Pentueet sekä pennut	Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosenteissa ilmaistuna.				Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosenteissa ilmaistuna.				Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosenteissa ilmaistuna.				
				T	S	T%	S%	T	S	T%	S%	T	S	T%	S%	
Uros																
1	CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBL	2009	4	34	18	5	53 %	28 %	18	6	53 %	33 %	19	2	56 %	11 %
2	CHENPOREWA HUM HARITI OF DOUBLE E	2008	4	32	6	0	19 %	0 %	6	2	19 %	33 %	6	1	19 %	17 %
3	DAR SHING DARLA	2009	3	21	11	2	52 %	18 %	11	1	52 %	9 %	9	2	43 %	0,22
4	ZELWOODS AL SER MA-SHA	2011	2	20	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	1	0	5 %	*
5	TIGIDAS I-MSE VIMSE	2010	2	19	5	1	26 %	20 %	5	2	26 %	40 %	5	1	26 %	20 %
6	ZERIIDA'S LUNA	2008	2	18	7	3	39 %	43 %	7	2	39 %	29 %	7	1	39 %	14 %
7	DOUBLE EYE CHIKHAI	2010	2	18	14	5	78 %	36 %	14	3	78 %	21 %	14	3	78 %	21 %
8	NAMAHU'S ANG-KI CHII	2009	2	16	7	3	44 %	43 %	7	1	44 %	14 %	7	3	44 %	43 %
9	DAR SHING NAMGRU	2009	3	16	10	3	62 %	30 %	10	1	62 %	10 %	8	1	50 %	12 %
10	DAR SHING PANTSJA LIKA	2011	2	14	7	1	50 %	0,14	7	1	50 %	0,14	3	1	21 %	0,33
11	TSEEPO OP-CAN DNUL	2012	1	12	6	1	50 %	17 %	6	0	50 %	0 %	3	1	25 %	33 %
12	DOUBLE EYE IMATRAN INKERI	2012	1	11	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
13	NAMAHU'S CEAGGAI BARFI	2012	2	11	2	1	18 %	50 %	3	1	27 %	33 %	2	1	18 %	50 %
14	GEMMAS CO DESIREE DESTINY	2013	1	10	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
15	OF ZLAZANO LING-KA	2010	1	10	1	0	10 %	0 %	1	0	10 %	0 %	1	0	10 %	0 %
16	DAR SHING ZLABA	2014	1	10	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	1	0	10 %	0
17	MIRACLE MAKER INFANTA ILONA	2009	1	9	3	1	33 %	33 %	3	0	33 %	0 %	3	2	33 %	67 %
18	HANUMILA'S CHINI SHOVA SHAKYA	2015	1	9	1	1	11 %	100 %	1	1	11 %	100 %	0	0	0 %	*
19	DOUBLE EYE KYLLIKKI	2012	1	9	5	1	56 %	20 %	5	1	56 %	20 %	5	0	56 %	0 %
20	CHILCOOT FLOWER	2008	2	9	1	0	11 %	0	1	0	11 %	0	1	0	11 %	0
21	DOUBLE EYE ORANGE	2015	1	9	6	1	67 %	0,17	6	0	67 %	0	3	0	33 %	0
22	DOUBLE EYE BRIELLA	2008	1	9	6	2	67 %	33 %	6	1	67 %	17 %	6	1	67 %	17 %
23	DOUBLE EYE KHARISMA	2012	1	9	3	0	33 %	0	4	1	44 %	0,25	4	0	44 %	0
24	HANUMILA'S HIRA MAIYA SHAKYA	2015	1	9	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
25	SKYLIT RAJ RATNA	2011	1	8	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
26	CHILCOOT JADE	2015	1	8	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
27	CHILCOOT FANTA	2008	1	8	3	2	38 %	0,67	3	1	38 %	0,33	2	0	25 %	0 %
28	DAR SHING TSALA	2012	1	8	1	1	12 %	100 %	1	0	12 %	0 %	0	0	0 %	*

Taulukko 34: Narttujen jälkeläistilasto, jälkeläisiä ≥8 lähde: koiranet 28.2.2019

Eniten tutkittuja jälkeläisiä lonkkien ja kynärien suhteen on nartuilla Chenporewa Isha Imandar to Double Eye (B/A, 0/2), Double Eye Chikhai (B/B, 1/0), Dar Shing Darla (A/A, 0/0) ja Dar Shing Namgru (C/B, 0/0). Kaikilla on vähintään 10 kuvattua jälkeläistä. 5-9 kuvattua jälkeläistä on yhdeksällä nartulla ja alle viisi kuvattua jälkeläistä on kahdeksalla nartulla. Seitsemällä nartulla ei ole tutkittuja jälkeläisiä.

Silmien osalta kahdella nartulla Chenporewa Isha Imandar To Double Eye (ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia) ja Double Eye Chikhai (ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia) on eniten tutkittuja jälkeläisiä, 19 ja 14 koiraa, eli 56 % ja 78 % jälkeläisistä. Kahdeksalla nartulla on 5-9 tutkittua jälkeläistä ja 11 nartulla alle viisi tutkittua jälkeläistä. Seitsemällä nartulla ei ole tutkittuja jälkeläisiä.

Narttujen jälkeläisten tutkimustilanne on samansuuntainen kuin urosten. Lonkkien, ja kynärien osalta tutkimustuloksia on tällä hetkellä niin vähän, ettei niistä voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Koska taulukko sisältää kaikki koirien tämän hetken jälkeläiset, myös ne, jotka eivät ole vielä kuvaus- tai tutkimusikäisiä, vääristää tämä seikka tilastoa. Tiibetinmastiffien PEVISA luustotutkimusten vähimmäisku-

vausikä on 18kk. Silmien osalta voidaan todeta, että silmäsairauksien esiintyvyys niiden narttujen jälkeläisissä, joita on tutkittu eniten, vastaa rodun keskitasoa.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Rotu liittyi PEVISA:an ensimmäisen tavoiteohjelman aikana (vuonna 2002 silmien ja lonkkien osalta) jonka voidaan katsoa lisänneen tietoa tiibetinmastiffeilla esiintyvistä lonkkanivelen kehityshäiriöstä, sekä sen vastustamisesta. Vuodesta 2002 lonkkanivelten kuvausmäärät ovat lisääntyneet ja tulokset parantuneet.

Ensimmäinen rodun terveystarkastus järjestettiin vuonna 2005. Valitettavasti kasvattajien, harrastajien ja rotujärjestön yhteistyön kangerteleminen on vaikeuttanut terveystilastojen kirjaamista menneinäkin vuosina. Ensimmäisen terveystarkastuksen jälkeen lisääntyi pelko "alkukantaisen ja terveen rodun" maineen pilaamisesta.

Rotujärjestö on jatkanut tehostettua jäsenhankintaa ja tiedotustaan tarjoamalla kasvattajille mahdollisuuden liittää uusi pennunostaja (hänen suostumuksellaan) rotuyhdistyksen jäseneksi alennettuun hintaan. Vuosittain on järjestetty rodun erikoisnäyttely ja lähes joka vuosi MH-luonnekuvaus. Rotujärjestö ylläpitää uros- ja pentulistaa. Rekisteröintimäärä on pysynyt tasaisena, tuontikoirien määrä on pysynyt tasaisena, ja muutamia alkuperäisalueelta tuotuja koiria on käytetty jalostukseen.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
- Jalostuspohja on laaja. Erisukuisia uroksia ja narttuja on paljon käytettyjä jalostukseen. - Yksittäisen koiran jälkeläismäärä on maksimissaan 30 pentua. - Jalostukseen käytetyt koirat eivät ole sukua keskenään.	- Eri sukuisten jalostuskoirien määrää ja käyttöä lisätään. Tuontikoiria on tuotava eri linjoista kuin mitä Suomessa jo on. - Pevisa-tutkittuja uroksia saatava lisää yhdistyksen uroslistalle, tällä hetkellä listalla on 13 koiraa. - Kasvattajia tulee valistaa lisää jalostuspohjan laajuudesta ja sen merkityksestä monimuotoisuuteen. - PEVISA-ohjelma rajoittaa yksittäisten koirien liiallista käyttöä. - Lähisukulaisparituksia ei tehdä. Sisäsiitos saa olla maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea) esim. rotujärjestön pentulistalla olevissa yhdistelmissä. - Kiinnitetään huomiota yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään, joka on usealla koiralla voimakkaassa nousussa, ja johtaa lopulta sukusiitosasteen nousuun.	- Pevisa-tutkittuja kotikoiria ei ole saatu enempää uroslistalle, tavoitteena oli, että listalla olisi 30 koiraa viiden vuoden päästä. Tältä osin tavoitteet ja sitä tukevat toimenpiteet ovat jääneet toteutumatta. - Kasvattajilla on enemmän tietoa jalostuksesta, monimuotoisuudesta ja sukusiitoksesta sekä näiden merkityksestä koirien hyvinvoinnille. Tietoisuutta on lisätty mm. järjestämällä kasvattajapäivät ja tuottamalla lisää jalostusaiheista sisältöä lehteen. Myös muista lähteistä on ollut entistä enemmän tietoa saatavilla. - Jälkeläisrajoitus on toteutunut. Yksittäiselle koiralle rekisteröidään maksimissaan 30 jälkeläistä. - Edellisen tarkastelun jälkeen sukusiitosprosentti (k-a) on laskenut. Tilanne on parantunut myös jalostukseen käytettyjen, toisilleen sukua olevien, narttujen sekä urosten suhteen. Aiempaan tarkasteluun verrattuna neljän eniten käytetyn sukulinjan osuus suhteessa sukupolven rekisteröintimäärään oli uroksilla puolittuneet ja nartuilla pudonnut noin kolmannekseen. Toisen polven jälkeläisten määrät ovat eniten käytettyjen koirien kohdalla edelleen liian korkeita (taulukko 4 ja taulukko

- Luonnetestattujen ja MH-kuvattujen koirien osuus kasvaa huomattavasti.	- Tiedotettu luonteen tärkeydestä jalostuksessa, kannustettu testauttamiseen ja kuvauttamiseen.	- Rotujärjestö on järjestänyt lähes joka vuosi MH-luonnekuvauksen. - Jalostuskoirista on luonnetestattu
- Jokainen jalostuskoira kuvataan tai testataan ennen toista pentuetta. - Luonteen osalta tavoitteena ovat pennut, joilta löytyy vielä työominaisuuksia sekä taipumusta vahtimiseen. Kuitenkin koirien tulee soveltaa nyky-yhteiskuntaan.	- Rotujärjestö järjestää omia luonnekuvauksia. - Kasvattajat innostavat uusia tiibetintmastiffien omistajia osallistumaan sekä vievät omia koiriaan enemmän kuvauksiin/testeihin. - Suositus, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan. - Kasvattajia valaistetaan lisää luonteen tärkeydestä nyky-yhteiskunnassa. - Pyritään samalla vaalimaan rodunomaisia ominaisuuksia (laumanvartija) käyttämällä jalostukseen koiria joilla näitä vielä on.	- Ei kuvattu vain hyvin pieni osa (muutamia koiria vuosittain). Tavoitteena on, että suurin osa (90 %) jalostukseen käytettävistä koirista olisi testattu/kuvattu aikavälillä 10v., joten seurantajakso jatkuu vielä tämän tavoiteohjelman ajan. - Luonteista halutaan lisää tietoa testien/kuvausten avulla, mutta ilman kasvattajakyselyä on vaikea sanoa pitävätkö kasvattajat kuvausta/testiä tärkeänä jalostuksen työkaluna. - Kerätyn aineiston perusteella aggressiivisia tai liian arkoja koiria ei yleisesti käytetä jalostukseen. - Luonnekyselyn perusteella noin 10 % koirista työskentelee eläinvahtina.
- PEVISA:lla vastustettavien sairauksien tutkimusprosentti nousee. - D ja E-lonkkaisten määrä vähenee. - Kyynärtulokset ovat maksimissaan 1/1, mieluiten 0/0. - PRA-tapauksia ei tule lisää esiin. - Entropium, HC ja muut vakavat silmäsairaudet vähenevät. - Distichiasis pysyy lievä asteisena. - Autoimmuunisairaudet vähenevät. - Kilpirauhasen vajaatoiminnasta rodussa saadaan enemmän tietoa.	- Omistajia kehoitetaan tutkimaan enemmän koiria, porkkanana yhdistyksen maksama tuki. - Järjestetään lisää joukkokuvauksia. - Asetetaan rajoituksia/suosituksia jalostukseen käytettävälle yhdistelmille. - Järjestetään joukkotutkimuksia esim. kilpirauhasen vajaatoiminnan osalta. - Terveyskysely järjestetään joka toinen vuosi ja tietoja voi täydentää	- Joukkokuvauksia sekä -tutkimuksia on järjestetty keskimäärin 1x/vuosi. - PEVISA:an on ehdotettu raja-arvo lonkkien ja kyynärien osalta. - Silmäsairaita koiria ei yhdistetä keskenään ja vakavia silmäsairauksia sairastavia koiria ei käytetä lainkaan jalostukseen, mikäli viralliset tutkimustulokset pitävät paikkaansa. Tiedossa on, että kirurgisesti korjattuja luomenkiertymiä ei useinkaan ilmoiteta silmätutkimuksen yhteydessä, koska se johtaa näyttelykieltoon. - Autoimmuunisairaita koiria ei käytetä jalostukseen. - Mahdollisimman moni omistaja täyttää terveyskyselyn ja vastauksia saadaan vähintään 30 % sukupolven rekisteröintimäärästä.
- Ulkomuodon perustana on terve rakenne. Koirien koko ei jatka kasvamistaan. - Liian runsaat ja huonosti säätä kestävät turkit vähentyvät. - Koirien rakenteet ja varsinkin takapäät paranevat huomattavasti. Ristiside ongelmat vähenevät. - Mastiffeja muistuttavat molossimaiset koirat vähenevät jalostuksessa. - Koirat omaavat oikean sivukuvan, josta rodun voi heti tunnistaa. - Oikean itämaisän ilmeen säilyminen rodussa.	- Ulkomuodon osalta liioiteltuja piirteitä tulee välttää, kuten ylimääräinen löysä nahka, liian runsas turkki ja liian suuri koko. Rotumääritelmään tulee saada Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. - Muistutetaan ulkomuototuomareita ja kasvattajia, että rotu kuuluu rotumääritelmän mukaan alaryhmään vuoristotyyppi, ei mastiffityyppi. - Rakenteen osalta kiinnitettävä huomiota nykyistä enemmän koirien takapäihin ja liikkeisiin. - Käytetään enemmän jalostukseen koiria joilla on hyvät ja terveet liikkeet, sekä lisäksi oikein kulmautunut	- Rotumääritelmään ei ole asetettu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukaista enimmäiskokoa. - Ylimääräisen nahan ja turkin määrä ei ole kasvanut tai vähentynyt. - Turkit ovat pääosin säänkestäviä. - Seurantajakson lyhydestä johtuen ei vielä voida todeta ovatko rakenteet parantuneet, tai elastiset vaivatomat liikkeet ja ryhdikäs siluetti säilyneet rodun ominaispiirteenä. - Ristisideongelmat ovat hieman vähentyneet, arviointiin tarvitaan kuitenkin pidempi seurantajakso. - Liioitellut piirteiden ihannoitiin ei ole vähentynyt rodussa. - Koirilla on keskimäärin hyvät itämaisat ilmeet.

	takaosa jossa vahva leveä reisi.	
--	----------------------------------	--

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuskäytön ulkopuolelle ovat edellisen ohjelman aikana jääneet ne koirat, joilla on jälkeläismäärä (30) tullut täyteen. Eli 2018 loppuun mennessä 1 uros ja 2 narttua. Kolme pentuetta rekisteröity EJ-rekisteriin PEVISA:n vuoksi (puuttuvat tai liian huonot tulokset). Lisäksi Kennelliiton yleinen jalostusstrategia ja koirarekisteriohje estävät E-lonkkaisten (5 % tutkituista) ja kyynärtuloksen 3 saaneiden (7 % tutkituista) koirien jälkeläisten FI/ER-rekisteröinnin. Jalostussuositusten vuoksi jalostuksen ulkopuolelle jääneistä tutkituista/testatuista koirista ei ole tarkkaa tietoa koska näistä päätöksistä ei yleensä ilmoiteta rotujärjestölle.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

PEVISA:an on lisätty vuodesta 2020 alkaen lonkka- kyynärniveltä osalta raja-arvot, ja tämä on ollut myös SKL jalostustieteellisen toimikunnan toive. Terveelonkkaisia oli edellisen jalostuksen tavoiteohjelman aikana lähes 70 % tutkituista ja terveykyynärsiä noin 80 % tutkituista, joten tervettä jalostusmateriaalia on saatavilla. Myös vakavampia silmäsairauksia voitaisiin sulkea jalostuksesta. Jälkeläisrajoitusta olisi jopa varaa kiristää, nykyisellä raja-arvolla (30) käytettäväksi jää 99,3 % populaatiosta. PEVISA:an voisi lisätä sisäsiitos raja-arvon esim. 6,25 % laskettuna 6:lla sukupolvella. Kennelliiton yleinen jalostusstrategia suosittelee yhdistelmiä, joissa yksittäinen koira ei ensimmäisen kolmen polven sukutaulussa esiinny useammin kuin kerran, jolloin sukukatkerroin on 1.0 (100 % sukutaulusta eri koiria), ja joissa neljän polven sukukatkerroin on yli 0.90 (90 % sukutaulusta eri koiria).

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Alla olevassa taulukossa esitetään seuraavan viiden vuoden tavoitteet jalostuspohjalle, luonteelle, käyttöominaisuuksille, terveydelle, lisääntymiselle ja ulkomuodolle. Tavoitteet on asetettu kohtien 4.1.4, 4.2.7, 4.3.6 ja 4.4.4 perusteella. Tavoitteiden toteutumisen tilaa voidaan seurata seuraavan JTO-päivityksen yhteydessä.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
- Jalostuspohja on laaja. Erisukuisia uroksia ja narttuja on paljon käytettävissä jalostukseen. - Yksittäisen koiran jälkeläismäärä on maksimissaan 30 pentua. - Jalostukseen käytetyt koirat eivät ole sukua keskenään.	- Eri sukuisten jalostuskoirien määrää ja käyttöä lisätään. Tuontikoiria on tuotava eri linjoista kuin mitä Suomessa jo on. - Pevisa-tutkittuja uroksia saatava lisää yhdistyksen uroslistalle, tällä hetkellä listalla on 13 koiraa. - Kasvattajia tulee valistaa lisää jalostuspohjan laajuudesta ja sen merkityksestä monimuotoisuuteen. - PEVISA-ohjelma rajoittaa yksittäisten koirien liiallista käyttöä. - Lähisukulaisparituksia ei tehdä. - Sisäsiitos saa olla maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea) esim. rotujärjestön pentulistalla olevissa yhdistelmissä. - Kiinnitetään huomiota yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään, joka on usealla koiralla voimakkaassa nousussa, ja johtaa lopulta sukusiitosasteen nousuun.	- Eri sukuisia jalostuskoiria on riittävästi saatavilla. Urosten ja narttujen jälkeläistilastossa keskinäiset sukulaisuussuhteet ovat vähentyneet. - PEVISA-tutkittuja kotikoiria saadaan enemmän uroslistalle, tavoitteena on, että listalla olisi 30 koiraa viiden vuoden päästä. - Kasvattajilla on enemmän tietoa jalostuksesta, monimuotoisuudesta ja sukusiitoksesta sekä näiden merkityksestä koirien hyvinvoinnille - Yksittäisille koirille rekisteröidään maksimissaan 30 jälkeläistä. - Yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärä on saatu tasaantumaan, maksimissaan 35 jälkeläistä 10 vuoden aikavälillä.

- Luonnetestattujen ja MH-kuvattujen koirien osuus kasvaa huomattavasti. - Jokainen jalostuskoira kuvataan tai testataan ennen toista pentuetta. - Luonteen osalta tavoitteena ovat pennut joilta löytyy vielä työominaisuuksia sekä taipumusta vahtimiseen. Kuitenkin koirien tulee soveltua nyky-yhteiskuntaan.	- Tiedotettu luonteen tärkeydestä jalostuksessa, kannustettu testauttamiseen ja kuvauttamiseen. - Rotujärjestö järjestää omia luonnekuvauksia. - Kasvattajat innostavat uusia tiibetintmastiffien omistajia osallistumaan sekä vievät omia koiriaan enemmän kuvauksiin/testeihin. - Suositus, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan. - Kasvattajia valaistaan lisää luonteen tärkeydestä nyky-yhteiskunnassa. - Pyritään samalla vaalimaan rodunomaisia ominaisuuksia (laumanvartija) käyttämällä jalostukseen koiria joilla näitä vielä on.	- Rotujärjestö järjestää joka vuosi oman MH-luonnekuvauksen. - Suurin osa (90%) jalostukseen käytettävistä koirista on testattu/kuvattu. (aikavälillä 10v.) - Kasvattajat pitävät kuvausta/testiä tärkeänä jalostuksen työkaluna. - Luonteista halutaan lisää tietoa testien/kuvausten avulla. - Aggressiivisia tai liian arkoja koiria ei käytetä jalostukseen. - Maatiloille saadaan lisää hyviä työkoiria -> tiibetintmastiffin käyttö työkoirana yleistyy.
- PEVISA:lla vastustettavien sairauksien tutkimusprosentti nousee. - D ja E-lonkkaisten määrä vähenee. - Kyynärtulokset ovat maksimissaan 1/1, mieluiten 0/0. - PRA-tapauksia ei tule lisää esiin. - Entropium, HC ja muut vakavat silmätaudit vähenevät. - Distichiasis pysyy lievä asteisena. - Autoimmuunisairaudet vähenevät. - Kilpirauhasen vajaatoiminnasta rodussa saadaan enemmän tietoa.	- Omistajia kehoitetaan tutkimaan enemmän koiria, porkkanana yhdistyksen maksama tuki. - Järjestetään lisää joukkokuvauksia. - Asetetaan rajoituksia/suosituksia jalostukseen käytettäville yhdistelmille. - Järjestetään joukkotutkimuksia esim. kilpirauhasen vajaatoiminnan osalta. - Terveyskysely järjestetään joka toinen vuosi ja tietoja voi täydentää	- Joukkokuvauksia sekä -tutkimuksia järjestetään väh. kerran vuodessa. - PEVISA:an on asetettu raja-arvo lonkkien ja kyynärien osalta. - Silmänsairaita koiria ei yhdistetä keskenään, vakavia silmänsairauksia sairastavia koiria ei käytetä lainkaan jalostukseen. - Autoimmuunisairaita koiria ei käytetä jalostukseen. - Mahdollisimman moni omistaja täyttää terveyskyselyn ja vastauksia saadaan vähintään 30 % sukupolven rekisteröintimäärästä.
- Ulkomuodon perustana on terve rakenne. Koirien koko ei jatka kasvamistaan. - Liian runsaat ja huonosti säätä kestävä turkit vähentyvät. - Koirien rakenteet ja varsinkin takapää paranevat huomattavasti. Ristisideongelmat vähenevät. - Mastiffeja muistuttavat molossimaiset koirat vähenevät jalostuksessa. - Koirat omaavat oikean sivukuvan, josta rodun voi heti tunnistaa. - Oikean itämaisien ilmeen säilyminen rodussa.	- Ulkomuodon osalta liioiteltuja piirteitä tulee välttää, kuten ylimääräinen löysä nahka, liian runsas turkki ja liian suuri koko. Rotumääritelmään tulee saada Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. - Muistutetaan ulkomuototuomareita ja kasvattajia, että rotu kuuluu rotumääritelmän mukaan alaryhmään vuoristotyyppi, ei mastifityyppi. - Rakenteen osalta kiinnitettävä huomiota nykyistä enemmän koirien takapäihin ja liikkeisiin. - Käytetään enemmän jalostukseen koiria, joilla on hyvät ja terveet liikkeet, sekä lisäksi oikein kulmautunut takaosa, jossa vahva leveä reisi.	- Rotumääritelmään on asetettu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. - Ylimääräisen nahan ja turkin määrä ei ole kasvanut. - Turkit ovat säänkestäviä. - Takaosat ja rakenteet ovat parantuneet. - Ristisideongelmat vähentyneet 50% - Liioitellut piirteet eivät yleisty rodussa. - Rotu on pysynyt elastisesti liikkuvana ja ryhdikkään silhuetin omaavana. - Koirilla hyvät itämaisien ilmeet.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Tällä hetkellä tiibetinmastiffien PEVISA-ohjelma kattaa lonkat, kyynärät ja silmät. Minimi lonkka- ja kyynärkuvausikä on 18 kk ja silmätutkimuslausunnolle 12kk. Yli vuoden ikäiselle koiralle silmätutkimuslausunto on voimassa 24 kk. PEVISA:aan on asetettu raja-arvoja lonkkien ja kyynärien osalta, muutokset tulevat voimaan 1.1.2020. Rotujärjestö on asettanut PEVISA:an jälkeläismäärälle ylärajan (30 pentua 1.1.2010 alkaen).

Rotuyhdistyksen antamia suosituksia jalostukseen käytettävillä koirilla:

- Lonkat: D-lonkkaiset tulisi mahdollisuuksien mukaan karsia jalostuksesta. Mikäli D-lonkkaista koiraa käytetään, tulee jalostuskumppaniksi valita A- tai B-lonkkainen koira. E-lonkkaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen, tulos estää pentujen rekisteröinnin FI-rekisteriin.
- Kyynärät: Rotuyhdistys suosittelee että, tuloksen 1/1 tai 1/0 saaneille koirille valitaan kumppaniksi koira jonka tulos on 0/0. Tuloksen 2 saaneita koiria ei suositella jalostukseen. 3-tuloksen koiria tule käyttää ollenkaan, tulos estää pentujen rekisteröinnin FI-rekisteriin.
- Muut yleisesti esiintyvät luustosairaudet: Ristisideongelmaisia tai ristisideleikattuja koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet:

- PRA:han sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.
- HC:n sairastunutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
- PHTVL/PHPV muutokset jaetaan asteikolla 1-6. On suositeltavaa että yksilöt joilla muutokset ovat asteikolla 2 tai yli ei käytettäisi jalostukseen. 1 asteen muutokset omaava koira voidaan parittaa terveen kanssa.
- Membranen pupillaris persistens, PPM (synnynnäinen iiriksen kehityshäiriö). On suositeltavaa, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta sairasta koiraa, tai linjoja joissa sitä esiintyy yleisesti.
- RD: GRD ja TRD diagnosoituja koiria ei tule käyttää jalostukseen. MRD yksilölle tulee käyttää tervettä parituskumppania.
- Distichiasis, (ylimääräisiä silmäripsiä). Rotujärjestö suosittelee että koiralle jolla on ylimääräisiä ripsiä, valittaisiin terve kumppani.
- Entropium/ektropium, lievääasteinen josta ei ole haittaa koiran jokapäiväistä elämää, voidaan parittaa terveen kanssa, vakavampia muotoja ei tule käyttää jalostukseen. Operoitua koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
- Makrolebharon-lausunnon saanut koira on suositeltavaa yhdistää terveysilmäisen koiran kanssa.
- Kirsikkasilmäiselle yksilölle suositellaan tervettä parituskumppania.

Autoimmuunisairaudet:

- Demodikoosikoiria (sikiripunkki) ei saa käyttää jalostukseen. Myös paikallista demodikoosia sairastaneet tai siitä toipuneet koirat tulee jättää pois jalostuksesta. Lisäksi kahta demodikoosista toipunutta tai niiden lähisukulaista ei tulisi yhdistää.
- Kilpirauhasen vajaatoimintaan sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Epilepsia:

- Sairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen. Rotujärjestö suosittelee, ettei yhdistettäisi koiria joiden suvussa sairautta on esiintynyt.

Allergia/atopia:

- Allergiasta tai atopiasta kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Luonne

- Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Suositellaan että jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan.

Ulkomuoto

- Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla hyvin kulmautuneita, eikä niillä saa olla Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla lueteltuja anatomisia ongelmia.
- Suositellaan näyttelykäyntiä tai jalostustarkastusta.

Lisäksi jalostuksessa tulee suosia terveitä, pitkäikäisistä suvuista polveutuvia koiria. Kirurgisesti korjattuja koiria ei tule käyttää jalostukseen. Sukusiitoskertoimeksi rotujärjestö suosittelee maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea).

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön tavoite on säilyttää rotu mahdollisimman terveenä ja geenipooliltaan riittävän laajana. Kasvattajia on kannustettava uusien ja monimuotoisempien yhdistelmien tekoon.

Rodulla esiintyy autoimmuunisairauksia, joka ilmenee mm. demodikoosina sekä kilpirauhasen vajaatoimintana. Autoimmuunisairaudet voivat viitata koirien yleisen vastustuskyvyn laskuun ja immuunijärjestelmän heikkouteen, joka on liitetty sisäsiitosdepressioon. Näitä pidetään usein rodun vitaliteetin laskua osoittavana oireena.

Tässäkin suhteessa rodun geneettisen monimuotoisuuden ylläpitäminen nousee ensiarvoisen tärkeäksi. Uusien tuontikoirien tuonti suvuista, joita Suomesta ei löydy, on ensiarvoisen tärkeää.

Rodulle olisi hyvä asettaa esimerkiksi sisäsiitos raja-arvo, jonka ylittäviä pentueita ei rekisteröitäisi. Tämä on mahdollista toteuttaa PEVISA:ssa. Myös toisen polven jälkeläismääriin tulee tulevaisuudessa kiinnittää suurempaa huomiota.

Terveyskyselyjä järjestetään noin joka toinen vuosi. Edellinen on tehty 2014. Vastauksia tuli 183 tiibetinmastiffista. Joukkokuvauksia ja -tutkimuksia olisi hyvä järjestää kerran vuodessa, jotta esim. kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavia koiria ja sukuja saataisiin enemmän selville.

Rotujärjestö tukee kasvattajien tiedon hankintaa ja kouluttautumista jalostuksen saralla, mm. informoi kennelliiton järjestämistä koulutuksista ja osallistumalla kurssimaksuihin.

Rotujärjestö järjestää vuosittain MH-luonnekuvauksen johon toivotaan mahdollisimman monen tiibetinmastiffin osallistuvan. Kasvattajia on myös innostettava tuomaan kasvattejaan enemmän MH-luonnekuvauksiin sekä luonnetesteihin. Luonteista tulee saada enemmän tietoa kuin tällä hetkellä.

Jalostusuroslistalle täytyy saada lisää koiria. Listalle pääsyn vaatimukset on siksi hyvä pitää helposti saavutettavina, etteivät kovat vaatimukset karkottaisi terveiden kotikoirien omistajia pois.

Ulkomuototuomareita koulutetaan tarpeen mukaan. Tarvittaessa järjestetään myös täydennyskoulutusta.

Rotujärjestön tulee korostaa kasvattajille vastuutaan myymistään pennuista, terveysriskit pitää mainita koiran ostajalle ja luonteesta tulee keskustella mahdollisimman realistisesti. Pitää saada ostaja ymmärtämään mikä tiibetinmastiffi on. Rotujärjestö on tehnyt oman pentuoppaan jossa on myös hyödyllistä tietoa uusille pennunostajille.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet	Heikkoudet
* Terveys; rotu on melko terve, vähän tilastoituja vakavia perinnöllisiä sairauksia * Ulkomuoto; koira on kaunis ja runsaskin turkki on oikeanlaatuksena helpohoitoinen * Luonne; koirat pääsääntöisesti hyvähermoisia ja lapsiperheeseen sopivia * Käyttö; joka sään koira, kestää hyvin Suomen kylmää ilmastoa	* Geenipohja liian kapea. Samoja sukulinjoja käytetään jalostukseen liikaa * Rotu ei sovellu kaikkiin olosuhteisiin, esim. kovaääninen vahtiminen saattaa aiheuttaa ongelmia * Rotu kuuluu vaikeasti koulutettaviin * Rodun alkukantaisuus saattaa aiheuttaa yllätyksiä mikäli rotuun ei ole perehdytty etukäteen.
Mahdollisuudet	Uhat
* Lisääntynyt kiinnostus laumanvartijoiden käytöstä petotorjunnassa * Pentujen hinnat ovat pysyneet kohtuullisena * Kontaktit ulkomaille lisääntyneet ja helpottuneet (facebook, internet jne.) * Lisääntyvä maallemuutto. Halutaan turvaa hyvän vahtikoiran muodossa * Rotujärjestön aktivoituminen MH-kuvauksen suhteen	* Kasvattajat myyvät koiria väärin olosuhteisiin * Luonteiden muuttuminen liian aggressiiviksi tai aroiksi, liiallinen terävyys ja kovuus, joka on tyypillisempää toisenlaisille laumanvartijoille lisääntyä * Geenipoolin kaventuminen johtaa resessiivisesti periytyvien vikojen sairauksien lisääntymiseen * Ristiriidat rotuyhdistyksen, kasvattajien, harrastajien välillä. Yhteistyö vaikeutuu. * Sairauksien/luonnevikojen salailu * Näyttelymenestys ohjaa liikaa jalostusta

Taulukko 35. Uhat ja mahdollisuudet

Varautuminen ongelmiin

Ongelma; Jalostuspohjan kaventuminen ja siitä johtuvat lisääntyneet terveysongelmat

Syynä liian kapea geenipooli ja siitä johtuva korkea sukusiitosaste. Rotujärjestö on asettanut PEVISA rajoituksia yksittäisen koiran jalostuskäytölle (30 pentua 1.1.2010 alkaen). Jatkossa myös yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään tullaan kiinnittämään huomiota. Rotujärjestön pentulistalle hyväksyttävillä yhdistelmillä määritellään maksimi sisäsiitoskerroin.

Suomeen on saatava lisää tuontikoiria mahdollisimman monista eri linjoista. Rotujärjestö valistaa kasvattajia asian tärkeydestä.

Rotujärjestö tuo jatkossakin esille terveystarkastusten tärkeyden ja aktivoi jäseniään teettämään myös ns. kotikoirille viralliset lonkka- ja kyynärkuvaukset sekä silmätarkastuksen.

Joukkokuvausmahdollisuuksia tiibetinmastiffeille järjestetään useita vuosittain ja yhdistys tukee omistajia osallistumalla kustannuksiin.

Rotujärjestö järjestää myös jalostustarkastuksia ja erikoisnäyttelyitä, joihin pyritään saamaan mahdollisimman monipuolinen osallistujakaarti.

Rotujärjestö ylläpitää kontakteja muitten maitten rotujärjestöihin pyrkien vaihtamaan näiden kanssa mahdollisimman paljon tietoa mm. terveydestä ja sopivista tuontikoirista. Rotujärjestöllä on valittu 2007 alkaen oma kansainvälinen yhteyshenkilö jonka tehtävä tämä on.

Toteutuessaan ongelma merkitsee sitä, että sairaudet tulevat rodussa voimakkaammin esille, jalostus vaikeutuu ja pentukysyntä vähenee.

Ongelma; Luonteiden muuttuminen liian aggressiivisiksi tai liian aroiksi, liiallinen terävyys ja kovuus, joka on tyypillisempää toisenlaisille laumanvartijoille lisääntyä

Sytä; koirien luonteisiin ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Koira joka on vaarallinen ympäristölleen eikä ole omistajan hallittavissa ei ole sovelias jalostukseen. Kasvattajien tulee muistaa jalostuskoiria valitessaan, että vaikka tiibetinmastiffin alkuperäinen käyttötarkoitus on vahtiminen, on vahtimisominaisuuksien sovelluttava tämän päivän yhteiskuntaan. Myös liian arkojen koirien käyttö jalostukseen ei ole hyväksyttävää. Usein tällainen koira voi olla hyvin sulkeutunut ja antaa ulospäin hyvinkin huomaamattomia signaaleja pelosta. Toisin sanoen salakavala ja hyökätä täysin varoittamatta.

Rotujärjestö järjestää vuosittain MH-luonnekuvauksen joka on yksi luonteen mittari. Tiibetinmastiffeilla on etusija osallistua kuvaukseen. Olisi toivottavaa, että jokainen jalostukseen käytetty koira joko MH-luonnekuvattaisiin tai luonnetestattaisiin. Luonteisiin tulee myös kiinnittää enemmän huomiota esim. näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa. Tiibetinmastiffin tulee olla oman reviirin ulkopuolella välinpitämättömän ja käsiteltävissä.

Toteutuessaan ongelma tulee olemaan todella suuri. Tälläkään hetkellä tiibetinmastiffin pennuille ei ole helppoa löytää oikeita omistajia ja sopivia elinympäristöjä. Jos koirien luonteet muuttuvat todella aggressiivisiksi tai aroiksi, ne eivät enää sovi Suomen elinoloihin.

Ongelma; Kasvattajat myyvät koiria vääränlaisiin elinympäristöihin

Sytä; Pentuja ei aina helppo saada kaupaksi jolloin kriteerejä alennetaan.

Yleinen suhtautuminen koiriin on muuttunut negatiivisemmaksi ja ihmisten yleinen häiriönsietokyky on alentunut – koiran omistajineen on sopeuduttava tähän vallitsevaan tilaan.

Rodun alkukantaisuus ja ulkonäkö viehättävät monia ja pentua saatetaan alkaa hankkimaan ajattelematta ollenkaan onko oma elinympäristö laumanvartijalle sovelias. Esimerkiksi vahtiominaisuus, jota tältä rodulta on mahdoton kouluttaa kokonaan pois, voimistuu öisin ja saattaa aiheuttaa ylitsepääsemättömiä ongelmia liian tiheästi asutussa ympäristössä.

Matala koulutettavuustaso ja laumanvartijoille ominainen herkkyys /itsenäisyys vaativat omistajalta paitsi pitkä mieltä, myös määrätietoisuutta – täysin kouluttamatta jätetty koira on aina mahdollinen uhka ympäristölleen.

Kasvattajien tulee antaa kaikille rodusta kiinnostuneille rehellistä tietoa rodusta ja sen vaatimuksista. Kasvattajalla on aina myös oikeus kieltäytyä myymästä pentua mikäli esim. olosuhteissa on jotain epäselvää. Väärille ihmisille tai väärin olosuhteisiin myydyt koirat yleensä päätyvät kiertoon, tai ne lopetetaan ”pitovaikeuksien” takia. Näiden koirien määrä on suorassa suhteessa rodun maineeseen.

Rotujärjestön tehtävänä on korostaa kasvattajille rodun vaatimuksia.

Ongelma; Ristiriidat rotuyhdistyksen, kasvattajien ja harrastajien välillä.

Syyt tähän ongelmaan ovat moninaiset lähtien siitä tosiasista, että rakkaus tähän rotuun on tuonut yhteen hyvin erilaisia ihmisiä omine mielipiteineen. Ihmisiä, jotka välttämättä eivät oikeasti tunne toisiaan, vaan kokoontuvat yhteen hetkeksi muutaman kerran vuodessa, tai ovat yhteydessä vain sähköpostin välityksellä.

Ihmisten välisten ristiriitojen vähentämiseen tai peräti poistamiseen ei ole olemassa mitään yhtä ja toimivaa ratkaisua. Mitä rotuyhdistys voi kuitenkin tehdä, on kohdella kaikkia jäseniään tasa-arvoisesti ja pitää yllä ilmapiiriä, jossa jokaisella on yhtäläinen oikeus sanoa mielipiteensä ja tulla myös kuulluksi. Tehdyt päätökset ja linjaukset ovat kuitenkin kompromisseja jolloin mielipahaa ei aina voida välttää.

6.5 Tavoiteohjelman toimintasuunnitelma ja seuranta

Toimenpiteet;

Jalostus:

- PEVISA tutkittuja uroksia lisää yhdistyksen uroslistalle ja kasvattajien tietoisuuteen -> tavoitteena, että listalla olisi vähintään 30 koiraa seurantajakson päättyessä (2024)
- Yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärää aletaan seurata -> jälkeläismäärä tavoite maksimissaan 35 jälkeläistä 10 vuoden aikavälillä
- Tuontikoiria suositellaan tuotavaksi uusista linjoista

Luonne:

- Rotuyhdistys järjestää omia luonnekuvauksia kerran vuodessa
- Suositellaan kaikille jalostuskoirille luonnetestausta tai MH-kuvausta -> tavoitteena, että suurin osa jalostukseen käytettävistä koirista on testattu/kuvattu (aikavälillä 10v)

Terveys:

- Järjestetään joukkotarkastustapahtumia lonkka/kyynär/silmät -> rotujärjestö tukee tarkastuksia rahallisesti
- Asetetaan PEVISAan raja-arvot lonkille ja kyynärille
- Järjestetään terveys- ja luonnekysely joka viides vuosi

Ulkomuoto:

- Ulkomuototuomarikoulutus pidetään vuosittain mikäli pyyntöjä tulee, vähintään joka toinen vuosi.

Lisäksi rotujärjestö kannustaa kasvattajia kouluttautumaan ja kertomaan tuleville pennunomistajille mahdollisimman paljon faktatietoa rodusta. JTO:n oleellisimmista osista tehdään tiivistelmä josta tiedotetaan laajasti netissä ja muissa rotujärjestön julkaisuissa.

Seuranta;

Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta kuuluu jalostustoimikunnalle. Toimikunta raportoi hallitukselle joka lopullisesti valvoo tavoiteohjelman noudattamista. Jalostustoimikunnan tulee raportoida rotujärjestöä ja yhteistyötahoja ohjelman toteutumisesta mm. 4 kertaa ilmestyvän jäsenlehden kautta, vuosikirjassa, sekä yhdistyksen omilla kotisivuilla.

Raportoinnista tulisi ilmetä mm. sukusiitosprosentin kehittyminen, tehollinen populaatio, koirien terveystietojen listaus ja yhteenveto niistä sekä listaus järjestetyistä tapahtumista (joukkotutkimukset /luonnekuvaukset). Hallitus seuraa strategisten toimenpiteiden toteutumista jalostustoimikunnan hallitukselle antamien raporttien kautta. Jäsenistö seuraa toimenpiteiden toteutumista vuosikertomusten kautta yhdistyksen kokouksissa.

Strategiset toimenpiteet ovat onnistuneet kun;

- Terveys- ja luonnekysely on suoritettu jalostuksen tavoiteohjelman päivityssyklin mukaisesti (joka 5. vuosi)
- Jälkeläistilastossa keskinäiset sukulaisuussuhteet ovat vähentyneet
- Yhdistyksen uroslistalla on uutta materiaalia
- Kasvattajat pitävät MH- kuvausta/luonnetestiä tärkeänä jalostuksen työkaluna
- Joukkokuvauksia- ja tutkimuksia järjestetty vähintään kerran vuodessa

Tavoiteohjelman päämäärä on saavutettu kun;

- Rodun sisäsiittoisuus % on pienentynyt
- Jalostusmateriaalia on tarjolla avoimesti ja enemmän
- Terveystilanne parantunut
- Ymmärrys terveystarkastuksia ja luonnekuvaus/testausta kohtaan on lisääntynyt ja asenne positiivinen

7. LÄHTEET

Suomen Tiibetiläiset ry.
Tiibetinmastiffin historia.

Suomen Tiibetiläiset ry.
Yhteenveto terveystieteistä 02.12.2005.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Terveystieteiden yhteenvedot vuosilta 2008 ja 2010.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Terveystieteen 2014 yhteenveto. Tiibetinmastiffi-lehti 3/2014.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Vuosikirjat 2005, 2007, 2009, 2011 ja 2013.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Pentuseurantalomakkeet ajalta 30.11.2008 – 10.1.2014.

Suomen Kennelliitto 2007. Rotumääritelmät.
http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/rotumaaritelmät/fci_2/tiibetinmastiffi.pdf

Suomen Kennelliitto.
SKL ELL Anu Lappalainen. Lonkkanivelen kasvuhäiriö.
<http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio>

Suomen Kennelliitto.
ELL Anu Lappalainen. Koiran kyynärnivelen kasvuhäiriö.
<http://www.kennelliitto.fi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>

Suomen Kennelliitto. KoiraNet jalostustietojärjestelmä.
<http://jalostus.kennelliitto.fi>

Suomen Kennelliitto.
www.kennelliitto.fi/FI/Jalostus/Artikkelit/

Suomen Kennelliitto.
MMT Katariina Mäki. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja.
<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Suomen Kennelliitto.
MMT Katariina Mäki. Sukusiitos.
<http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>

Suomen Kennelliitto.
MMT Katariina Mäki. Tehollinen populaatiokoko.
<http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>

Suomen Kennelliitto.
Rotukohtaiset ohjeet liioiteltujen piirteiden huomioimisesta ulkomuotoarvostelussa (RKO), luonnos 28.5.14

Ruotsin kennelliitto - Svenska kennelklubben.
<http://www.skk.se/sv/hundraser/tibetansk-mastiff/>

Svenska Tibetanska Mastiff Klubben.
<http://www.svtmk.se/>

Eest Kennelliit. EKL koirarekisteri.
register.kennelliit.ee

Internationaler Klub für Tibetische Hunderassen e.V.
www.tibethunde-ktr.de

Do-Khyi Club Schweiz.
<http://www.do-khyi-club.ch>

Do-Khyi Club Schweiz. Projekt epitest.
<http://www.dokhyi-epilepsie.de>

VDH - Verband für das Deutsche Hundewesen.
<http://www.vdh.de/presse/welpenstatistik/>

Apex Malmin eläinklinikka.
ELL Sari Jalomäki. Perinnölliset silmäsairaudet, niiden oireet, diagnostiikka, merkitys yksilön ja jalostuksen kannalta.
http://www.apexvet.fi/webclinic/perinnolliset_silmasairaudet.html

Pärnänen Juha. Silmätarkastus. Mitä? Miksi? Milloin?
<http://www.nic.fi/~tollerit/html/laaketiedetta/silmasairaudet.htm>

Eläinsairaala Aisti. Ulkokorvan tulehdus.
http://www.aisti.info/fin/yleispraktiikka/ulkokorvan_tulehdus.html

Esa Eskelinen. ELL Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri. Koiran polven ristisiteen repeämä.
<http://www.drmouse.fi/koirat/tietoa-terveysongelmista/liikuntaelimet/art339-Koiran-polven-ristisiteen-repeama.html>

Suomen Kennelliitto.
ELL Nina Menna. Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema. Kilpirauhasen vajaatoiminta.
<http://www.kennelliitto.fi/kilpirauhasen-vajaatoiminta>

Helsingin yliopisto.
www.koirangeenit.fi

Koira-kissaklinikka.
ELL Elisa Välimäki. Sikaripunkki.
http://www.koirakissaklinikka.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=60:sikaripunkki-demodikoosi&catid=14:koira-artikkelit&Itemid=127

N. Patterson DVM, G. Johnson, DVM, PhD. Canine Epilepsy Research.
<http://www.canine-epilepsy.net/cerc.html>

Luo Go 2010. Tiibetinmastiffin rotutyypin ja rakenne Tiibetissä.
<http://www.kolumbus.fi/s.ojala/TM1110LuoGoarticle.htm>

Collins et al, Royal Veterinary College 2009. A Preliminary Investigation into Inherited Defects in Pedigree Dogs.
<http://www.dogbreedhealth.com/conformation-related-welfare-problems/>

Greer KA, Canterbury SC, Murphy KE. Res Vet Sci. 2007 Apr;82(2):208-14. Epub 2006 Aug 21. Statistical analysis regarding the effects of height and weight on life span of the domestic dog.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0034528806001226>